

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1936.

Andra kammaren.

Nr 18.

Tisdagen den 17 mars.

Kl. 4 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 10 och den 11 innevarande mars.

§ 2.

Föredrogos var för sig de å kammarens bord vilande motionerna; och hänvisades därvid

till statsutskottet motionerna:

nr 643 av herr *Werner* i Hultsfred;

nr 644 av herr *Gustavson* i Västerås; och

nr 645 av herrar *Lundqvist* och *Arneberg*; samt

till jordbruksutskottet motionen nr 646 av herrar *Andersson* i Dunker och *Olsson* i Närlinge.

§ 3.

Härpå föredrogos, men bordlades åter konstitutionsutskottets utlåtande och memorial nr 25—28, statsutskottets utlåtande nr 6, bevillningsutskottets betänkanden nr 16 och 17, bankoutskottets utlåtanden nr 13—19, första lagutskottets utlåtande nr 22 samt andra lagutskottets utlåtande nr 21.

§ 4.

Ordet lämnades härefter på begäran till herr **förste vice talmannen**, som yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa att kammaren måtte besluta, att på morgondagens föredragningslista bland två gånger bordlagda ärenden främst uppföres statsutskottets utlåtande, nr 6, angående regleringen för budgetåret 1936/1937 av utgifterna under riksstatens *sjätte* huvudtitel, innefattande anslagen till kommunikationsdepartementet.

Denna hemställan bifölles.

§ 5.

Avgåvos följande motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 141, angående förändring i avseende å löneställning och antal beträffande vissa ordinarie befattningar vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk m. m., nämligen:

nr 647 av herr *Laurén*;

nr 648 av herr *Ossbahr*; samt

nr 649 av herrar *Thorell* och *von Seth*.

Andra kammarens protokoll 1936. Nr 18.

Vidare avlämnades följande motioner, nämligen av:

herr *Österström m. fl.*, nr 650, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 134, med förslag till lag om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter;

herr *Pettersson i Rosta m. fl.*, nr 651, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 154, angående ytterligare statsunderstöd till Hidinge—Spångakärrens torrlägningsföretag i Örebro län; och

herr *Molander*, nr 652, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 131, med förslag till lag om ändrad lydelse av 4 och 5 §§ skogsvårdslagen den 15 juni 1923 (nr 212) m. m.

Nämnda motioner bordlades.

§ 6.

Anmäldes och godkändes konstitutionsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 95, i anledning av väckta motioner angående beredande av ökade möjligheter för arrendatorer att erhålla rösträtt vid val av vägstämmoombud; och

nr 96, i anledning av väckt motion om viss ändring i 59 § lagen om vägdistrikt.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets memorial, nr 47, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om placering i lönegrad av materialförvaltaren hos riksförsäkringsanstalten; och

andra kammarens tredje tillfälliga utskotts memorial, nr 5, angående ifrågasatt remiss till annat utskott av motionen II: 390 angående vidtagande av åtgärder till förebyggande av olyckor på grund av släpvagns kopplande till lastautomobil.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Andersson* i Malmö under 7 dagar fr. o. m. den 20 mars.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.10 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Onsdagen den 18 mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Herr statsrådet *Leo* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 224, angående gäldande av kostnader för marklösen m. m. i samband med anordnande av farled Ramsvikskilen—Ålstenshamn.

Denna proposition bordlades.

§ 2.

Föredrogos var för sig de å kammarens bord vilande motionerna; och hänvisades därvid

till statsutskottet motionerna:

nr 647 av herr *Laurén*;

nr 648 av herr *Ossbahr*; och

nr 649 av herrar *Thorell* och *von Seth*;

till behandling av lagutskott motionen nr 650 av herr *Österström m. fl.*;

samt

till jordbruksutskottet motionerna:

nr 651 av herr *Pettersson* i Rosta *m. fl.*; och

nr 652 av herr *Molander*.

§ 3.

Vidare föredrogs statsutskottets memorial, nr 47, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om placering i lönegrad av materialförvaltaren hos riksförsäkringsanstalten; och blev den i detta memorial föreslagna voteringspropositionen av kammaren godkänd.

§ 4.

Härefter föredrogs andra kammarens tredje tillfälliga utskotts memorial, nr 5, angående ifrågasatt remiss till annat utskott av motionen II: 390 angående vidtagande av åtgärder till förebyggande av olyckor på grund av släpvagns kopplande till lastautomobil.

Kammaren biföll utskottets hemställan och beslöt överlämna motionen till behandling av lagutskott.

§ 5.

Till avgörande företogs statsutskottets utlåtande, nr 6, angående regleringen för budgetåret 1936/1937 av utgifterna under riksstatens sjätte huvudtitel, inbefattande anslagen till kommunikationsdepartementet.

På förslag av herr talmannen beslöt kammaren, att förevarande utlåtande skulle föredragas punktvis samt att vid föredragningen av de särskilda punkterna endast rubrikerna skulle uppläsas.

Punkterna 1 och 2.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Ang. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Punkten 3, angående väg- och vattenbyggnadsstyrelsen: avlöningar.

Uti innevarande års statsverksproposition hade Kungl. Maj:t under punkten 3 av sjätte huvudtiteln föreslagit riksdagen att

dels godkänna av departementschefen förordad personalförteckning för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen;

dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937;

dels till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen: avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 446,700 kronor, därav förslagsvis 183,000 kronor att utgå av automobilskattemedel;

dels öck bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de övergångs- och tillämpningsbestämmelser, som vid genomförandet av de i förslaget innefattade organisationsändringarna kunde erfordras.

I förevarande sammanhang hade utskottet behandlat en inom första kammaren av herr *Forssell* väckt motion, nr 186.

Utskottet hemställde, att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag och med avslag å ovannämnda motion, måtte

a) godkänna i punkten intagen personalförteckning för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen — upptagande, bland annat, en luftfartsinspektör i lönegraden B 28 samt tre byråingenjörer i lönegraden B 21, av vilka en avsetts för luftfartsärenden;

b) godkänna i punkten intagen avlöningsstat för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1936/1937;

c) till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen: avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 446,700 kronor, därav förslagsvis 183,000 kronor att utgå av automobilskattemedel; samt

d) bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de övergångs- och tillämpningsbestämmelser, som vid genomförandet av i förslaget ingående organisationsändringar kunde erfordras.

Vid denna punkt hade reservation anmälts av herr *Olsson* i Staxäng, som ansett, att luftfartsinspektören och den för luftfartsärenden avsedde byråingenjören ej bort uppföras på ordinarie stat.

Sedan punkten föredragits, anförde:

Herr *Olsson* i Staxäng: Herr talman! Jag har vid denna punkt fogat en reservation angående vissa tjänstebefattningar inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, där det skall företagas en omorganisation. Jag har i avseende å befattningshavarna för luftfartsärendena begärt, att luftfartsinspektören och byråingenjören i B 21 icke skola uppföras på ordinarie stat. Det kan inte vara klokt att, när det skall ske en omorganisation och innan man vunnit tillräcklig erfarenhet av denna, uppföra dessa befattningshavare på ordinarie stat. Jag har även funnit mig ha starkt stöd för denna min ståndpunkt i det

Ang. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. (Forts.)

yttrande, som lönenämnden avgav med anledning av luftfartsutredningens betänkande, och lönenämnden har även vidhållit denna sin uppfattning i sitt yttrande över propositionen i förevarande fråga. Det sägs där uttryckligen, att i avvaktan på närmare erfarenhet rörande den nya organisationens ändamålsenlighet är anordningen med ordinarie befattningshavare inte lämplig. Lönenämnden pekar vidare på ett parallellfall: när det gällde en utbrytning ur jordbruksdepartementet för egnehemsärendena och inrättande för sagda ärenden av en särskild styrelse, uppförde man befattningshavarna på extra och icke på ordinarie stat. Utom lönenämnden har även statskontoret gjort sig till tolk för en dylik uppfattning, då statskontoret framhåller, att man bör för att inte föregripa en kommande utveckling tillsvidare ge dessa arbetskrafter icke ordinarie anställning.

Med stöd av dessa synpunkter yrkar jag bifall till den reservation, som jag avgivit och som går ut på att luftfartsinspektören och den för luftfartsärenden avsedde byråingenjören ej böra uppföras på ordinarie stat.

Herr **Anderson** i Råstock: Herr talman! Om det vore så, att man inte kunde räkna med att antalet handlagda luftfartsärenden snarare tillväxte än avtoge, skulle det finnas något fog för herr Olssons i Staxäng yrkande. Men gentemot de auktoriteter han åberopar vågar jag ställa den erfarenhet man hittills haft om luftfartsärendenas utveckling och behovet av särskild arbetskraft för deras behandling.

Dessutom vill jag påpeka, att det här inte är fråga om att gå så långt, som det var tänkt i det ursprungliga förslaget, nämligen att inrätta en särskild byrå för luftfartsärenden och en byrå för järnvägsärenden, utan man har tillsvidare slagit ihop bådadera.

Frågan är inte alls stor, och jag tror inte, att det finns någon anledning att ytterligare förlänga debatten. Jag vill bara hålla mig till det faktum, att dessa tjänster äro och komma att bli behöfliga, och det är därför alla skäl för att gå på bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr talman! Jag hemställer om bifall till utskottets förslag, vilket är det samma som Kungl. Maj:ts förslag.

Herr **Olsson** i Staxäng: Herr talman! Jag vill gentemot statsutskottets ordförande erinra om att det inte föreligger någon meningsskiljaktighet angående behovet av ifrågavarande arbetskrafter. Och jag vill tillägga, att det väl inte heller skulle vara någon längre tid, som dessa tjänster komme att vara icke ordinarie, utan endast under en kortare tidrymd. När det visar sig behöfligt, kan man överföra dem på ordinarie stat.

Vidare yttrades ej. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, dels ock på bifall till berörda hemställan med den ändring däri, som innefattades i den vid punkten fogade reservationen; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i den förra propositionen.

Punkterna 4—6.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 7.

Lades till handlingarna.

*Ang. bidrag
till byggande
av landsvägar.*

Härefter föredrogs *punkten* 8, angående bidrag till byggande av landsvägar; och yttrade därvid

Herr **Hansson** i Vännäsby: Herr talman! Jag har vid denna punkt väckt en motion och skall därför be att få yttra några ord.

Som bekant har anslaget till nu ifrågavarande ändamål hittills varit uppdelat under två rubriker, nämligen dels anslag till landsvägar och vanliga bygdevägar och dels anslag till enkla bygdevägar. I den nu föredragna punkten föreslås en sammanslagning under en rubrik: anslag till byggande av landsvägar. Jag har ingenting att invända mot detta förslag, vilket synes mig vara välbetänkt.

Det är väl bekant för oss ledamöter från de avlägsna orterna i landet, att anslagen till enkla bygdevägar och vanliga bygdevägar under en lång tid varit otillräckliga. Den omständigheten framgår även av de handlingar, som föreligga under denna punkt, och jag ansåg därför anledning föreligga att väcka en motion i ämnet. Om dessa enkla bygdevägar skulle komma till utförande med nuvarande anslag, skulle det draga en oerhört lång tid, innan de bleve färdiga. Det framgår av vissa myndigheters yttranden, att det t. o. m. skulle taga en tid av 25 år. I de avlägsna orterna är naturligtvis behovet större än i de mera centralt belägna, där redan förut goda vägar finnas, och det bör vara en nationell angelägenhet att så långt möjligt se till, att dessa vägar komma till utförande inom rimlig tid.

Det är av denna anledning jag har velat påpeka förhållandet, och när nu anslagen sammanslagits under en punkt, kunde jag inte annat än framlägga motionen om ökat anslag till den nya rubriken. Det belopp, som här föreslås, är ju något större än vad som utgått föregående år, och då utskottet stannat vid det belopp departementschefen föreslagit, synes ingen anledning förefinnas att framställa något yrkande. Då emellertid statsrådet själv är närvarande vid behandlingen av denna fråga, vill jag begagna tillfället att till honom direkt göra en hemställan, att när fördelningen av detta anslag äger rum, han i möjligaste mån ser till att till enkla bygdevägar och vanliga bygdevägar måtte utgå så stort belopp som möjligt.

Herr talman! Jag har intet yrkande.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 9—11.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 12.

Lades till handlingarna.

Punkten 13.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 14.

Lades till handlingarna.

Punkterna 15—29.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Vid härpå skedd föredragning av *punkten 30*, angående istandsättande av hangaren å Torslanda flygplats, erhöles på begäran ordet av

Ang istandsättande av hangaren å Torslanda flygplats.

Herr **Lithander**, som anförde: Herr talman! Under föreliggande punkt har i en motion yrkats, att vad luftfartsmyndigheten tillstyrkt skulle beviljas, nämligen ett bidrag av 40,000 kronor till nybyggnader m. m. för Torslanda flygplats samt 160,000 kronor för belysningsanläggning därstädes. Departementschefen och utskottet ha stannat vid ett lägre belopp beträffande nybyggnaderna, och beträffande anslaget till belysningsanläggning har man under hänvisning till att det torde dröja till 1938, innan anläggningen i Oslo blir färdig, uttalat, att denna del av frågan skulle kunna anstå till 1937 års riksdag.

Nu är det emellertid så, att regelbunden helårstrafik är av riksdagen godkänd och skall träda i kraft. Därmed sammanhänger givetvis anläggning av belysningsanordningar. Det synes oss motionärer synnerligen önskvärt, att allt detta borde kunna verkställas i något raskare tempo än nu är avsett. Det är ju en alldeles sällsynt kraftig utveckling av allt vad som rör flyget, och i den mån man kan stå rustad, är det utan tvivel av ett stort intresse för hela landet. Särskilt med hänsyn till att den beslutade flygtrafiken året runt kommer att tjäna ett postalt ändamål, synes det motionärerna önskvärt, att deras önskemål tillgodoses.

Nu är det alldeles givet, att gentemot ett enhälligt statsutskott går det inte att vinna gehör för våra synpunkter, men jag har, herr talman, med dessa ord velat ge uttryck åt den förhoppningen, att statsmakterna, i den mån det är möjligt, påskynda det hela.

Jag har, herr talman, intet yrkande.

Häruti instämde herr *Ekman*.

Vidare yttrades ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

Punkterna 31—39.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 40 och 41.

Lades till handlingarna.

Punkterna 42—49.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 50.

Lades till handlingarna.

Punkten 51.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 52.

Lades till handlingarna.

§ 6.

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget jordbruksutskottets utlåtan- *Ang. befräm-*
de, nr 26, i anledning av väckta motioner om anslag för befrämjande av lin- *jande av lin-*
odling m. m. *odling m. m.*

Ang. befrämjande av linodling m. m. (Forts.)

Jordbruksutskottet hade till behandling i ett sammanhang förehåft följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) I: 291 av herrar *Westman* och *Anton Pettersson*, likalydande med II: 495 av herrar *Hammarlund* och *Johanson* i Hallagården, vari hemställts, att riksdagen måtte för befrämjande av linodling för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 8,000 kronor; samt

2) II: 274 av herr *Nyblom*, vari föreslagits, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag rörande möjligheterna att bevara den svenska linodlingen och att tillförsäkra linodlaren ett i förhållande till produktionskostnaden skäligt pris för råvaran.

Utskottet hemställde

1) att motionerna I: 291 och II: 495 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; samt

2) att riksdagen måtte i anledning av motionen II: 274 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa skyndsamt utredning rörande möjligheter att bevara och utvidga en inhemsk linodling samt vidtaga på grund av utredningen betingade åtgärder.

Vid utlåtandet var fogad reservation av herrar *Heiding* och *Pettersson* i Rosta, vilka hemställt,

1) att riksdagen måtte i anledning av motionerna I: 291 och II: 495 till linodlingens befrämjande för budgetåret 1936/1937 anvisa ett anslag av 8,000 kronor; samt

2) — — — lika med utskottet — — —.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid yttrade:

Herr **Hammarlund**: Herr talman! Det har på senaste tiden blivit ett slagord, att jordbruksstödet endast hjälper storjordbruket, och man tänker då huvudsakligen på det skånska jordbruket. Och när en skånsk jordbrukare begär ett sådant stöd åt jordbruksnäringen, som även är till nytta för andra delar av vårt land än södra och mellersta Sverige, ett stöd åt en odling, som man kan bedriva längst upp i norr, blir han inte riktigt tagen på allvar.

Nu kunna naturligtvis representanter från södra Sverige säga, att man ju har gått med på en utredning om skydd för vår linodling. Ja, detta är sant. Men skulle en utredning peka i riktning mot ökad odling av lin, är ett anslag dessförinnan av den storlek jag begärt av stor betydelse. För att hastigt komma i gång med linodlingen behövs frön, och genom premiering av linodlingen och utdelning av frön till våra småbrukare underlättar man den senare odlingen i stort.

Jag minns, hur det var under krigsåren. Linodlingen var då på grund av hindren för import av linnevaror en mycket god affär. Men svårigheten bestod i att anskaffa utsäde till odlingen. Lantbruksstyrelsen har mycket riktigt pekat på denna svårighet, och Svenska linneväveriföreningen är inne på ungefär samma linje. Kommerskollegium går ännu ett steg längre och resonerar på samma sätt som man gjort i Frankrike, där man på sistone ordnat det så, att import är obehövlig. Linodlingen i Frankrike täcker numera landets behov.

Nu talar man visserligen så vackert i utskottet om att, för den händelse behov förefinnes, Kungl. Maj:t skulle kunna lämna ut mindre belopp i understöd o. dyl. Detta, om något, är väl verklighetsfrämmande. Vilka småbru-

Ang. befrämjande av linodling m. m. (Forts.)

kare skulle väl besvara sig med något dylikt eller ens veta, hur de skulle förfara? Skola bidrag sökas, måste jordbrukarna veta om dessa, och den saken går bäst genom hushållningssällskapens förmedling och upplysande verksamhet.

Som sagt. Av uttalandena från lantbruksstyrelsen, svenska linneväveriföreningen och kommerskollegium har jag blivit styrkt i min uppfattning, att min begäran om ett anslag av 8,000 kronor mycket väl kan motiveras, varför jag, herr talman, ber att få yrka bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen.

Herr **Johansson** i Uppmälby: Herr talman! Förr utgick till detta ändamål ett anslag på 8,000 kronor under nionde huvudtiteln, men detta liksom en del andra mindre anslag togs bort, ty Kungl. Maj:t ansåg, att om i något fall ett behov skulle föreligga, funnes möjlighet för Kungl. Maj:t att av det anslag på 100,000 kronor, som står till Kungl. Maj:ts förfogande till befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanärningar, lämna bidrag.

Den föregående ärade talaren undrade, hur man skulle kunna komma i åtnjutande av ett sådant bidrag. Om ett hushållningssällskap anser, att det föreligger behov av bidrag till linodling, har det möjlighet att hos Kungl. Maj:t begära medel för ändamålet.

Detta är orsaken till, att utskottet, i enlighet med vad Kungl. Maj:t anförde i saken 1933, icke har ansett, att man skulle behöva begära ett särskilt anslag för linodlingens stödjande. Medel till detta ändamål stå ju, som jag nyss nämnde, redan till Kungl. Maj:ts förfogande.

Den andra motionen, som gäller en utredning, ha vi ansett oss böra tillstyrka. Utskottet är på det klara med, att linodlingen kan ha en stor betydelse för vårt land. Att den så att säga dött ut, har väl berott dels på fördyringen av arbetskraften, som omöjliggjort linodlingens uppehållande i samma utsträckning som förut, och dels på att priset på lin varit lågt. Följaktligen har denna liksom många andra gamla näringsgrenar skjutits tillbaka. Jag är övertygad om, att det kommer att möta många svårigheter att få till stånd en ökad linodling, men vi ha ansett, att man i alla fall bör undersöka, om det finns någon möjlighet, och därför ha vi förenat oss i en skrivelse till Kungl. Maj:t i denna sak.

Herr talman! Med dessa ord ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning framställde herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 7.

Härefter föredrogos vart efter annat jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till statens växtskyddsanstalt för byggnadsarbeten m. m.;

nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående placering i lönehänsende av vissa befattningshavare vid domänverket; och

nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående disponerande av avkastningen av statens hästavelsfond.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 8.

*Ang. statens
understöd-
jande av
sport- och
segelflyg-
ningen.*

Vidare förekom till behandling andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 4, i anledning av väckt motion, II: 511, angående statens understödning av sport- och segelflygningen inom landet.

I en inom andra kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 511, hade herr *Meyerhöffer m. fl.* föreslagit, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville, med beaktande av de synpunkter, vilka i motionen anförts, begära en utredning, huruvida och i så fall i vilka former de svenska statsmakterna borde understödja sport- och segelflygningen inom landet.

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Häremot hade reservation utan angivet yrkande anmälts av herr *Meyerhöffer*.

Efter föredragning av utskottets hemställan anförde:

Herr Meyerhöffer: Herr talman! Det tillfälliga utskottet har gjort en mycket noggrann och sorgfällig utredning, som mycket fördelaktigt skiljer sig från vad en del ständiga utskott kosta på sig.

Saken gäller ju här, hur den viktiga frågan att göra det billigare för de breda lagren i vårt land att få flygutbildning skall lösas. Denna fråga måste på ett eller annat sätt ordnas, och de nuvarande förhållandena upphöra.

Intresset i de breda lagren för denna form av flygutbildning är synnerligen stort. Den myndighet, till vilken motionen varit remitterad, slutar med att på det allra kraftigaste tillstyrka den utredning, som är ifrågasatt.

Jag kan inte komma med några motargument mot utskottet, ty utskottet och jag ha precis samma motivering. Det enda, som jag kan anföra mot utskottet är, att dess motivering och kläm inte stå i överensstämmelse med varandra. Med den motivering, som utskottet förebragt, borde utskottets utlåtande sluta med ett tillstyrkande av motionen — vilket ju en del också ha yrkat på — och för att rätta till detta enligt min mening enda lilla felet i utlåtandet yrkar jag, herr talman, bifall till den i ämnet väckta motionen.

Herr Weijne: Herr talman! Under hänvisning till det vackra betyg, som herr Meyerhöffer givit utskottets utlåtande, ber jag att få yrka bifall även till utlåtandets kläm.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 9.

*Ang. före-
byggande av
olyckor, för-
orsakade av
motorfordon.*

Vid härpå skedd föredragning av andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, nr 2, i anledning av väckt motion angående åtgärder till förebyggande av olyckor, förorsakade av motorfordon, yttrade:

Herr Osberg: Herr talman! Jag har tillåtit mig väcka en motion angående ytterligare utredning, huruvida man i någon mån skulle kunna förebygga den mångfald av olyckor, som förorsakas av motortrafiken i landet. När man vet, att 400 personer förlidet år blevo dödade och 4,000 måste söka läkarvård på

Ang. förebyggande av olyckor, förorsakade av motorfordon. (Forts.)
grund av trafikolyckor med motorfordon, förstår man ju, att något måste åtgöras.

Vederbörande utskott har ställt sig mycket välvilligt till frågan och har påvisat vissa spörsmål, som äro ägnade att befrämja säkerheten vid motorfordons framförande. Nu är det emellertid också på det sättet, att Kungl. Maj:t, sedan utskottet avgav sitt utlåtande, avlämnat en proposition i det syfte, som motionen avser, och då kan ju jag såsom motionär känna mig tillfredsställd.

Utskotten bruka ju ofta säga, att utredning pågår. Det kunde man inte säga i detta fall, men det kom strax efteråt ett positivt förslag från Kungl. Maj:t. Jag hoppas nu, att denna proposition, när den behandlas här i kamraren, blir välvilligt behandlad.

Att helt borteliminera olyckor kan man inte begära, men att det skall gå så vårdslöst till som nu, är inte försvarligt, och man bör vidtaga så stränga åtgärder, som överhuvud taget är möjligt, när olyckor kunna skrivas helt på vårdslöshetens konto.

Herr talman! Jag har icke något yrkande, men jag hoppas, att saken i framtiden skall rättas till, så att icke befolkningen skall behöva bli utsatt för så många dödsfall och olycksfall, som har inträffat under senaste år.

Herr **Andersson** i Malmö: Herr talman! Det är knappast någon fråga, som under senare år tilldragit sig större allmänt intresse än trafiksäkerheten. Olika utredningar ha förekommit, och ärendet har vid olika tillfällen varit föremål för riksdagens behandling. Detta har gällt såväl kontrollföreskrifter som skärpta lagbestämmelser i övrigt beträffande motortrafiken. Jag tror emellertid, att man knappast kan komma längre på denna väg.

Jag föranleddes att begära ordet närmast med anledning av en passus i herr Osbergs anförande. Herr Osberg erinrade om, att det behövdes ytterligare skärpta bestämmelser för motortrafiken här i landet, särskilt för de fall, då vårdslöshet kan läggas motorfordonets förare till last. Jag tror knappast, herr talman, att man på den vägen kan komma längre än vad vi redan gjort. Jag tror tvärtom, att vägen fram till större trafiksäkerhet här i landet får följa andra linjer. Vi få ungefärligen följa de linjer, som nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande har gjort till sina, och jag tror, herr talman, att denna förening har utfört och även kommer att utföra en mycket gagnande verksamhet i detta avseende.

Det gäller här att på detta område få till stånd en upplysning av ungdomen redan i skolåldern. Trafikupplysning i skolorna förekommer i andra länder, och jag tror, att även vårt land får slå in på den vägen. Jag vet också, att myndigheterna äro inställda på att få till stånd en sådan undervisning.

Jag ber, herr talman, att med dessa ord få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr **Osberg**: Herr talman! Jag vill endast gent emot utskottets ärade ordförande säga, att man kan väl inte helt och hållet borteliminera vårdslösheten. Om det inte vore så, att en hel del av motorförarna vore vårdslösa — om man får använda en sådan term — skulle naturligtvis både dödsolyckor och andra olyckor i avsevärd grad minskas. Härmed vill jag emellertid inte förneka, att man numera gör ganska mycket för att förbättra förhållandena i detta avseende.

En sak, som skulle ha stor betydelse, vore om man genomförde begränsning i körtiden för chaufförerna, så att de inte få köra dygnet runt, ty genom

Ang. förebyggande av olyckor, försakade av motorfordon. (Forts.)
 för långa körtider bli de ofta så uttröttade, att de knappast veta, om de äro på vägbanan eller bredvid. Säkert finns det åtskilligt att arbeta på för att få fram större trafiksäkerhet.

Herr Nilsson i Göteborg: Herr talman! Den fråga, som vi här diskutera, var ju senast under föregående år föremål för riksdagens behandling, fastän i ett annat sammanhang. Visserligen kan den motion, som nu behandlas, sägas ha sitt berättigande, men jag anser dock, att den är en ganska ensidig framställning av förhållandena.

Så som motortrafiken har utvecklats i vårt land, är det oundvikligt, hur man än lagstiftar, att den kommer att kräva offer. Det går inte, som motionären gjorde i sitt sista anförande, att här bara tala om värdslöshet, ty det finns en hel rad andra orsaker, som bidraga till denna fruktansvärda olycksfalls- och dödsfallsprocent, som motortrafiken kräver. Det är ju på det sättet — jag talar nu särskilt ur trafikförarnas synpunkt — att det inte är motorförarnas värdslösa framfart i och för sig eller deras omdömeslöshet, som gör, att olyckor många gånger inträffa, ty man bör besinna, att den oerhörda hets, som härskar inom trafikväsendet, främst bottnar i den strävan och det pockande, som från trafikanternas sida göres gällande, på att komma fort fram. Allmänheten-trafikanterna köra på trafikledningarna, omnibusföretagens och spårvägsföretagens ledningar, och dessa i sin tur drivas till att många gånger utfärda allt för korta körtider. Resultatet kan icke bli annat än att denna hets, denna rationalisering kommer att kräva sina offer. Så där i allmänna ordalag, som motionären gjort, kan man icke komma fram till en förbättring, utan det måste ske på annat sätt. Icke minst på upplysningens väg måste folk bibringas en förbättrad trafikultur. Men å andra sidan måste de, som förfasa sig över de många olyckorna, erinra sig, att det är trafikanterna själva, som vilja komma fort fram, och att det är trafikfolket, yrkesmännen, som måste taga ansvaret och riskerna.

I år föreligger en proposition om vissa ändringar i vägtrafikstadgan, en ny eller förändrad motorfordonsförordning, och där finnes det alltså en möjlighet att stegvis komma fram till förbättrade förhållanden på trafikväsendets område.

Herr Osberg: Herr talman! Jag känner till herr Nilssons i Göteborg inställning till detta. Han vill liksom klandra mig för att jag framkommit med dessa tankar. Men man kan inte säga, att det är omotiverat, då frågan är så aktuell, att den kommer fram vid varje riksdag och då nu även regeringen ägnat den sin uppmärksamhet, som skett, efter det att jag väckt min motion. Jag sade, att man kan icke helt borteliminera olyckorna, men man bör dock sträva efter att minska antalet så mycket som möjligt, och det förvånar mig, att herr Nilsson i Göteborg har något emot, att man försöker åstadkomma bättre förhållanden.

Herr Nilsson i Göteborg: Herr talman! Det var icke min avsikt att klandra motionären, men jag menar, att vill man göra reformer, så måste man komma med praktiska förslag, gå till sakens kärna och inte bara i allmänna ordalag fördöma saken. Jag är ense med motionären om att förhållandena äro långt ifrån sådana, som de borde vara, men det vill till att komma fram med praktiska förslag, om en förbättring skall kunna åvägbringas.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 10.

Härpå föredrogs andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, nr 3, i anledning av väckt motion angående inrättandet av ett statligt organ för främjande av det svenska turistväsendets utveckling; och blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 11.

Härefter förelåg till avgörande andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, nr 4, i anledning av väckt motion om viss ändring av gällande bestämmelser för tullvisitering av fartygsbesättning.

I en inom andra kammaren väckt och till dess tredje tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 499, hade herr *Lindberg* i Stockholm föreslagit, att riksdagen måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om sådan ändring av tullstadgans 42 §, att gällande förbud för fartygsbesättning att gå i land från ej invisiterat fartyg upphävdes och ersattes med bestämmelse om skyldighet att infinna sig vid för invisitation bestämd tidpunkt.

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Sedan berörda hemställan föredragits, anförde:

Herr **Ström**: Herr talman! Den fråga, som här förts på tal, är en mycket viktig fråga. Jag hade tidigare tänkt att väcka en motion i saken, men när den kom fram från annat håll och därtill från en representant för sjöfolket, avstod jag från att väcka den.

I förevarande motion yrkar man nu på att gällande förbud för fartygsbesättning att gå i land från icke invisiterat fartyg skall upphävas och ersättas med bestämmelse om skyldighet för besättningsman att infinna sig för invisitation vid bestämd tidpunkt. Man tycker, att detta kunde vara tillfredsställande. Man kan tänka sig, att ett fartyg — låt oss säga en långtradare, en tidsbefraktare, som varit ute ett och ett halvt eller två år i andra delar av världen — kommer hem. Skall då besättningen, om fartyget kommer till en plats, där det är vissa svårigheter med invisitation från tullens sida, vänta ganska lång tid, innan den får tillstånd att gå i land för att åka hem till sina familjer eller på annat sätt sätta sig i förbindelse med bekanta, som de ha i land? Man tycker, att det borde vara överflödigt att upprätthålla detta förbud i fortsättningen.

Det heter i dessa bestämmelser: »Utan hinder av förbudet må befälhavaren lämna fartyget, därest han omedelbart anmäler sig hos tulltjänsteman.» Befälhavaren får alltså gå i land. Varför skall det då vara hinder för besättningen att göra det? Det heter vidare: »Resande må ock begiva sig från fartyget, så snart sådan tjänsteman kommit tillstädes.» När alltså både befälhavare och resande få lämna fartyget, så fort de anmäla sig hos tulltjänsteman, varför skall det då finnas hinder för besättningen att lämna fartyget på samma sätt? Jag kan icke förstå, vilka svårigheter detta skulle medföra, och jag tror alldeles säkert, att med litet god vilja skulle man kunna ordna saken efter dessa linjer.

Nu har emellertid utskottet yrkat avslag på motionen, och egendomligt nog befinner sig motionären bland dem, som yrkat avslag på motionen. Och framför allt tycker jag, att det är en mer än underlig motivering, som anföres i detta enhälliga utskottsutlåtande för detta enhälliga avslagsyrkande. Det heter nämligen här: »Någon, bortsett från bestämmelserna i sjömanslagen,

*Ang. viss
ändring av
gällande be-
stämmelser för
tullvisitering
av fartygs-
besättning.*

Ang. viss ändring av gällande bestämmelser för tullvisitering av fartygsbesättning. (Forts.)

ovillkorlig rätt för fartygsbesättning att gå i land torde därför icke kunna ifrågasättas.» Jaså, har det gått så långt nu, att man inte kan ifrågasätta någon ovillkorlig rätt för denna yrkesgrupp att gå i land, utan att man till och med skall komma med sådana uttalanden som det som förekommer i utskottsutlåtandet? Man tycker dock, att varje arbetargrupp och framför allt en sådan, som varit borta från sina hem och familjer under en lång period, skall ha denna ovillkorliga rätt att gå i land utan hinder av tullmyndigheternas dispositioner i det ena eller andra fallet.

Jag kan icke finna, att någonting talar för att icke en sådan ändring bör företagas, som här påyrkats, och därför skall jag, herr talman, be att få yrka bifall till föreliggande motion.

Herr **Andersson** i Malmö: Herr talman! Utskottet har för sin del varit mycket välvilligt inställd mot den motion, som här behandlas. Utskottet har i realiteten i sin motivering yrkat bifall till motionen, men utskottet har ansett, att det är onödigt att gå så långt, som motionens kläm avser. Vi ha nämligen ansett, att syftet med motionen kan vinnas, utan att motionens kläm bifalles, och då motionären själv gått med på detta, är det ett tydligt bevis på riktigheten i utskottets uppfattning.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr **Lindberg** i Stockholm: Herr talman! Jag hade icke väntat mig, att herr Ström skulle taga upp någon debatt om denna motion, alldenstund utskottet varit enhälligt och undertecknad såsom motionär ansett mig kunna gå med att yrka avslag på motionen. Anledningen därtill är i korthet bara den, att man utan att göra någon författningsändring har uppnått precis samma resultat, som man avsett att nå med en författningsändring. Tillåt mig läsa upp paragrafen sådan den är återgiven i utskottets utlåtande: »Har fartyg, som inkommit till tullområdet, anlant till ort därinom, må, intill dess fartyget hunnit där undergå invisitation, personlig förbindelse från eller till fartyget icke utan tulltjänstemans medgivande äga rum i vidare mån än som betingas av offentlig myndighets åtgärder. För upprätthållande av detta förbud svarar fartygets befälhavare.» När man nu från tullmyndigheternas sida har gått med på att tolka denna bestämmelse på det sätt, att tulltjänstemännen skola äga visitera, innan fartyget såsom sådant är invisiterat, och då det är generaltullstyrelsens avsikt att sända ut cirkulär till tullstationerna om den saken, behöver givetvis icke författningen ändras. Författningen är också skriven så, att det redan tidigare gått för sig att ordna den saken, och för långt tillbaka var det sällan eller aldrig tvist om dessa fall.

Eftersom jag har ordet och eftersom jag fått mig tillsända några handlingar från Norrköpings rådhusrätt i ett mål rörande att två personer gått i land utan tillstånd av tullmyndigheten, skall jag be att få meddela något om det fallet. Generaltullstyrelsen anser, att det fallet varit orsaken till att motionen väckts. Jag kan, innan jag går in på målet i Norrköping, säga, att det är icke det fallet, som ligger till grund för motionen, utan flera, om icke direkt liknande, sådana fall. Här i Stockholm har exempelvis förekommit, att besättningsmännen själva fått skjuta tillsammans det belopp, som invisiteringen skulle kosta, och i Malmö har det inträffat, att besättningsmännen förbjudits att gå i land, när fartyget ankommit på en söndag, på söndagen eller söndagsnatten, utan först på måndagen, sedan fartyget blivit invisiterat, har det medgivits dem att gå i land. I Malmö hände det, att ett fartyg avgick redan på tisdagens förmiddag och att följaktligen landpermission endast kunde beviljas en

Ang. viss ändring av gällande bestämmelser för tullvisitering av fartygsbesättning. (Forts.)

enda gång, och som bekant får icke hela besättningen på ett fartyg lämna fartyget, när det är i hamn. Det är sådana runt kusten förekommande fall, som gjort, att jag väckt motionen, och det framhölls även vid uppvakningen inför generaltullstyrelsen.

Det fall från Norrköping, som generaltullstyrelsen åsyftar, är ganska upp-
rörande i sitt slag, och jag skall tillåta mig att ur protokollet från rådhus-
rätten läsa upp följande: »Vid det i målet ifrågakomna tillfället kom min
hustru» — det är styrmannen, som blev dömd, som säger detta — »ned till
kajen och meddelade, att vår minderåriga son låg svårt sjuk. Han hade haft
häftigt örsprång, trumhinnorna hade trepanerats, och han hade för tillfället
hög feber. Han hade behandlats av doktor Carlén i Jönköping, varifrån min
hustru kommit för att sammanträffa med mig. Min hustru stod som nämnt
på kajen men måste snart återvända i det hon icke kunde lämna vår sjuke son
ensam.» Då frågade styrmannen tulltjänstemannen, om han kunde få gå i
land. Tulltjänstemannen svarade nej, men hustrun skulle få komma ombord
under förutsättning att hon stannade till dess att fartyget var invisiterat. Det
kunde hon icke göra, utan hon måste återvända till det sjuka barnet. Sedan
bad styrmannen tulltjänstemannen att visitera honom, vilket tullmannen ne-
kade att göra, varpå styrmannen gick i land på eget ansvar och på egen risk.
Han blev också av rådhusrätten dömd till böter för att han gått i land utan
tillstånd. Nu är det så att sjömanslagen föreskriver, att befälhavare icke må
vägra sjöman att under fritid gå i land, om icke vissa skäl tala för att sjö-
mannen skall vara kvar ombord. Dessa skäl äro uppräknade i sjömanslagen.
Jag hade icke tillgång till dessa papper, när saken var före i utskottet, annars
hade jag omnämnt fallet redan där.

När det nu har utlovats, att man på annan väg än genom författningsänd-
ring skall rätta till missförhållandet, har jag, herr talman, icke annat yrkande
än om bifall till utskottets hemställan.

Herr Ström: Herr talman! Utskottets ärade ordförande konstaterade, att
utskottet varit välvilligt inställt till motionen. Men jag kan inte förstå, vari
den »välviljan» ligger, när man kan citera en sådan passus ur utskottets moti-
ivering som den jag nyss citerade, nämligen att det icke föreligger någon ovill-
korlig rätt för fartygsbesättning att gå i land. Jag måste konstatera, att det
är ett uttalande, som man icke hade väntat från utskottets sida, framför allt
icke från dess arbetarrepresentanters sida. Här har man ändå kunnat slå fast,
att man måste betrakta det som en ovillkorlig rätt, när de efter flera månaders
arbete ute på havet äntligen komma i hamn. Det var ett mycket belysande
exempel, som herr Lindberg anförde. Jag kan endast behöva hänvisa till detta
upprörande fall, att en sjöman icke får gå ned på kajen för att träffa sin
hustru, som får gå och vänta där, till dess att tulltjänstemännen invisiterat
fartyget.

Nu säger man, att det har utlovats förbättring. Ja, men bestämmelserna
kvarstå, och bestämmelserna är det, som sjömännen vända sig emot, då de
kräva en förändring. Att dessa bestämmelser tillämpats lika rigoröst tidi-
gare och att det varit missförhållanden framgick av herr Lindbergs anförande.
På den tid jag for till sjöss — det är nu tjugو år sedan — kunde man konsta-
tera detsamma. Icke har man således på den punkten varit så noga med att
tillfredsställa sjöfolkets krav.

Vad det här gäller, är naturligtvis i första hand att få bort detta förbud,
därför att det inte behöves. Ingen från utskottets sida har kunnat påvisa
nödvändigheten, ja, inte ens önskvärdheten av ett sådant förbud. Och när det

Ang. viss ändring av gällande bestämmelser för tullvisitering av fartygsbesättning. (Forts.)

inte behöves, varför skall man då inte slopa det? Varför skall det då få finnas kvar, och varför skall man lita till, att bestämmelserna i fortsättningen komma att tillämpas på ett bättre sätt? Det må så vara, att man tror, att bestämmelserna komma att tillämpas på ett bättre sätt, men nog kan det komma att finnas tillfällen, då man från myndigheternas sida vill tillämpa dem på sådant sätt, men inte har tillräcklig arbetskraft därtill till förfogande. Det var ett typiskt exempel som anfördes av herr Lindberg, att besättningen på ett fartyg, som kommit i hamn en söndag, inte kunde komma i land förrän på måndags kväll, därför att tullen inte hade tid att invisitera fartyget. Skola sådana bestämmelser bestå och skall man endast lita till att de i fortsättningen tillämpas på annat sätt?

Jag förmodar, att motionären, när han krävde upphävandet av förbudet, avsåg att få igenom det yrkande han framställt i motionen. I varje fall har sjöfolket sådan önskan. Det har jag kunnat konstatera, när vi vid sammanträden haft överläggningar om dessa frågor. Och även om utskottet och motionären falla ifrån dessa rättvisa, sunda och riktiga krav, har inte sjöfolket gjort det, och det är därför som jag har den uppfattningen, att man bör vidtaga de förändringar, som ensamt kunna tjäna till en förbättring i dessa förhållanden, när det inte finnes ett enda skäl för bibehållande av det ifrågavarande förbudet. Jag vill fråga herr Andersson i Malmö, om han kan anföra ett enda skäl för bibehållande av detta förbud.

Herr Lindberg i Stockholm: Herr talman! Att diskutera denna fråga med herr Ström är ju meningslöst. Han tar inte sakskalet och är väl inte mottaglig för sakskalet, såvitt jag kan förstå.

Nu drar han in en ny fråga i denna debatt, nämligen invisiteringen av fartyg. Där om har icke varit fråga, utan om att besättningsmän, som vilja gå i land, skola få göra det, utan att fartyget invisiterats. Det föreligger ingen omöjlighet från tullens sida att visitera enskilda personer av besättningen, därför att varje fartyg, som från utrikes ort kommer till Sverige, får en tulltjänsteman, som bevakar fartyget, till dess fartyget som sådant är invisiterat. Anledningen, varför man i fall, som förekommit, inte börjat invisitering av fartyg på söndag, är att tulltjänstemännen, om så skall ske, bliva berättigade till övertidsersättning, och att redarna anse, att invisiteringen då blir för dyrbar, varför man inväntar den ordinarie arbetstiden för invisiteringen.

Då man åberopar tullstadgans 42 §, är det egendomligt, om inte även herr Ström skall kunna tolka denna så, att en tulltjänsteman har en sådan rätt att göra visitering. Hindret är bara det, att han inte fått order att göra det, och får han en sådan order från generaltullstyrelsen genom ett dess cirkulär eller på annat sätt, är det klart, att man kommer att följa den ordern. Den tron har åtminstone jag. Jag tror inte, att generaltullstyrelsen skulle vilja slå blå dunster i ögonen på hela riksdagen och utlova, att rättelse skall ske, och sedan inte verkställa sådan. Jag tror inte så illa om detta statliga verk.

Jag vidhåller, herr talman, mitt yrkande.

Herr Andersson i Malmö: Herr talman! Herr Ström har erinrat om utskottets uttalande, att det inte finnes någon ovillkorlig rätt för fartygsbesättning att gå i land, och frågat, om det finnes någon anledning därtill. Utskottet har erinrat, att det i varje fall är i två avseenden, som man från samhällets sida har mycket stort intresse av kontroll på ifrågavarande område. Det ena avser förhindrande av insmuggling och det andra förhindrande av smittosamma sjukdomars införande till landet.

Ang. viss ändring av gällande bestämmelser för tullvisitering av fartygsbesättning. (Forts.)

Herr **Ström**: Herr talman! De skäl, som utskottets ordförande åberopade för att motivera detta förbud, voro, att förhindra dels att det skedde insmuggling och dels att det eventuellt kunde införas smittosamma sjukdomar. Men det heter i den ifrågavarande bestämmelsen: »Utan hinder av förbudet må befälhavaren lämna fartyget, därest han omedelbart anmäler sig hos tulltjänsteman. Resande må ock begiva sig från fartyget, så snart sådan tjänsteman kommit tillstädes.» Alltså, kunna inte resande och befälhavare smugla eller föra med sig smittosamma sjukdomar *utan endast besättningen*, för vilken förbudet gäller. Jag tycker, att redan denna omständighet är tillräckligt talande för upphävande av ett sådant förbud som detta. Och det finnes ingen här — inte ens herr Lindberg — som med ett ord kunnat motivera, varför man skall behålla detta förbud. Man bör inte lita på, att bestämmelsen i fortsättningen kommer att tolkas så, att den inte blir farlig. Då denna bestämmelse är helt och hållet överflödig och det inte finnes någon anledning att behålla den, är det riktigare att avskaffa bestämmelsen än att lita på något sådant.

Jag vidhåller, herr talman, mitt yrkande.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 12.

Därnäst i ordningen var å föredragningslistan uppfört andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande, nr 5, angående reformering av almanackans namnlängd.

Ang. reformering av almanackans namnlängd.

I en inom riksdagens andra kammare väckt, till dess femte tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 284, hade herr **Back** föreslagit, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om åtgärder i syfte att reformera almanackans namnlängd i huvudsaklig överensstämmelse med de i motionen angivna synpunkterna.

Utskottet hemställde, att andra kammaren måtte för sin del besluta att hos Kungl. Maj:t hemställa om åtgärder för reformering av almanackans namnlängd.

Utskottets hemställan föredrogs; och yttrade därvid:

Herr **Paulsen**: Herr talman! När jag läste denna motion, undrade jag, vad det egentligen skulle tjäna till att väcka en sådan motion. Jag menar nämligen, att skall man väcka en motion, skall den avse att tjäna ett nyttigt ändamål och avse en reform i sådant syfte. Jag kan inte för min del se, att den här föreslagna reformen tjänar något nyttigt ändamål. Inte tror väl motionären och inte heller utskottet, som gått in för saken, att man, även om almanackans namnlängd ändras, därför slutar upp med att ge sina barn ovanliga namn. Jag har sett exempel på, att man kallat ett barn Hindenburg. Det har naturligtvis varit så, att föräldrarna varit förtjusta i Hindenburg som varande en duktig fältherre, men inte bör man därför kalla sin pojke för Hindenburg. Vid mantalsskrivning i min hemsocken har jag sett, att man kallat ett barn Gökala. Varför har man gjort det? Jo, man har förmodligen genom att giva barnet detta namn velat hugfästa minnet av en vacker vårmorgon, då göken gal. Men inte har det namnet stått i almanackan. Jag tror

Ang. reformering av almanackans namnlängd. (Forts.)

inte, att en förändring av almanackans namnlängd har den ringaste betydelse. Man skall inte plottra på allt i tid och otid. Är någonting förnuftigt anordnat, så bör det få vara. Nog tycker jag, att almanackan i min barndom hade betydligt trevligare namn än nu. Men det har varit sådana här intressen som gjort sig gällande, då föregående förändring skett.

Jag ber att få yrka avslag på föreliggande förslag och utskottets hemställan.

Herr **Gustafsson** i Lekåsa: Herr talman! Jag ber att helt kort och gott få instämma med den föregående ärade talaren, vilkens inställning jag ansluter mig till. Jag finner det vara alldeles obehövt och även olämpligt att ändra almanackans namnlängd. Enligt min mening är det fullkomligt onödigt att besvara Kungl. Maj:t med begäran om en utredning i sådant syfte.

Jag ber, herr talman, att få yrka avslag på utskottets hemställan.

Herr **Magnusson** i Skövde instämde häruti.

Herr **Wallén**: Herr talman! Med hänvisning till den motivering, som utskottet anfört för sin enhälliga hemställan, ber jag att få yrka bifall till densamma.

Efter härmed slutad överläggning gav herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på avslag därå; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Herr Paulsen begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller femte tillfälliga utskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 5, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren avslagit utskottets berörda hemställan.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av uppsämsningsförfarandet.

Herr talmannen tillkännagav, att han funne tvekan kunna råda om omröstningens resultat, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 77 ja och 85 nej, varjämte 27 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså avslagit utskottets hemställan.

§ 13.

Vid nu skedd föredragning av andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande, nr 6, i anledning av väckt motion angående reglering av rätten för såväl döpta som odöpta att till förutvarande förnamn tillägga nya sådana blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen; och skulle, jämlikt § 63 riksdagsordningen, detta beslut genom utdrag av protokollet delgivas första kammaren.

§ 14.

Härpå föredrogs konstitutionsutskottets utlåtande, nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avgivande av förnyad förklaring i enlighet med bestämmelserna i art. 36, andra stycket, av stadgan för den fasta mellanfolkliga domstolen; och biföll kammaren utskottets däri gjorda hemställan.

§ 15.

Vidare upptogs till behandling konstitutionsutskottets utlåtande, nr 26, i anledning av väckta motioner om skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för kommunal rösträtt m. m.

Konstitutionsutskottet hade till behandling i ett sammanhang förehaft dels motionen nr 287 i andra kammaren av herr *Bengtsson* i Kullen, dels ock de likalydande motionerna nr 171 i första kammaren av herr *Bagge m. fl.* och nr 519 i andra kammaren av herr *Lundqvist m. fl.*, i vad sistnämnda motioner avsåge annat än skärpning av utskyldsstrecket som villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag.

Ang. skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för kommunal rösträtt m. m.

I motionen II: 287 hade hemställts, »att riksdagen för sin del, efter av vederbörande utskott närmare utformat förslag, måtte besluta dels sådan ändring av 11 § i 1930 års lag om kommunalstyrelse på landet, att rättighet att deltaga i kommunalstämmas överläggningar och beslut icke må utövas av den, som häftar för utskylder till kommunen, vilka förfallit till betalning under något av de tre sistförflutna kalenderåren, dels också motsvarande ändring i övriga kommunalförfattningar».

I motionerna I: 171 och II: 519, i vad de nu gjorts till föremål för behandling, hade föreslagits, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en samtidig utredning dels angående skärpning av skattestrecket för kommunal rösträtt, varvid dock undantag från skattevillkoren borde göras för vissa oförskyllt skatteförsumliga, — — — dels angående förlust av rösträtt och valbarhet i fall av flagrant falskdeklaration, samt att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen skyndsammast framlägga de förslag, vartill utredningen kan giva anledning».

Utskottet hemställde,

1) att motionen II: 287 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda; samt

2) att motionerna I: 171 och II: 519, i vad de avsåge annat än skärpning av utskyldsstrecket som villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Vid utlåtandet var fogad, utom andra, en under 1) a) antecknad reservation av herrar *Reuterskiöld*, *David H. Pettersson*, *C. V. Lindmark*, *Rydberg*, *Hagström*, *Pehrsson* i Göteborg, *Persson* i Trången, *Ewald Lindmark* och *Lundqvist*, vilka ansett, att utskottet i mom. 2) bort hemställa, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning angående införande av fullgjord betalning under tre år av påförd skatt till kommunen såsom kommunalt rösträttsvillkor under förutsättning att samtidigt infördes bestämmelser varigenom de, som oförvållat häftade för skatten, kunde erhålla befrielse eller uppskov, med den verkan att häftandet upphörde, och att prövningen härav icke skedde i samband med prövningen av rösträtt och röstlängd.

Ang. skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för kommunal rösträtt m. m. (Forts.)

Sedan utskottets hemställan föredragits, yttrade:

Herr **Lindmark**: Herr talman! Det torde knappast kunna bestridas, att de medborgare, vilka samvetsgrant uppfylla sina plikter mot det allmänna, böra komma i åtnjutande av de rättigheter, som samhället erbjuder sina medlemmar. Den, som har förmåga men saknar vilja att bära sin andel av den gemensamma tungan, bör rätteligen icke med sin röst få inverka på skötseln av allmänna angelägenheter. Detta gäller i all synnerhet, när spörsmålen avse den kommunala förvaltningen, vilken så gott som uteslutande bygger på utdebiterade skatter. I överensstämmelse med denna inställning har vid tidigare riksdagar och även i år förslag väckts, att bestämmelse om fullgjord betalning under 3 år av påförd skatt till kommunen som villkor för kommunal rösträtt skall införas. Häremot har erinrats om den orättvisa, som ett sådant krav innebär, då en del av dem, som restera för skattebetalning, äro oförvällat resterande på grund av arbetslöshet, sjukdom eller andra dylika ömmande omständigheter. Det kan inte förnekas, att här föreligger en svårighet i genomförandet av kravet på den treåriga skattebetalningen som villkor för rösträtt.

Det är med beaktande härav, som i motionerna nr 171 i första kammaren och nr 519 i andra kammaren framförts förslag om utredning avseende att lagligen kunna reglera de fall, då oförskyld skatteoförmåga kan anses vara för handen av natur att inte böra medföra diskvalifikation i rösträtthänseende. Kan möjlighet härtill förefinnas, föreligger inte längre något skäl att motsätta sig den treåriga skattebetalningsplikten som villkor för rösträttens utövande. Den s. k. Alexandersonska kommittén, som under världskrigets dagar hade att utreda detta tvivelsutan ganska svåra problem, kom visserligen till negativt resultat. Det är dock att märka, att kommittén utgick från, att detta frånskiljande, varom nu är fråga, skulle ske i samband med röstlängdens upprättande och justering. Därmed måste kommittén fästa mycket stort avseende vid risken, att de rent politiska momenten kunde bli dominerande vid det delikata arbetets utförande. Även om denna utredning fortfarande kan anses äga full beviskraft, kan densamma dock icke gälla för det fall, att prövningen äger rum oberoende av röstlängdens uppgörande och oberoende av frågan om rösträtt eller icke rösträtt. Redan enligt nu gällande kommunallagar kan ett efterskänkande av påförda utskylder äga rum i ömmande fall, när beslut härom fattas med kvalificerad majoritet. Det torde vara möjligt att i anslutning härtill låta prövningen av oförvällat häftande ske även i större omfattning, där sådant begäres. En förutsättning för införande av sådan diskretionär prövning synes vara, att vederbörande skattebetalare, som inte kan betala sin skatt, själv gör framställning om skattens efterskänkande. En utredning rörande de ändringar i gällande lagtexter, som härför erfordras, såväl som uppställandet av objektiva regler att lända de prövande organen till efterrättelse synes väl befogad. Efter skedd prövning enligt fastställda regler för frånskiljande av de oförvällat skatteresterande är detta rösträttsvillkor väl grundat.

Till konstitutionsutskottets utlåtande nr 26 äro flera reservationer fogade. Den första reservationen, av herr Reuterskiöld m. fl., avhandlar de synpunkter, som jag här fört fram, och slutar med ett yrkande, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning angående införande av fullgjord betalning under tre år av påförd skatt till kommunen såsom kommunalt rösträttsvillkor under förutsättning att samtidigt införas bestämmelser, varigenom de, som oförvällat häfta för skatten, må erhålla befrielse eller uppskov,

Ang. skärpning av utskyldsstreetet såsom villkor för kommunal rösträtt
m. m. (Forts.)

med den verkan att häftandet upphör, och att prövningen härav icke sker i samband med prövningen av rösträtt och röstlängd».

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till denna reservation.

I detta anförande instämde herrar *Persson* i Trången, *Johansson* i Krogstorp, *Persson* i Grytterud, *Hansson* i Vännäsby, *Johansson* i Tväråselet, *Lundell* och *Gustafson* i Kasenberg.

Herr **Bengtsson** i Kullen: Herr talman! Jag har alltid ansett och anser allt fortfarande, att de personer, som deltaga i att beskatta andra, också skola ha fullgjort sina skyldigheter, eller i detta fall ha betalt sin skatt. Jag är så gammal i denna kammare, att jag varit med om att höra, när det hette från visst håll, att rättigheter och skyldigheter böra följas åt. Detta har jag också för min egen del ansett vara fullt riktigt. Rättigheter och skyldigheter böra följas åt. Nu avancerar emellertid tiden mycket fort på nästan de allra flesta områden. Nu har den blivit alldeles föråldrad denna sats, som då ansågs vara så fullständigt riktig. Nu har det ju blivit så, att en viss kategori av människor här i detta land skall betala, men sedan skall det vara en annan kategori, som skall bestämma. Det kan icke bli ett lyckligt samhälle, så länge en sådan princip genom lagens skydd gäller. Det bör härvidlag vidtagas en snar rättelse.

Jag kan inte underlåta att även här i detta sammanhang nämna, att den motion jag härvidlag tillätit mig väcka, nr 287, säkerligen hade blivit biträdd av utskottet, om det inte hade varit så, att de *folkfrisinnades representanter* där hade gått emot densamma. Jag hade verkligen väntat, att i denna fråga de borgerliga partierna skulle stått eniga, men så har tråkigt nog icke skett. Jag kommer emellertid, herr talman, för att utröna, huruvida det folkfrisinnade partiet står bakom och gillar sina representanters göranden, att begära votering.

Jag ber, herr talman, att med dessa korta ord få yrka bifall till den av mig väckta motionen.

Herr **Fast**: Herr talman! Jag är övertygad om att herr Bengtssons i Kullen försök att provocera fram ett uttalande från folkpartiets representanter kommer att få svar från annat håll och samma utgång, som detta försök fick i utskottet. Det tillkommer icke mig att polemisera på den punkten.

Vi ha här två olika motioner att behandla. I den ena motionen, väckt av den siste ärade talaren, krävde man, att utskottet skulle skriva in regler, som stadga fullgjord skatteplikt under de tre senaste åren, då det gäller kommunal rösträtt, utan några som helst krusiduller. I den andra motionen, väckt från högerhåll, krävde man ungefär detsamma men tillade försiktigtvis, att beträffande personer, som till följd av iråkade ekonomiska svårigheter, var till de själva icke varit vållande, skulle nödgas falla på skattstreetet, man kunde tänka sig vissa anordningar, varigenom dessa skulle få behålla sin rösträtt. Den reservation, som nu är aktuell, anknyter sig till den senare motionen med begäran om en utredning, huru man beträffande dem, som sakna förmåga men ändå vilja betala sin skatt, skulle kunna införa en undantagsbestämmelse, varigenom sådana personer icke förlorade sin rösträtt. Det är av intresse att finna, att reservanterna enhälligt erkänna, att den s. k. Alexandersonska utredningen, som utfördes för flera år sedan, kom icke blott till ett negativt resultat utan till ett så pass positivt resultat i negativ riktning — om jag får använda det uttrycket — att man var fullkomligt på det klara med att de vägar, som då anvisades för en lösning av problemet, voro full-

Ang. skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för kommunal rösträtt m. m. (Forts.)

ständigt oframkomliga. I denna kommitté, där de borgerliga partierna hade sina främsta representanter och fullkomlig majoritet, kom man till det resultatet. Nu ha reservanterna visserligen erkänt, att denna utredning alltjämt äger bevisvärde, men tro sig nu ha funnit en utväg, som den gången icke prövades, och som nu bör bli föremål för utredning. Denna utväg innebär, att den prövning, som man vid tidpunkten för denna utredning tänkte sig i samband med uppgörandet av röstlängden, skulle göras alldeles fristående av vederbörande kommunala organ i vanlig ordning och anses såsom en vanlig skatteavkortningshistoria. De herrar, som äro kommunalmän, förstå mycket väl, vad en sådan väg kommer att leda till både för vederbörande medborgares och kommuners ekonomi. Här förutsätta reservanterna givetvis, att om det skall vara någon mening med den föreslagna utredningen, skall en utvidgad avkortning av skatten äga rum. Men huru skall detta vara möjligt på den korta tid, som står till buds, till dess röstlängden skall göras upp? Detta är dock en ganska allvarlig och ömtålig procedur, som måste noggrant behandlas av vederbörande kommunala organ, kommunalnämnder, drätselkammare o. s. v. Men även om det sålunda vore tekniskt framkomligt att hinna med denna prövning, vart skulle det leda hän? Jo, det måste för kommunerna leda till mycket minskade inkomster. Man kan väl nämligen icke tänka sig, att det skulle vara möjligt att finna en sådan utväg, där man låter människorna behålla rösträtten genom att avkorta skatten och sedan ändå indriva den. Det betyder ingenting annat än ett vanligt uppskov, och den linjen är man icke beredd att välja. Vill man icke godtaga rätten att få uppskov med erläggandet av skatten, måste det komma att betyda, att man icke kan driva in utskylderna i så stor utsträckning, som för närvarande är fallet.

Man har nu hävdad, att rättigheter och skyldigheter böra svara mot varandra: kräver man rättigheter, skall man också vara beredd att fullgöra sina skyldigheter. Ja, men, herr talman, det är egentligen icke den saken vi tala om. Staten har vidtagit alla de åtgärder som äro möjliga för att kunna driva in skatten, där betalningsmöjlighet föreligger. Jag erinrar om att det under de senaste åren skett väsentliga förbättringar. Jag hänvisar till den statistik, som kommit ut i de kommunala tidskrifterna, från sammanslutningar av städerna och våra landskommuner. Denna statistik visar i en brant stegring, hurusom medborgarna allt mer och mer betala sina utskylder vid den ordinarie uppbörden, och huru således den totala skatteinbetalningen stiger år efter år, medan restlängderna bli mindre och den totala avkortning och avskrivning av skatter, som måste äga rum, blir allt mindre och mindre för kommunerna. I detta läge, när statsmakterna mobiliserat alla resurser för att utkräva skatt av vederbörande och utnyttjat varje möjlighet till indrivning genom införsel i lön, och när man ser, huru medborgarna anstränga sig till det yttersta för att fullgöra sina skyldigheter gentemot samhället, måste jag säga, att en förnyad framställning av den karaktär som den föreliggande är ännu mindre påkallad än den någonsin tidigare varit. Jag kan icke tänka mig, att denna kamrere, där många ledamöter voro närvarande vid uppgörelsen 1918, skall vara beredda att nu taga ett stort steg tillbaka från det läge, vari vi nu befinna oss, och sammankoppla rösträtten med fullgjord skatteplikt, vilket, säga vad man säga vill, ändå skulle komma att gå ut över oskyldiga. Det är en icke framkomlig väg att, såsom man tänkt sig, skilja ut dem, som sakna förmåga men äga vilja, ifrån de verkliga skattesolkarna. Deras antal sjunker för varje år som går. Jag föreställer mig, med den erfarenhet jag har såsom kommunalman, att man icke lägger fingrarna emellan i de kommuner, där man har ett välordnat uppbördsväsende, och där de kommunala förtroendemännen känna

Ang. skärpning av utskylsstreetet såsom villkor för kommunal rösträtt
m. m. (Forts.)

sitt ansvar och verkligen se till att kommunen får sitt. Staten ser nog till att den också får sitt. I det läget menar jag, herr talman, att det är ännu mindre anledning än tidigare att bifalla den framställning som här gjorts.

Jag har givetvis ingenting emot att det blir en votering. Denna skulle verkligen visa, vilka grupper eller riksdagsmän som äro beredda att taga ett så radikalt avsteg från de grunder, som kommo i tillämpning genom 1918 års rösträttsuppgörelse. Jag vill ingalunda påstå, att denna sak i och för sig är helig, men det skall finnas praktiska skäl för att göra en ändring, och det skall finnas en praktiskt framkomlig väg för att kunna lösa detta problem. Man kan icke bara på lösa boliner begära en utredning, när man redan på förhand kan säga, att vägen att kunna komma till ett praktiskt resultat är fullkomligt stängd.

Jag skall icke upprepa de gamla skäl för den ståndpunkt utskottet intagit, och som av utskottet framförts så oändligt många gånger, då vi diskuterat denna angelägenhet i andra kammaren, utan endast tillåta mig att med anledning av det anförda och med hänvisning till vad utskottet självt i sin motivering anfört hemställa om bifall till vad utskottet föreslagit.

Herr Lundqvist: Herr talman! Denna fråga har här redan behandlats många gånger förut, och det är därför naturligtvis icke lätt att komma med något nytt. Det kan kanske också förefalla egendomligt att våga motionera på nytt i en fråga, som varit föremål för behandling så många gånger. Då jag m. fl. icke desto mindre gjort detta — och väl antagligen kommer att i framtiden göra detta, till dess vi, såsom jag hoppas, nått vårt mål — så är det därför, att den allmänna opinionen ute i landet har mycket svårt att förstå, att den nuvarande ordningen är tillfredsställande. Den ter sig tvärtom ganska upprörande. Man menar åtminstone på vårt håll, att det bör finnas ett visst samband mellan de rättigheter, som staten skänker sina medborgare, och de skyldigheter, som dessa skola fullgöra. Herr Fast underkänner detta resonemang. Han för i dag precis samma tal, som han förde, då vi höllo på med frågan om rösträtt vid val till vägstämma. Precis samma resonemang då som nu. Herr Fast gör vidare gällande, att det icke finns några sakliga motiv för den föreslagna ändringen, därför att, sedan det allmänna till det yttersta mobiliserat alla resurser för att få fram skatten, det icke finns kvar några notoriska skattesolkare, utan de, som sedan fela, äro endast sådana, som vilja men icke kunna betala. Detta är herr Fasts uppfattning, herr talman, men jag tillåter mig att på den punkten ha en avvikande mening.

Vi ha i vår motion vidare pekat på en med dessa notoriska skattesolkare närbesläktad kategori, nämligen de rena falskdeklaranterna. Jag antar att dessa i varje fall icke utan vidare kunna avfärdas på det sätt, herr Fast gjort.

Jag tror emellertid för min del, att trots allt indrivningsförfarande det icke skall vara svårt att i varje kommun leta upp åtskilliga, som mycket väl kunna betala sin skatt men icke göra det, — och som ändå ha rätt att deltaga i kommunens angelägenheter.

Socialdemokraterna vilja emellertid icke lyssna till detta tal, och jag är icke riktigt säker på att man på det hållet ens vill vara med och erkänna ett så väsentligt krav som att det skall finnas ett bestämt samband mellan rättigheter och skyldigheter. På andra, det socialdemokratiska partiet närstående, områden tvekar man emellertid icke att hålla ganska styvt på att skyldigheter-na skola vara till sista skärven fullgjorda, innan några som helst rättigheter

Ang. skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för kommunal rösträtt m. m. (Forts.)

medgivnas, och jag tycker, att det allmänna borde kunna ha rätt till minst lika stor hänsyn därvidlag, som de olika fackliga organisationerna t. ex.

Herr Bengtsson i Kullen har motionerat om krav på fullgjord skattebetalning utan något som helst undantag. Här ställes alltså fullgjord skattebetalning såsom ett oefftergivligt krav utan några som helst undantag ens för de oförvållat försumliga. Nu har ju emellertid varje gång, denna fråga varit uppe, man särskilt från socialdemokratiskt håll gjort gällande, att man icke kan vara med om en så kategorisk bestämmelse, därför att den skulle komma att drabba icke blott sådana skattesolkare, som kunna betala, utan också en hel del oförvitliga medborgare här i landet, som av sjukdom, arbetslöshet eller andra orsaker även med den bästa vilja i världen icke kunnat komma ut med sin skatt. Ett sådant resonemang kan man naturligtvis föra, och jag kan förstå det. Men då man icke vill vara med om en så radikal åtgärd, borde man väl, om man överhuvud taget principiellt vill hålla på sambandet mellan rättigheter och skyldigheter, under alla förhållanden kunna gå med på en undersökning, om det icke finns någon möjlighet att modifiera detta krav på fullgjord skatteplikt såsom villkor för rösträtt, utan att oförskyllt försumliga skattebetalare därigenom bli lidande.

Vi ha från högerhåll tidigare i detta syfte gått en annan väg än den, vi gått i år. Vi ha aldrig velat kräva fullgjord skatteplikt för alla år utan föreslagit två av tre år eller tre av fyra år för att på det sättet lämna möjlighet för den, som på grund av sjukdom, arbetslöshet eller annan orsak ett år icke kunnat betala sin skatt, att ändå icke bli berövad rösträtten. Det förslaget har emellertid av riksdagsmajoriteten avvisats. Nu ha vi försökt en annan linje, som tidigare för övrigt framförts från bondeförbundshåll, nämligen att man skulle försöka att genom en särskild undersökning inom kommunerna skilja isär de försumliga skattebetalare, som man borde låta behålla sin rösträtt på den grund, att de verkligen varit oförmögna att betala sin skatt. Icke ens en sådan undersökning vill utskottsmajoriteten vara med om, och de skäl, som härför äro framförda, verka på mig — det måste jag säga — åtskilligt av de obotfärdigas förhinder.

Det är sant, att det gjordes en utredning år 1918 d. v. s. för 18 år sedan, men det har, herr Fast, hänt litet här i landet sedan dess. Det har förändrat sig åtskilligt på olika områden; det är möjligt men inte säkert, att denna utredning står sig ännu i dag. Jag har skrivit under uttalandet i reservationen på denna punkt med en viss tveksamhet, men jag har därvidlag litat på utskottsordföranden. Vad reservanterna uttryckligen säga ifrån är emellertid, att denna utredning dock icke får tagas för mer än vad den är. Den har icke på något sätt prövat de olika vägar, som kunde stå till buds för en diskretionär prövning av olika försumliga skattebetalare, och jag finner därför, att, om man vill ha ett samband mellan rättigheter och skyldigheter, man har all anledning att litet närmare undersöka, om det icke finns andra vägar att komma fram på. Herr Fast säger, att det finns det icke. Ja, det är hans subjektiva uppfattning. Jag är icke så bergsäker på att det icke finns några. Jag beklagar, om sådana icke skulle finnas. Jag anser saken emellertid vara av den utomordentliga vikt, att det är mycket angeläget, att man undersöker, om detta spörsmål verkligen är olösligt. Förrän detta blivit påvisat, få herr Fast och hans meningsfränder ursäktas, att jag icke känner mig så oerhört imponerad av hans franka påstående om att det icke skulle finnas någon möjlighet.

Herr Fast sade, att ett bifall till motionen — han menade väl om utredningen skulle visa, att det vore positivt möjligt — skulle medföra en oerhörd skat-

Ang. skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för kommunal rösträtt
m. m. (Forts.)

teminskning för kommunerna. Jag har icke så lätt att förstå det. Jag har ingalunda tänkt mig något slentrianmässigt efterskänkande av utestående skatter utan en noggrann undersökning av olika fall för att se efter, om tillräckligt bärande skäl föreläge för att efterskänka skatten och medge rösträtt. Jag tror åtminstone för min del icke, att de farhågor, som herr Fast uttalat, ha någon som helst grund för sig.

Så säger herr Fast, att det är vår skyldighet att påvisa, att det finns framkomliga vägar. Men i så fall skulle man ju icke behöva någon utredning. Jag undrar också, om den regeln eljest upprätthålles här i riksdagen, att man icke skulle få framställa krav på en skrivelse till Kungl. Maj:t i andra fall än sådana, där motionären själv kunde påvisa, att det förslag, han framförde, vore praktiskt realiserbart. Det förefaller mig, att man har rätt att begära en undersökning, när man anser den nuvarande ordningen behäftad med stora bristfälligheter. Principiellt sett borde väl vidare fullgjord skatteplikt få anses såsom ett helt naturligt krav för att man skall kunna få rösträtt. Jag hade verkligen hoppats, att det skulle vara möjligt att få majoritet i riksdagens båda kamrar för en framställning, som icke går ut på annat än en närmare undersökning av möjligheterna för ett genomförande av detta krav, utan att lojala medborgares intressen därvid trädas för nära. Jag erkänner gärna — om också icke i så starka ordalag som herr Bengtsson i Kullen — att folkpartiets hållning på denna punkt för mig var en stor besvikelse. Jag hade verkligen väntat, att åtminstone kravet på en undersökning skulle kunna stödjas även från det hållet, och jag tillägger, då jag nu ser herr Olofsson i Digernäs här i kammaren, att när jag läste hans uttalande — hans för övrigt charmanta uttalande — i Nya Dagligt Allehanda för i lördags, så var det icke blott besvikelse, som jag kände över folkpartiets hållning i denna fråga, utan också förvåning.

Helst skulle jag, herr talman, i detta sammanhang velat se, att herrar falskdeklaranter blivit placerade sida vid sida med de notoriska skatteskokarna. Dessa äro nämligen, såvitt jag kan förstå, precis samma andas barn. Det finns ingen skillnad. De försöka, fastän på andra vägar, att komma ifrån de skatter till stat och kommun, som de rätteligen skola betala. Dessa båda kategorier stå varandra så nära, att det icke finns någon anledning att skilja på dem. Jag understryker, att jag här endast talar om sådana, som genom dom i högsta domstolen blivit förvunna att ha verkligen avsiktligt falskdeklarerat. Det gäller alltså icke några andra, vilket jag vill understryka, ifall någon kommer att taga upp frågan. Jag är ledsen över att konstitutionsutskottet icke heller velat samla sig emot dessa individer, utan att även dessa närmast på grund av formella skäl skola lämnas frihet att löpa och handla som hittills. Utskottet har ju förklarat sig av formella skäl knappast vara behörigt att taga upp denna fråga, som närmast skulle höra hemma i första lagutskottet. Jag har för min del litet svårt att förstå detta. Jag hade tänkt mig, att när motionen blivit remitterad till utskottet, detta också skulle haft befogenhet att behandla den, men jag förstår väl icke den saken lika bra som de, som äro äldre i kammaren. Jag måste därför böja mig, men jag säger ärligt ifrån, att jag icke förstår skälet. Det gäller ju här endast att skriva till Kungl. Maj:t med begäran om utredning; och om denna skrivelse föreslås av det ena utskottet eller av det andra har jag litet svårt förstå skulle kunna vara något grundväsentligt. Som frågan nu ligger till, herr talman, kan jag emellertid icke göra något yrkande om dessa falskdeklaranter. De få alltså vara, men jag har åtminstone gjort ett ärligt försök att komma åt dem.

Ang. skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för kommunal rösträtt m. m. (Forts.)

Jag har nu endast att med dessa ord be att få yrka bifall till den vid punkt 1) a) av herr Reuterskiöld m. fl. avgivna reservationen.

Herr **Olsson** i Mora: Herr talman! Jag ger den föregående ärade talaren alldeles rätt uti, att den nu förevarande frågan är en gammal bekant. Jag har förgäves lyssnat för att få höra något nytt argument, och jag torde därför kunna nöja mig med några få ord.

Herr Lundqvists besvikelse får jag väl bära, och jag finner icke anledning att som en liten David mot Goliat polemisera emot min högt ärade vän herr Bengtsson i Kullen. Jag tycker dock, att en så pass gammal riksdagsman som han icke borde försöka inbilla kammaren, att vi här stå inför något nytt utslag av benägenheten att fordra rättigheter utan motsvarande skyldigheter. Den historiska sanningen är dock, att bestämmelsen om kommunalt utskylds-streck ingick såsom ett led i den författningsuppgörelse, som träffades år 1918, och det kan icke förnekas, att ett bifall till de nu föreliggande motionerna eller reservationerna skulle medföra en rubbning av grunderna för denna författningsuppgörelse.

Den meningsriktning, som jag i all ringhet tillhör, har ansett, att oförvållad oförmåga att fullgöra skattskyldigheten icke bör medföra förlust av den kommunala rösträtten. Vi ha gärna velat vara med om en kategoriklyvning, som skulle skilja de verkliga skatteskolkarna från de ofrivilligt resterande, men då det icke varit möjligt att finna en framkomlig väg härför, ha vi måst acceptera den nuvarande ordningen. I den nu föreliggande högerreservationen erkännes det, liksom villkorligt även i det uttalande, som här gjorts från högerhåll, att den utredning, som föregick uppgörelsen 1918, ännu äger full beviskraft. Då motsatsen icke kunnat göras sannolik, och då det positiva uppslag till frågans lösning, som ges i högermotionerna, måste betecknas såsom uppennbart otillfredsställande, har jag måst biträda utskottets avslagsyrkande.

Den av herrar Reuterskiöld och Persson i Trången vid utskottets utlåtande fogade reservationen föranleder från min sida ett litet påpekande. I denna reservation heter det, att »då borgerlig enighet ej kunnat uppnås vare sig i fråga om tre års fullgjord skattebetalning som villkor, med vissa begränsningar, för kommunal rösträtt eller i fråga om gemensam rösträttsålder av 23 år vid alla val, hava förutsättningar saknats för yrkande om utredning av båda dessa frågor i ett sammanhang.» I anledning av detta uttalande nödgas jag konstatera, att bondeförbundets utskottsrepresentanter icke ha visat större intresse för utredning i ett sammanhang av frågorna om skärpt utskyldsstreck och om en gemensam rösträttsålder av 23 år än att denna tanke framförts först sedan frågan om utskyldsstrecket var avgjord inom utskottet.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **Bengtsson** i Kullen: Herr talman! Gentemot herr Olsson i Mora vill jag säga, att det bör väl vara så, att om man gjort något, som icke varit så välbetänkt, utan som man måste säga har varit galet, så bör det väl icke gälla för all framtid, utan man måste väl då ha rätt att ändra det på ett klokt och förståndigt sätt, vilket enligt min uppfattning just skulle ske genom införandet av en sådan bestämmelse, som jag förut talade om.

I det läge, som frågan emellertid nu har kommit, skall jag be, herr talman, att få återtaga mitt tidigare yrkande och ber i stället att få förena mig om bifall till den reservation, som är avgiven av herr Reuterskiöld m. fl.

Herr **Kilbom**: Herr talman! Denna frågas behandling är intressant även ur en annan synpunkt än dem som i dag anförts. År 1918 anslöt sig högern

Ang. skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för kommunal rösträtt
m. m. (Forts.)

till den kompromiss, som då träffades, och tack vare denna anslutning avskrev man å den andra sidan en del av de krav, som man under årtionden hade framställt. Det sades några år efter 1918, att högern genom detta sitt uppträdande hade visat sig ha ändrat sinnesförfattning. De, som trots något sådant, borde haft nytta av att höra herr Lundqvists både i sak och jag höll på att säga i ton arroganta för att icke säga suffisanta anförande. Uppenbarligen anser man nu på högerhåll tiden inne att frångå den kompromiss, som man år 1918 under trycket av då rådande situation och oroliga stämningar ansåg sig tvingad att gå med på. Det är ju också en karakteristik av högerns politiska tillförlitlighet. Det bör lära dem, som äro beredda att kompromissa, att med revolution bildligt talat för pannan kan högern avtvingas någon eftergift, men uppfattning ändrar den icke. Den anser, att undantagsbestämmelser skola råda för de arbetande klasserna, ty något annat än undantagsbestämmelser är det ju härvidlag icke fråga om.

Ha icke herrarna, som tillhöra en senare årgång inom högern och representera en senare årgång inom högerpolitiken, ständigt sökt göra gällande, både i pressen och från talarstolarna, att ni representera något modernare än vad Trygger och 1918 års högermän gjorde? Det skulle vara rätt intressant att få reda på vari er modernitet nu består. 1918 kunde man med långt större rätt än nu karakterisera högerpartiet såsom ett speciellt klassparti. Man kan det emellertid också nu. Då hade högerns talesmän dock en viss förståelse för de nya tankar och idéer, som trängde fram i tiden. 1936 förklarar högern och har gjort det i flera på varandra följande år, att den är ett modernt folkparti. Vi se av utläggningarna i högerpressen, hurusom partiet till och med nästan är det enda demokratiska parti, som finns. Det tillhör följaktligen högerns demokrati att utestänga folk från rösträtt, som icke *kan* betala sina skatter.

I detta sammanhang tillät sig herr Lundqvist att anföra en mycket illa vald bild. Han sade, att samhället dock bör ha rätt att på sina medlemmar ställa samma krav som fackföreningarna på sina. Vad ställa då, herr Lundqvist, fackföreningarna för krav vid arbetslöshet, vid sjukdom? Mister en arbetslös fackföreningsmedlem, som icke har kunnat fullgöra sin kontingentbetalning, rätten att rösta på fackföreningens möten? Det skulle vara bra roligt att av herr Lundqvist få ett enda exempel på en dylik fackförening. Möjligen är det bland statens järnvägars högre tjänstemän. Det skulle icke förvåna mig, om därvidlag den principen går igen, att du har rösträtt allt eftersom du har pengar. I arbetarnas fackliga organisationer existerar emellertid ingen dylik princip. Och till på köpet, herr Lundqvist, i den mån en fackföreningsmedlem blir utesluten eller utesluter sig själv på grund av att han icke betalat dessa kontingenter, så har han en respittid av, om jag icke minns alldeles orätt, minst 6 veckor och till och med upp till 12 veckor för att klara upp sitt mellanhavande.

I detta fall är det dock uppenbart, att högerlinjen innebär, att om någon av ena eller andra anledningen icke har betalt sin skatt, så avstängs han utan vidare från sina rättigheter. Men, säger man, det är icke meningen att utestänga dem ifrån rösträtt, som *oförvållat* ha underlåtit att betala eller som på grund av oförvållade omständigheter icke ha kunnat betala sin skatt. Ja, det blir, såvitt jag förstår, en tillämpningsfråga. Vad lämnar högern för garanti för att tillämpningen av vad den härvidlag icke på något sätt i detalj har utformat, så att det håller att ta på såsom riktlinjer för utredningen, utan som den bara mycket diffust har tänkt sig, verkligen kommer att bli rättvist i praxis? Försöket att i år göra saken litet smakligare genom en kategoriklyvning, som skulle skilja dem, som oförvållat eller förvållat underlåtit att betala sin skatt,

Ang. skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för kommunal rösträtt m. m. (Forts.)

är ingenting annat än ett försök att vinna ett politiskt syfte, nämligen att återtaga en reform, vilken man som sagt under massornas tryck år 1918 tvingades att gå med på.

Vad beträffar bondeförbundets anslutning till denna historia, är den av den egenskap, att det är väl värt att noteras i riksdagens protokoll. Bondeförbundet gör ju anspråk på, som vi veta, att företräda också lantarbetarnas intressen. Bondeförbundet skall omsluta alla, från lantarbetare, som stå med ena benet i fattighuset på grund av otillräcklig lön och flera barn, till den, som har ett stort gods. Om emellertid nu en lantarbetare ett år händelsevis icke kan betala sin skatt, vill bondeförbundet då garantera, att han får behålla sin rösträtt? Vad man här syftar till är också från bondeförbundets sida ingenting annat än ett försök till undantagslagstiftning, som drabbar *oförskyllda* skatteskolare, detta från ett partis sida, som för övrigt genom bundsförvantskap med regeringspartiet vunnit stora fördelar för godsägarna och storbönderna.

Nu säger herr Lundqvist, att det har dock hänt en hel del sedan 1918. Vad är det då, som har hänt? Ange en enda händelse sedan 1918, som visar, att den då företagna utredningen angående omöjligheten att skilja på självförvärlade och oförvärlade skatteskolare icke längre skulle hålla streck! Ange ett enda exempel! I den debatt, som har föregått denna fråga i pressen, har man viftat med att man nog i denna församling skulle komma att ange några exempel. Jag har tillåtit mig att i min tidning ställa frågan: Varför ha herrarna kommit att tänka på detta först nu? Varför ha ni icke vid någon tidigare debatt anfört ett enda exempel? När herr Lundqvist var inne på detta kapitel, att det hade hänt en hel del sedan 1918, satt jag spänt och väntade på att han skulle ange vad som har hänt, men det kunde herr Lundqvist icke göra. Han nöjde sig bara med ett enkelt påstående och sade bara, att nu skola vi undersöka saken.

I själva verket har det dock, herr Lundqvist och herrar bondeförbundare, hänt en hel del sedan 1918. Medborgarandan har blivit en helt annan. Insikten om att det är varje medborgares plikt att betala skatt *så långt han kan* är nu en helt annan och mera allmän än 1918. Här har skett en utveckling till det bättre. Det skulle då vara högst underligt, ifall den lagstiftande församlingen skulle stryka ett streck över denna utveckling, som innebär långt bättre och allmänare skattebetalning, genom att säga: Nej, nu är det nödvändigt att skärpa det hela. Denna bättre medborgaranda borde väl i all rimlighet namn av en förnuftig lagstiftande församling belönas och bedömas på ett rakt motsatt sätt än vad högern härvidlag gått in för. Också mot bakgrunden härav synes mig bli så klart som gärna är möjligt, att det är annat man syftar till, nämligen en reaktionär framstöt.

Förslaget från högern är emellertid också illa genomtänkt. Ha herrarna reda på, om en notorisk skatteskolare sätter något värde på rösträtten? Måste det icke enligt all erfarenhet tvärtom vara så, att den, som icke betalar sin skatt, utan notoriskt — vi ha ju här att göra med de medvetna skatteskolarna — gör allt vad han kan för att undslippa att betala sin skatt, icke heller bryr sig om att rösta? Är det icke så, att det här i mycket stor utsträckning gäller individer, som, om de icke äro direkt asociala, dock visa tendenser i denna riktning?

Jag tror således, herr talman, att det icke finns något annat skäl för högerns och bondeförbundets ståndpunkt än att man vill *återtaga vad man för högerns vidkommande var med och genomförde år 1918* under trycket från arbetarmassorna och den stämning, som då rådde ute i världen, och att man på

Ang. skärpning av utskyldsstreetet såsom villkor för kommunal rösträtt
m. m. (Forts.)

nytt vill ta ett steg i riktning mot en ordning där rösträtt heter pengar. Sådant är en karakteristik av vår tids höger, bättre än någon annan och i varje fall mycket mera sann och talande än alla stolta och stora deklamationer om »demokratiskt sinnelag», »det egentliga folkpartiet» och allt möjligt sådant.

Herr Fast: Herr talman! Jag nödgades åter besvara kammaren, när jag hörde herr Lundqvists anförande, som på ett par punkter icke kan få stå oemotsagt.

Vad beträffar hans jämförelse med fackföreningsmedlemmarna, har den saken tillräckligt bemötts i det anförande, som senast har hållits, och det återstår för herr Lundqvist att på den punkten ge klara belägg åtminstone för vad han själv har menat.

Herr Lundqvist sade, att jag uppträder, som om ingenting hade hänt sedan 1918. Jag har dock redan anfört, att jag har iakttagit, att det har hänt en hel del men icke av sådan beskaffenhet, att det skulle motivera högerens ståndpunkt utan i stället motiverar den motsatta ståndpunkten. Jag pekade i mitt förra anförande på den starka förbättring, som inträtt i skattebetalningarna icke blott i fråga om indrivningen utan även de ordinarie uppbörderna. Jag hänvisade i det fallet till officiell statistik. Det har alltså hänt en hel del, som motiverar min ståndpunkt, och det skulle vara intressant att få höra nästa gång herr Lundqvist får ordet, vad det är, som hänt och som kan motivera hans uppfattning.

Högern har ju i år skenbart intagit en annan ståndpunkt än tidigare. Det är ju icke första gången högern motionerar i detta ämne. I själva verket intar emellertid högern icke någon förändrad ståndpunkt. Däri vill jag ge herr Lundqvist rätt. Ena året viker man litet åt sidan åt ena hållet, andra året åt det andra, men man vill komma fram till varje pris. Omtanken om de människor, som oförvållat icke kunna betala sin skatt, därför att de råkat i ekonomiskt betryck till följd av arbetslöshet och sjukdom, har nu blivit en hjärtesak för högern. Dessa människor vill man ingenting ont. Ja, tänk så förtjusande, herr Lundqvist, att kunna gå ut i valrörelsen och försöka inbilla människorna, att detta är högerens ståndpunkt. Kanske är detta det starkaste motivet för den ändrade ståndpunkt, som högern i år intagit.

Men hur förhåller det sig i verkligheten, har Lundqvist, med högerens goda vilja? På ett annat område, där det gällde att komma fram efter sina riktlinjer, har högern redan deklarerat sitt verkliga sinnelag. Ty då det gällde rösträtten vid val av vägstämмоombud, tvekade högern sannerligen icke att genomföra den fullständiga skattebetalningen såsom rösträttsvillkor utan att taga hänsyn till dem, som av ömmande omständigheter icke kunna betala. Kanske är detta högerens verkliga ståndpunkt, medan den andra är mera framtvungad av andra och valpolitiska skäl.

Det var emellertid icke för att säga detta, herr talman, som jag begärde ordet, utan jag gjorde det i anledning av herr Lundqvists försök att tolka de nya direktiven för en utredning. Han ville bestämt framhålla, att vad jag här hade sagt om befarade svårigheter för kommunernas ekonomi saknade varje grund.

Herr talman! Mitt i den här anförda reservationen står följande: »Det synes därför möjligt att i anslutning härtill låta prövningen av oförvållat häftande ske även i större omfattning, om så skulle påkallas.» Hur förfar man nu ute i kommunerna, när t. ex. en medborgare kommit i ekonomiskt betryck? Jo, man väntar och ser, eller man ger vederbörande indrivningsmyndighet en tillsägelse att gå varsamt fram, att vänta och se, om icke de

Ang. skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för kommunal rösträtt m. m. (Forts.)

arbetslösa framdeles kunna få arbete. Man uppskjuter alltså indrivningen, där man har hyggliga uppbördsmän och där de kommunala myndigheterna ha något inflytande. Det är en rimlig ståndpunkt, därför att kommunen då kan ha möjlighet att få sitt, när vederbörande komma i en bättre situation. Men vill man ställa sig på högerens ståndpunkt här, då har man att välja mellan två utvägar, att antingen efterskänka skatten eller låta den arbetslöse eller sjuke familjeförsörjaren utan vidare berövas sin rösträtt. Vill man gå den vägen att i detta fall bevilja avkortning av skatten — vilket det är fråga om, när man talar om efterskänkande — då måste det för kommunen ekonomiskt betyda mycket mer, än herrarna troligen tänkt sig. Ty börjar man luckra upp begreppen i fråga om efterskänkande av skatt till kommunen, kan man komma ganska långt, herr talman. Jag har viss erfarenhet av hur det går, när man använder alltför slöa metoder i fråga om skatteindrivning. Jag har sett, vart det leder hän och vilka bekymmer det förorsakar, innan de kommunala myndigheterna lyckas få det på rätt bog igen.

Sedan, herr talman, försöker man göra gällande, att därigenom, att man icke sätter skatteavkortningen i samband med röstlängdens uppgörande, skulle man fullständigt avkoppla de politiska momenten. Jag har tidigare anfört, att det skulle bli en lockelse att med hänsyn till vederbörandes politiska hemvist bedöma frågan, huruvida en skatteavkortning skulle ske eller icke, därför att man visste, att detta skulle inverka på ställningstagandet till det egna politiska partiet. Man säger nu, att man kommer ifrån detta genom att detta bedömande icke sker i samband med röstlängdens uppgörande. Kan man, herr talman, tänka sig något mera naivt? Det är ju samma personer, som skola pröva frågan om skatteavkortningen och uppgöra röstlängden. Tro ni icke, att de komma att snegla på röstlängden och se efter, var vederbörande är politiskt hemmahörande, samt se på vilka verkningar det har för respektive partier. Jag vet, att de kommunala myndigheterna söka vara objektiva, men, herr talman, man får se till, att vederbörande icke bli utsatta för lockelser, som kunna föra dem för långt. Handen på hjärtat! Tro ni, att vi kunna vara säkra på att man i alla kommuner kommer att utan vidare objektivt handhava denna prövning? Det låter sig icke göra. De nya vägar, som anvisats, äro mera oframkomliga än några tidigare anvisade. Det är ingenting annat än ett försök att så att säga blanda bort korten inför det stundande valet, som gör, att man godtagit denna ståndpunkt. Jag är övertygad, att om högern hade tillfälle den nu hellre skulle rösta för fullständigt fullgjord skatteplikt utan allt hänsynstagande till de ömmande omständigheter, som här framföras.

Ett ord till med anledning av herr Lundqvists anförande! Jag blev överraskad, att han tog upp till debatt den del av motionen, som omfattar falskdeklaranterna, och herr Lundqvists anförande fick nästan en anstrykning av att han ville säga, att vi andra, d. v. s. alla andra än herr Lundqvist, icke hade sinne för detta problem. Det var, som om vi icke ville vidtaga åtgärder eller rentav hade vissa sympatier för falskdeklaranterna. Jag hoppas, att herr Lundqvist icke menade detta, men hans anförande gav en anstrykning av att han för sin del ville ställa sig framför sina utskottskamrater. Jag hänvisar till vad utskottet säger, att de anvisade vägarna icke äro framkomliga, och det är ytterligare ett bevis för hur lösligt man kan göra upp en motion. Att tänka sig, herr talman, att man vid sidan av vår straffrätt skulle införa straffrättsliga regler, där det medborgerliga förtroendet skulle på andra vägar än som i strafflagen angivas förloras i samband med rösträtten. Finns det någon svensk medborgare, som är beredd att följa en dylik lag-

Ang. skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för kommunal rösträtt
m. m. (Forts.)

stiftningslinje? Att tänka sig, att man här skulle å ena sidan ha en strafflag, där det stadgas, att den som gjort sig skyldig till det eller det brottet är förvunnen till dom och skall berövas sina medborgerliga rättigheter under viss tid, och å andra sidan ha vissa bestämmelser, som frångå en medborgare hans rösträtt men i övrigt låta honom vara en fullgod medborgare. Vi skulle alltså, icke genom att vidtaga en ändring i strafflagen, utan genom en ändring i fråga om rösträttsbestämmelserna, bygga ut de straffrättsliga reglerna och utan vidare för vissa brott utöka de straffrättsliga påföljderna.

Herr talman! Det är tillräckligt med det anförda, för att man skall förstå, att detta är en fråga av annan innebörd, än herr Lundqvist vill göra gällande, att den icke hör samman med rösträttsreglerna, samt att utskottets ståndpunktstagande icke innebär någon som helst sympati för utan ett avståndstagande, lika mycket som skett från herr Lundqvists sida, från falskdeklaranterna. Det visar, hur svårlöst problemet är att söka skilja de oförvitliga från de skuldbelastade.

Det kunde egentligen räcka med det anförda. Jag vill emellertid till slut säga en sak till herr Lundqvist. Han tycks anse, att om man begär, att en utredning skall verkställas, det icke är nödvändigt att ange riktlinjerna för densamma. Han ville göra gällande, att riksdagen stundom nöjt sig med att uppräknat problemen och begära en utredning. Då har det dock varit sådana förhållanden, att utredning icke tidigare verkställts eller att utredningen icke givit sådana resultat, som 1918 års utredning givit. Då har man kunnat nöja sig med att uppräknat problemen, när man icke haft att hänvisa till en förutvarande utredning, och låtit problemen själva utgöra en grundval för utredningen. Här ligger det dock annorlunda till. Jag anser, att om det är någon, som brustit i bevisföringen här i fråga om det nya, som kommit till, så är det sannerligen icke de, som fört utskottets talan, utan reservanterna.

Jag vidhåller mitt yrkande.

I detta yttrande, under vilket herr förste vice talmannen övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, instämde herr *Johnsson* i Kalmar.

Herr Lindmark: Herr talman! Herr Fast yttrade i sitt första anförande, att det skulle komma att bli för kort tid mellan skatteuppbörden och röstlängdens upprättande, för att man skulle medhinna detta avkortningsförfarande. Hur kan herr Fast påstå detta? Det är ju fortfarande så, att i kommunerna hållas två å tre uppbördsstämmor, men tiden mellan uppbördsstämmorna och avkortningsförfarandet är ytterst kort och även i det fall, att en kommun har tre uppbördsstämmor, så hinner på ett och samma år avkortning äga rum. Röstlängden upprättas först året därefter, och justeringen äger rum i juli månad.

Herr Fast säger, att man förlorar skatteinkomster och att detta vore så utomordentligt farligt. Visst kan man säga, att man förlorar inkomster i viss omfattning, men är detta så anmärkningsvärt, när det gäller dessa människor, som oförvållat blivit oförmögna att erlägga skatt och som därför skulle få sin skatt efterskänkt? Det synes mig vara en ganska god demokratisk anordning, som vi på denna punkt föreslå.

Jag måste fastslå, att herr Fast gjorde sig skyldig till en viss inkonsekvens. När vi för några dagar sedan resonerade om vägskatten, då höll herr Fast mycket kraftigt på att man icke skulle medge något annat förfarande än avkortningsförfarandet, som skulle bygga på samma grunder för avkortning och avskrivning, som gälla i fråga om kommunallagarna. Då var han icke så mån

Ang. skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för kommunal rösträtt m. m. (Forts.)

om att skatterna skulle bevaras för vägdistrikten. I detta fall, som endast kan sägas innebära en viss begränsning av nu rådande förhållanden, anser herr Fast, att det finnes mycket starka skäl att gå emot vad vi föreslå.

Herr Fast säger, att indrivnings- och uppbördsförfarandet förbättrats i så hög grad, att man icke behöver vidtaga dessa åtgärder. Det är alldeles riktigt, att förbättringar skett, men icke förty kunna vi konstatera, att ganska stora grupper skattebetalare, i synnerhet i vissa delar av landsbygden, trots de förbättrade metoderna ha de största möjligheter att undgå skatteindrivning, särskilt på den grund att de sakna fast arbetsanställning, vilket gör att man icke kan verkställa införsel i lön.

Herr Fast säger vidare, att vad högern på detta område vill, kan man utläsa ur högerns inställning till frågan om val av vägstämmoombud. Häremot vill jag invända, att för den händelse riksdagen ville bifall, vad vi här föreslå, när det gäller en ändring i avkortnings- och avskrivningsinstitutets tillämpning, detta skulle medföra, att på vägskattens område komme att tillämpas just den kategoriklyvning, som här föreslås, och att en diskretionär prövning skulle komma att äga rum med hänsynstagande till ömmande omständigheter.

Herr Kilbom påstår, att man av debatten här kan utläsa, att högern vill ha undantagsbestämmelser för arbetarna i sådan riktning, att det skulle vara det samma som att fasthålla dem i slaveri. Jag frågar: skulle den omständigheten, att vi reservanter och motionärer i denna fråga vilja bevara rösträtten för dem, som oförvållat blivit skatteoförmögna, vara ett bevis på att vi fortfarande vilja hålla på undantagsbestämmelser för arbetarna? Nej, herr Kilbom, vad som här föreslås, pekar i rakt motsatt riktning.

Herr Kilbom påstår vidare, att den föreslagna kategoriklyvningen endast är tillkommen för att locka de riksdagsmän, som icke tillhöra högern, att gå med på vårt förslag och att locka väljarna vid det kommande valet. Jag skall svara på den saken med att säga, att då det visat sig, att tidigare föreslagna vägar varit oframkomliga och icke kunnat leda till resultat, då har man fått göra en inventering och se efter, om det icke är möjligt att komma fram på andra vägar. Vid denna inventering har man kommit att taga hänsyn till det berättigade i att man gör en åtskillnad mellan skatteskokarna, och denna inventering har just lett till den föreslagna kategoriklyvningen.

Herr Kilbom frågade slutligen, vad det är som inträffat sedan 1918, som motiverade högerns nya inställning till denna fråga. Härpå kan jag svara, att det naturligtvis är mycket som hänt sedan dess, men att det för mig avgörande är, att indrivningsinstitutet i vissa avseenden visat sig, som jag redan framhållit, så ineffektivt, att det icke utgör någon garanti för att skatterna i föreliggande fall verkligen indrivs. Här måste något mera komma till, för att man skall kunna komma åt de verkliga skatteskokarna, de som ha förmåga men sakna vilja. De skulle särskiljas från de andra och berövas sin rösträtt. allt enligt den principen, att endast den, som är villig att bära tungan, skall få bestämma över tungans storlek och hur den skall bäras.

Herr talman! Jag ber att få vidhålla mitt yrkande.

Herr **Hallén**: Herr talman! Det förvånar mig, att herr Lindmark utan ringaste skynt av bevis påstår, att indrivningsinstitutet är ineffektivt. Det är icke så, utan det förhåller sig tvärtom så, att inbetalningarna av kommunalutskylder liksom av andra offentliga utskylder stiga år efter år. Jag kan bara erinra om, hurusom det för någon tid sedan stod i en tidning, att stadsfogden i Eskilstuna hotades med arbetslöshet. Det fanns intet arbete med indrivning av kronoutskylder för honom. Så idealiskt försiggår indrivningen av kronout-

Ang. skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för kommunal rösträtt
m. m. (Forts.)

skylderna. Ändå påstår herr Lindmark, att detta system är ineffektivt. Han påstår också, att vi ha väljargrupper i kommunerna, som kunna betala skatt men icke göra det. Jag tycker, att herr Lindmark borde förete någon statistik, framlägga någon undersökning, även om den icke är officiell, som gäve belägg för hans påstående, i stället för att komma med dessa allmänna uttalanden.

Herr Lindmark sade — med all rätt, vill jag erkänna — att det måste vara ett samband mellan medborgerliga rättigheter och skyldigheter. Jag ber att därpå få svara, att det finns ett samband av praktisk art, som innebär, att det stora flertalet människor ordentligt betala sina utskylder till kommunen. Där finns detta verkligt befogade samband. Men då svarar herr Lundqvist och andra, att även om detta samband finns i levande livet, vilja vi ha det formellt uttryckt i en lag. Då svara vi, att det ha vi i princip ingenting emot men att det visat sig fullständigt tekniskt ogörligt, som jag sagt hundratals gånger, att i detta avseende skilja fåren och getterna åt. När man uppnått en sak reellt, borde man vara nöjd, och i levande livet finns detta samband mellan rättigheter och skyldigheter.

Innan jag slutar, vill jag, herr talman, säga, att på sätt och vis skulle vi, som under gångna år kritiserat högerns ståndpunkt i rösträttsfrågan, vara tacksamma för hur tacknämligt man tar upp våra små synpunkter. Vi bruka ofta säga: när ni tala om skatteskokarna, varför då icke också tänka på falskdeklaranterna? Vips nappar den nya underliga ledningen i författningsfrågor, som högern skaffat sig, på kroken och snickrar ihop en underbar motion. Förut talade man bara om skatteskokare. Vi få tydligen vara försiktiga med att nämna om nya kategorier. Man kan säga, att det finns en mängd osympatiska människor, som icke borde ha rösträtt. Man kan t. ex. tänka på en hustruplågare, som piskat och misshandlat sin hustru i många herrans år. Jag törs knappast närmare utveckla fallet, ty då kommer det kanske med tiden en motion från högern, att för hustruplågare skall införas en särskild kolumn i röstlängden. Skall man för resten anlägga dessa affärsmässiga synpunkter, bör man icke bara tala om falskdeklaranter. Man kan också taga andra ohederliga människor, t. ex. sådana som ådömts barnuppfostringsbidrag, alltså försumliga familjeförsörjare, som smita ifrån. Principiellt sett tycker man icke, att deras röster vare sig kommunalt eller politiskt äro så mycket att stå efter. I så fall skulle man kunna vidga gränsen.

Nu är det mycket betecknande för högerns sätt att resonera, att den endast håller sig till de merkantila eller de ekonomiska problemen. Det finns andra medborgargrupper, vilkas rösträtt och deltagande i allmänna angelägenheter skulle kunna diskuteras. Men var skola vi draga gränsen? Det blir en subjektiv, godtycklig gräns. Det hör till demokratins väsen, att den icke gör en sådan artskillnad på människorna. Jag har velat framhålla detta.

Jag slutar med att anföra ett exempel på vart det kunde leda, om man skulle börja riva upp de gamla rösträttsgrunderna, såsom högern nu vill göra. Jag känner i min församling till en änka med 4—5 barn, som hon strävar att försörja. Hon har en liten affär. Denna änka berättade vid jultiden för mig med tårar i ögonen, att hon nu två år å rad icke kunnat betala utskylderna. Varför kände hon detta som en skam? Jo, hon hade en anhörig, som gjort sig skyldig till oredlighet, och denna fattiga människa hade tagit av sitt sparkapital och sina inkomster för att hjälpa denna släkting från att drabbas av skam. Hon kan icke tala om för drätselkammaren, hur det förhåller sig och vad som är orsaken till att hon är på ekonomiskt obestånd. Hon arbetar för att hålla ihop hemmet, men hon är enligt herr Lundqvists och konsorters uppfattning icke

Ang. skärpning av utskyldsstreet såsom villkor för kommunal rösträtt m. m. (Forts.)

värdig att deltaga i allmänna värv. Jag lyckönskar högern till dess nya uppfattning om människovärdet.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Brädefors: Herr talman! Det är ingalunda motionärernas eller högerreservanternas avsikt att med dessa åtgärder minska skatteskolarkarnas antal. Det har även erkänts nyss av herr Lindmark. Avsikten med dessa åtgärder är naturligtvis att avstänga en grupp politiska motståndare, som man redan i förväg vet är politiska motståndare, därför att de tillhöra de grupper, som icke högern representerar. Dem vill man avstänga från den kommunala rösträtten.

Vi veta, att den nuvarande skatteuppbörden och det nuvarande skatteindrivningssystemet är något så effektivt, att sådana människor, från vilka man har någonting att taga för att få ut de förfallna skatterna, slippa icke undan. Visserligen har herr Lindmark påstått, att man motionerat därför, att detta indrivningsinstitut är så ineffektivt, att man behöver få effektivare bestämmelser. Därför vill man hava dessa bestämmelser om upphävande av den kommunala rösträtten. Men man skulle kunna fråga: På vilket sätt är indrivningsinstitutet ineffektivt? Är det icke så, att där det finnes överhuvud taget någon lön att utkvittera, gör man också införsel i lönen för skatt? Det torde icke vara obekant för herr Lindmark heller, att det är ganska ofta det hänt ute på landsbygden och kanske även i städerna, att det företagits utmätning av annan egendom än lön för uttagande av skatt. Det göres där det finnes någon utmättningsbar egendom. Men vad skola herr Lindmark eller högerreservanterna här göra, om det icke finnes vare sig någon inestående lön att göra införsel i eller någonting att utmäta för skatt? På vilket sätt skola de då få ut dessa skatter? Det är icke meningen heller. Meningen är, att här skall utestängas en hel grupp medborgare från utövandet av sina medborgerliga rättigheter. Detta trots att man från högerhall på samma gång deklarerat sitt demokratiska sinnelag och trots att man vill deklarerat sig som sanna demokrater!

Herr Lindmark talade om medborgare, som fullgöra sina skyldigheter, men herr Lindmark talade icke om, varför de medborgare, som nu icke fullgöra sina skyldigheter i form av skatter varje år, icke göra detta. Är det därför, att de icke vilja eller därför, att de icke kunna göra detta? Det skulle också herr Lindmark hava utrett litet grand ute i landet. Då hade han kanske kommit till den uppfattningen, att det är på grund av att de *icke kunna* fullgöra dessa skyldigheter, som de flesta av dem äro »skatteskolare». Det är på grund av arbetslöshet och även av andra orsaker, som de ej kunna betala sina skatter. Men det är icke dem, som herr Lindmark eller dessa högerreservanter vilja rädda, utan det är dem, man vill frånröva de medborgarrättigheter, som de hava i form av rösträtt.

En annan sak är också betecknande. Varför komma dessa förslag och dessa krav just från högern här i riksdagen? Är det icke högern, som representerar just den samhällsklass i Sverige, som är den besittande samhällsklassen, som har möjligheter att betala sina utskylder? Det är därför den också vill, att de i ekonomiskt hänseende lägre stående klasserna, främst arbetarklassen, skola behandlas på det sättet, att man utestänger en hel massa av dessa klasser från deras inflytande i det kommunala livet.

Jag vill till herr Lundqvist, när han säger, att det måste finnas samband mellan rättigheter och skyldigheter i samhället, ställa frågan: I vilket avseende, herr Lundqvist? Det är endast i skatteavseende. Herr Lundqvist vill,

Ang. skärpning av utskylsstreetet såsom villkor för kommunal rösträtt
m. m. (Forts.)

att skatten skall vara grundvalen för rösträtten. Men säkerligen önskar icke herr Lundqvist denna likställdhet, detta samband mellan rättigheter och skyldigheter i andra avseenden. Eller skulle kanske herr Lundqvist gå så långt i sina önskemål i det avseendet, att han också skulle utsträcka dessa rättigheter så långt, att också de lägre befattningshavarna i samma institution, där han själv är befattningshavare, skulle erhålla en sådan avlöning, att de lika lätt kunde betala sina skatter som herr Lundqvist? Nej, det vill icke herr Lundqvist. Det är den stora skillnaden. Dit vill icke herr Lundqvist gå i ekonomiskt hänseende. Men nog kan han slänga ifrån sig fraser och tala om samband mellan rättigheter och skyldigheter. Jag säger det därför att herr Lundqvist och hans meningsfränder vilja icke heller i andra hänseenden hava detta samband mellan rättigheter och skyldigheter. Så t. ex. när man talar om ungdomens rösträtt. De unga ha ofta redan före 23 års ålder börjat betala sina skatter. Vill herr Lundqvist tillerkänna de unga dessa rättigheter därför att de fullgöra sina skyldigheter? Det vill herr Lundqvist icke. Det är olämpligt att tala om rättigheter och skyldigheter, när man icke vill hänvisa till dem i alla fall och i alla avseenden. Det är därför som såväl herr Lundqvist som de andra här, som förfäktat motionärernas och reservanternas ståndpunkt, icke skola krypa bakom några som helst konstgjorda motiveringar utan säga rent ut, att de med den här åtgärden vilja avstänga en massa arbetare från den kommunala rösträtten.

Herr talman! Jag vill med dessa ord yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Lundqvist: Herr talman! Beträffande herr Brädefors' inlägg tror jag icke, att jag behöver upptaga det till bemötande. Jag förstår, att herr Brädefors icke anser, att det överhuvud taget ligger något berättigat i kravet att för att få rättigheter skall man uppfylla skyldigheter. Beträffande honom skall jag alltså fatta mig så kort som jag gjort.

I fråga om herr Kilboms anförande fick jag av honom ett betyg för mitt uppträdande. Jag erkänner, att det är ett dåligt betyg. Jag skulle ha varit både arrogant och syffisant. Omdömet får ju stå för herr Kilboms räkning. Det gläder mig emellertid, att det ändå finnes här i kammaren en verkligt förnämlig talare, herr Kilbom, som ju aldrig gör sig skyldig till något sådant!

Men, vad värre är, herr talman, det är, att hela det anförande, som han höll, innebar en genomgående misstolkning och vantolkning av det anförande jag hållit. Vad man skall kalla det, vet jag ej. Det vågar jag icke giva mig in på. Jag erkänner gärna, herr talman, att jag talar med litet stora bokstäver ibland, när jag är varm om hjärtat för en sak. Det behöver man väl emellertid icke få så stora förebräelser för. Jag tycker, att det är bättre än när man icke hör vad folk säger.

Herr Kilbom ville emellertid göra gällande, att den motion, som från högerhåll framlagts om en reformering av rösträttsbestämmelserna, vittnar om att högern hör till dem, som man icke kan lita på; att vi visserligen 1918 föllo undan, eftersom pistolsmyningarna voro riktade mot pannan, men att vi sedan så fort som möjligt sökt smita ifrån vad som överenskoms 1918. Jag var icke med 1918. Jag vet icke, ifall det är inskrivet någonstans, att det som då överenskoms skulle vara heligt och att man icke på någon punkt skulle hava ens rättighet att hemställa till samma riksdagsmajoritet om en ändring. Men vad som är ännu märkligare i mina ögon är att å samma håll, varifrån denna beskyllning utslungas mot högern, tror jag man icke alls varit eller är främmande för att på andra områden motionera om ändringar i de bestämmelser,

Ang. skärpning av utskyldsstreetet såsom villkor för kommunal rösträtt m. m. (Forts.)

varom man överenskom 1918. Men nu är jag ju fullt på det klara med, att när vi om några dagar komma att behandla förslag om rösträttsåldern, komma herr Kilbom och även herrar socialdemokrater, antar jag, att som en man gå mot det förslag, som kommit från det hållet om sänkning av rösträttsåldern, därför att, om jag icke minnes fel, ingick även rösträttsåldern i överenskommelsen 1918! När alltså vi stackars högermän av herr Kilbom stämplas som litet mindervärdiga individer allesammans, skall jag påminna herr Kilbom om det, när vi komma till voteringen om rösträttsåldern om en vecka, för att höra, om möjligen socialdemokrater och socialister då också vilja föras in under denna rubrik. Rättvisligen böra de göra det.

Nu sade emellertid herr Kilbom med den karakteristik, som är honom egen, av ett förslag från motståndarhåll, att vad vi velat med denna motion från högerhåll var ingenting annat än att stänga ute de arbetande klasserna från något som helst inflytande på samhället och i kommunerna. Ja, visst kan man säga detta, om man icke vill taga reda på vad motionen innehåller eller vad reservationen innehåller eller vad vi säga. Det är i varje fall fullständigt främmande för mig och, tror jag, för alla, som skrivit under denna motion, att hava haft sådana simpla motiv. Jag vet icke, ifall herr Kilbom är van att röra sig med närbesläktade motiv i sitt handlande, eftersom han har så lätt att förut-sätta dem hos andra. Jag känner det upprörande, att därför att man har olika uppfattning i sak man skall stämplas på det sättet.

Så säger herr Kilbom, att det är underligt, att högern 1936 och de, som äro yngre bland högern, skola vara mera konservativa, mindre moderna än vad herr Trygger var 1918, eftersom han gick med på kompromissen. Meningarna kanske äro delade. Det är icke så lätt, herr talman, att vara så där lagom modern, i varje fall icke här i kammaren. När man t. ex. söker hålla på ett gammalt konservativt krav, som alla här i kammaren anse principiellt befogat, om att man, om man kan, skall fullgöra skatteplikten för att få rösträtt, då klandrar herr Kilbom detta. När man sedan föreslår, att den, som sökt fullgöra sin skatteplikt men oförskyllt försummat detta, icke skall drabbas av detta hinder, och man alltså visat sin vilja till moderation och tillmötesgår krav, som äro framställda även från socialdemokratiskt håll, ja, herr talman, då fingo vi alldeles nyss snubbor från det socialdemokratiska partiets talesman, utskottets vice ordförande, därför att högern icke håller mera på gamla principer än att den kan taga upp en tankegång, som kommit fram från socialdemokratiskt håll. Det är icke gott att veta, var man skall placera sig för att vara lagom modern. Jag vågar emellertid bestämt hävda, herr talman, att det är en mycket god demokratisk ordning att hålla på principen, att för rösträtt skall man hava fullgjort skatteplikt. Jag tycker, att, efter vad som hänt i världen de senaste åren, herrarna på vänsterkanten skola icke så där överlägset avfärda oss, som äro måna om att få en liten städning av den demokratiska ordningen i landet och som vilja hava en sund demokratisk ordning. Tider kanske kunna komma, då även ett sådant försök kan bliva värdesatt på annat sätt än vad det nu uppenbarligen blir från herrarna till vänster.

Så frågade herr Kilbom med sina djupaste brösttoner — det var icke arrogant, icke syffisant, nej då — var någonstädes inom fackföreningsrörelsen gällde, att de, som äro arbetslösa och icke kunna betala sina kontingenter, förmenas rösträtt inom fackföreningen. Det har jag aldrig sagt. Jag skulle vilja fråga herr talmannen och herr Kilbom — jag ber om ursäkt för konstellationen, herr talman, men jag tror mig kunna göra frågeställningen så bred att jag går från herr talmannen ända till herr Kilbom —: Var i motionen ha vi krävt, att den, som på grund av arbetslöshet icke kan betala skatt, skall för-

Ang. skärpning av utskyldsstreetet såsom villkor för kommunal rösträtt
m. m. (Forts.)

vägras rösträtt? Det är just den saken, vi velat undvika i motionen genom ett förslag till en sådan ordning, att ingen oförskyllt skatteförsumlig skulle drabbas av det förbud, som här är ifrågasatt. Jag förstår icke de djupa brösttonerna hos herr Kilbom, ifall det icke är bara valagitation, som här förekommer.

Så säger herr Kilbom, att även om högern verkligen skulle vilja — det är snällt av herr Kilbom att kunna tänka den tanken — att ingen oförskyllt skulle drabbas av skattestreetet, så vad har högern för garantier för att i kommunerna man kommer att handla så. Några sådana har man naturligtvis icke, herr talman. Det måste jag erkänna. Jag tror emellertid för min del — och jag grundar den uppfattningen på mångårigt arbete i det kommunala livet — att man borde i någon mån kunna lita på de kommunala institutionerna och de olika kommunala organen, alldeles oavsett deras politiska sammansättning.

I det avseendet skulle jag endast vilja till herr Fast, då han tillsammans med herr Kilbom frågade med skarp röst vad det är som hänt sedan 1918 som jag syftat på, säga att andan inom de kommunala förvaltningarna, såvitt jag förstår, numera är sådan, att man nog kan utgå från att, om en sådan här bestämmelse skulle bli lagfäst, man också skulle söka att så lojalt som överhuvud taget är möjligt tillämpa den. Jag tror icke, att man skulle snegla på vilket politiskt parti skulle bli vinnande eller tappande på om en eller annan enstaka medborgare skulle få utöva sin rösträtt. Det är troligen icke heller så många det gäller. Jag tänker för högt om dem, som sitta i de kommunala församlingarna — även dem, som tillhöra andra politiska riktningar än jag själv — för att jag skulle hysa några farhågor i detta avseende.

Sedan har det hänt en sak till. Här hade skett en utredning 1918. Hur många gånger godtar man som giltigt utan vidare, även 20 år senare, resultatet av en utredning på detta sätt? Det är mycket som överhuvud taget hänt i kommunerna. På hur många ställen har man icke fått kommunalfullmäktiginstitutionen inrättad, där man förut haft de lösliga kommunalstämorna? Hur mycket lättare är det icke redan på denna grund att tänka sig en diskretionär prövning av skatteförsummelserna, för att nu taga ett enstaka exempel?

Beträffande falskdeklaranterna har jag tydligt sagt ifrån, att utskottet har av formella skäl avvisat motionen. Jag vill icke på något sätt — det är under min värdighet och må vara andra förbehållet — tillvita kammarkamrater sådana beskyllningar som herr Kilbom har gjort. Jag vill icke påstå, att de, som gått mot motionen i utskottet, skulle slå vakt om dessa falskdeklaranter. Men jag förstår fortfarande icke, varför konstitutionsutskottet icke skulle kunna skriva om saken, även om den också skulle beröra strafflagen. En ändring av denna kunde ju tagits upp sedan. Jag kan icke finna, att av formella skäl man är förhindrad att vidtaga en åtgärd, som man anser sakligt befogad.

Sedan sade konstitutionsutskottets ärade vice ordförande, att vi på högerhåll röra oss bara på det merkantila området, när vi på detta sätt nu endast intressera oss för skattesolkare och falskdeklaranter. Jag får ju be herr Hallén om ursäkt, att åtminstone för mig ställer det sig litet svårt att kunna konkurrera med herr Hallén på det område, som ju borde vara hans speciella. Men man behöver väl icke lägga sådana synpunkter på denna fråga, som herr Hallén gjorde. Ty det går väl ändå icke att förneka, att falskdeklaranterna som sådana hava en mycket intim släktskap med skattesolkarna. Det rör sig beträffande båda kategorierna på skattebetalningens område. Den ene föredrager att icke taga upp allt vad han haft i inkomst i deklarationen och undanhåller sålunda det allmänna en del. Den andre söker smita från att betala vad han blivit påförd på debetsedeln. Jag kan icke se annat än att de två äro

Ang. skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för kommunal rösträtt m. m. (Forts.)

mycket nära släkt med varandra och att det finnes fullgod anledning att placera dem i samma klass.

Människovärdet skall icke mätas efter pengar, säger herr Hallén. Det håller jag med herr Hallén om. Men det finnes intet i den hemställen, som vi från vårt håll gjort här, som motiverar ett sådant uttalande. Men jag vet icke, om det är så rätt, att människovärdet stiger högst väsentligt därigenom att den, som vandrar omkring på landsvägarna och aldrig betalt ett öre i skatt även om han kunnat, i alla fall sedan skall tillerkännas rösträtt och medbestämmanderätt. Jag tycker, att detta är nästan mera upprörande än om i något annat fall en eller annan tyvärr måste falla för detta skattestreck.

Jag har intet vidare att tillägga, herr talman!

Herr talmannen återtog nu ledningen av förhandlingarna.

Herr **Persson** i Trången: Herr talman! Jag begärde ordet då herr Fast med en viss skärpa framhöll, att det av reservanterna förslagsvis framförda förfarandet skulle ställa sig utförbart på den grund, att man genom en förhastad avkortning i syfte att vinna befogenhet för rösträtt skulle åsamka kommunerna rätt så stora ekonomiska förluster. Detta påpekande är naturligtvis alldeles riktigt, och jag har också för egen del stannat inför detsamma. Men jag hyser likväl den uppfattningen, att man med en blivande utredning även skulle finna möjlighet att förebygga de påtalade riskerna för kommunerna. Jag tror därför, att en utredning skulle kunna ge uppslag till föreskrifter, som kunde förebygga de av herr Fast påpekade oegentligheterna i detta hänseende. En utredning och en blivande författning på basis av vad som i reservationen anføres synes mig därför vara möjligt, och det är därför som jag ansett mig böra ansluta mig till reservationen. Därmed fullföljer jag också den uppfattning, som från bondeförbundshåll framförts och framhållits tidigare vid upprepade tillfällen.

Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr **Kilbom**: Herr talman! Det var för ett par repliker jag har begärt ordet. Jag kan icke tolka herr Lindmarks anförande på en punkt som annat än ett utslag av dåligt minne — det skulle väl nämligen vara en förolämpning att påstå, att han fällde åsyftade yttrandet på grund av bristande vetenskap. Han sade nämligen, att det har visat sig, att indrivnings- och införselinstitutet fungerar så dåligt, att något måste göras. Jag undrar, varifrån herr Lindmark har de erfarenheterna. Det måste väl då närmast vara från den bygd, där herr Lindmark har sin verksamhet. Men jag är tämligen övertygad om, att också med hänsyn till denna, är detta påstående oriktigt, därför att om det är något som erfarenheten visar, så är det, att vårt indrivnings- och införselinstitut fungerar i många avseenden icke bara bättre än förut utan rent av hårt och brutalt. Jag skall ta några exempel från Stockholm, som herr Lindmark i egenskap av riksdagsman i någon mån borde ha reda på. På senare år har man dragit in under en praktiskt taget perfekt skatteutkrävning bl. a. restaurangpersonal, byggnadsarbetare, chaufförer, byggmästare — grupper i enskilda ställningar, som tidigare påståtts hava icke ordentligt fullgjort sin skattebetalning. Och inom den press, till vilken herr Lindmark i all rimlighets namn bör ha tilltro, hans eget partis, ha från vederbörande skattemyndigheter i Stockholms stad praktiskt taget varje år förekommit intervjuuttalanden, som vittna om hurusom praktiskt taget ingen slipper igenom, utan att han nu får betala sin skatt. Ungefär liknande uttalanden ha f. ö. gjorts från andra större

Ang. skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för kommunal rösträtt
m. m (Forts.)

samhällen, där man tittat på dessa saker, och jag vågar bestämt hävda, att förhållandena äro ungefär likadana ute på landsbygden, ja, jag skulle t. o. m. tro, att där är indrivningen brutalare än i större samhällen, på grund av att kritiken är mindre vaken.

När man icke har något annat att komma med än det herr Lindmark hade, tycker jag verkligen, att det finns inga skäl — herrarna själva ha bevisat det — för något hänsynstagande till högerns reservation.

Men ännu ett exempel. De sista dagarna har en historia inträffat inom fattigvården i Stockholm, som visar att indrivningen också där är brutal. Det har nämligen visat sig, att fattigvårdsmyndigheterna — om jag icke misstar mig är frågan under behandling — av nu utgående fattigvårdsunderstöd draga av ett par kronor för tidigare erhållet sådant. När sådant kan uppvisas, kan man då göra gällande annat, än att herrarnas framstöt är av rent politisk karaktär, nämligen skapandet av en politisk undantagsställning för de fattiga klasserna och — jag vill säga det öppet till herr Lundqvist — till gagn för högern!

Herr Lundqvist var upprörd över att jag skulle ha stämplat honom *personligen* som i något avseende ovärdig. Jag har icke talat om herr Lundqvist personligen. Jag talade om högern, vars talesman herr Lundqvist är i detta avseende, och högerns *politiska* framstöt, och jag vidhåller alldeles uttryckligt allt vad jag sade därom. Som sagt, om herr Lundqvist personligen har jag icke sagt något.

Det var någon nyss här, som sade, att det är upprörande, att den som vandrar på landsvägen — ja det var just herr Lundqvist — skulle ha rösträtt. Skulle icke herr Lundqvist kunna tänka sig följande fall: en ungkarl — också familjeförsörjare — har blivit arbetslös, har icke kunnat erhålla arbete, icke ens nödhjälpsarbete, han erhåller intet arbetslöshetsunderstöd, ty denna utmärkta demokratiska institution som heter arbetslöshetskommissionen, under denna utmärkta demokratiska regering, avstänger helt enkelt de arbetslösa ungkarlarna, han får icke fattigvård — förlåt, herr Lundqvist, är det något tvång för denne medborgare, en förpliktelse för denne ungkarl att gå kvar på den plats, där han senast var bosatt, och svälta ihjäl? Det finns, mina herrar, tusentals män i denna ställning, som under den värsta arbetslösheten ha drivits ut på landsvägarna, vandrande från plats till plats, sökande att uppehålla sig med en liten smula försäljning. Det var för icke så många månader sedan jag träffade på en dylik — som f. ö. var gift — bosatt i södra förstäderna, som varit ute i landet med en liten kramhandel och polisen efter sig. Genom kramhandel försökte han skrapa ihop något för att kunna försörja sig och sin hemmavarande hustru. Men den mannen och hans gelikar skulle enligt högerns och bondeförbundets uppfattning nu till på köpet straffas genom att man toge ifrån dem rösträtten — herr Lundqvist, det sista yttrandet av er karakteriserar verkligen den riktiga innebörden av högerns ståndpunkt och uppträdande i denna fråga!

Herr **Bengtsson** i Kullen: Herr talman! Det har vid flera tillfällen i debatten påpekats, att man skulle hålla sig kvar vid den uppgörelse, som skedde 1918, och man har sagt, att det är icke värdigt att svika vad som då uppgjordes. Det är med anledning därav jag för min del vill säga, att jag 1918 aldrig var med om en sådan uppgörelse, utan tvärtom var motståndare till den uppgörelse, som då träffades. Sedan sade herr Kilbom, att det skulle vara grymt att ta ifrån en lantarbetare med många barn hans rösträtt. Ja, men herr Kilbom vet väl, att om det är en lantarbetare, eller en annan arbetare, som har många barn,

Ang. skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för kommunal rösträtt m. m. (Forts.)

har han ingen skatt att betala, ty då har han så mycket i avdrag, att han icke har beskattningsbar inkomst. Det tror jag herr Kilbom har mycket bra reda på.

Vidare talade herr Kilbom om, att det fanns så många notoriska skatteskol-kare. Ja, tråkigt nog är det så, men jag skulle vilja fråga herr Kilbom, vilket vi nog annars veta förut, om herr Kilbom vill tillåta, att det i kammarens protokoll blir fastslaget, att herr Kilbom ömmar just för dessa och vill att de skola få behålla sin rösträtt.

Beträffande sedan herr Brädefors vill jag, i enlighet med vad herr Lundqvist i Rotebro sade, icke upptaga kammarens tid med att närmare bemöta vad han här stod och uttalade. Ty vi veta alla, att herr Brädefors är representant, i mycket stor utsträckning åtminstone, just för dessa skatteskol-kare.

Herr **Gustafsson** i Välsnäs: Herr talman! Den fråga som här är föremål för behandling har under debatten i mycket stor utsträckning kommit att domineras av politiska synpunkter. För min del anser jag, att det är en mycket olämplig metod att diskutera denna fråga, ty det är tyvärr så, att det finns skatteskol-kare inom alla partier, och därför tycker jag att man skulle kunna diskutera den mera sakligt.

När man nu här har motiverat den ståndpunkten, att ingen ändring skulle få ske i den författning som för närvarande gäller, därmed, att den nuvarande bestämmelsen ingick som ett led i 1918 års författningsreform, så får jag lov att säga, att det dock är ett ganska ohållbart skäl. För min del har jag ansett, att tiden vore inne för att ingå på en mera allmän översyn av hela vårt författningsproblem. Som bekant har varken konstitutionsutskottet eller riksdagen ansett, att detta borde ske, men då säger det sig självt, att när ett förslag om en författningsändring framkommer, måste var och en ta ställning till ett dylikt förslag och se till, om även en detaljändring är motiverad eller icke.

För min del vill jag ha sagt, att man bör icke ta på detta problem allt för lätt. Var och en minns de bekanta orden, att det är skam, om medborgarrät-ten heter pengar. Dessa ord innehålla en bestående sanning, och jag vill säga, att jag skulle fortfarande anse det vara en skam, om medborgarrätten skulle vara detsamma som pengar. Men därför att man anser detta, får man i all rimlighets namn icke gå så långt, att man icke vågar ställa upp några som helst krav på dem, som skola utöva bestämmanderätten över samhällets ange-lägenheter, och det synes mig, som om det är detta det är fråga om här. Det har sagts, att en sådan bestämmelse skulle komma att verka orättvis. Det är möjligt, att så skulle kunna bli fallet i ett eller annat fall, men det synes mig, att man då bör välja en annan utväg för att förhindra detta, nämligen att ge-nom skattelagarna försöka att bättre och bättre utskifta skatterna efter för-måga. Det är ju detta som skattelagarna syfta till, och det har ju redan förut anförts här av åtskilliga, att dessa, som nu har det sämst ställt, ha i verklig-heten heller ingen skatt eller högst obetydlig. Statsmakterna ha verkligen försökt åstadkomma sådana skattelagar, att skatterna icke drabba dem, som verkligen icke ha råd att betala skatten. Även det skälet förefaller mig såle-des ganska ohållbart, när det anføres som skäl mot att uppställa krav på full-jord skatteplikt.

Nu anförde konstitutionsutskottets ärade vice ordförande, att man icke bor-de genomföra detta krav på fulljord skatteplikt, därför att man icke samti-digt kan komma åt försumliga barnafäder och hustruplagare o. s. v. Detta synes mig vara att utsträcka diskussionen utöver den sak det är fråga om. Herr Hallén vet mycket väl, att det finns åtskilliga, som äro undantagna från

Ang. skärpning av utskyldsstreetet såsom villkor för kommunal rösträtt
m. m. (Forts.)

rösträtt, sådana som ha stadigvarande fattigvård o. s. v. Då tycker jag, att herr Hallén med samma motivering kunde fordra, att dessa skulle ha rösträtt, och jag får verkligen lov att säga, att skulle jag uteslutande efter mina egna begrepp om rättvisa kunna välja mellan att ge rösträtt åt en del människor, som åtnjuta fattigvård efter att ha strävat i hela sitt liv, och att ge sådan åt dem, som äro skattesolkare, skulle jag mycket, mycket hellre vilja ge rösträtt åt åtskilliga av dem som åtnjuta fattigvård.

Nu har emellertid ingen i princip velat bestrida, att detta krav på fullständig skatteplikt är berättigat, utan invändningarna ha riktats däremot huvudsakligen med hänvisning till de tekniska svårigheter, som skulle åtfölja förverkligandet därav. Jag får lov att säga, att dessa tekniska svårigheter synas mig dock icke vara större, än att det borde gå att lösa frågan. Benigare saker än vad det här är fråga om ha verkligen kunnat ordnas.

Om jag sammanfattar det sagda, att man bör försöka få skattelagarna sådana, att de icke drabba dem som icke kunna betala skatt, och att man bör försöka få en utformning av dessa bestämmelser sådan, att de som rättvisligen böra ha rösträtt icke heller skola berövas densamma, vill jag med denna motivering säga, att jag kommer att rösta för bifall till den av herr Reuterskiöld m. fl. avgivna reservationen.

Herr **Jonsson** i Eskilstuna: Herr talman! Jag har begärt ordet bara för ett kort observandum. Jag har velat inregistrera och understyrka, ett alldeles utomordentligt erkännande av herr Lundqvist. När han skulle besvara frågan, som hade ställts, om vad som hänt sedan 1918 och som hade föranlett högern att inta denna ställning med krav på skattebetalning för utövande av rösträtt, så svarade han ungefär följande: — jo, det har hänt att sedan 1918 andan i kommunerna blivit sådan, att man kan lita på de kommunala människens saklighet och rättrådighet. Jag vill förmoda, att denna anda måste anses vara en följd av den demokratisering, som ägde rum 1918, och denna demokratisering är i sin tur en följd av de rösträttsbestämmelser, den rösträttsreform, som högern under mycken kvidan och suckan accepterade.

Herr **Hagberg** i Luleå: Herr talman! Jag hade inte tänkt blanda mig i denna diskussion, men på grund av ett uttalande av herr Bengtsson i Kullen har jag ansett mig tvungen att göra en replik.

Herr Bengtsson förklarade nämligen, att herr Brädefors just var en representant för dem som kunde hänföras till kategorien skattesolkare i samhället. Detta påstående visar ju dels karaktären av den framstöt som man gjort, ehuru man försökt bemantla den med en mängd talesätt för att uppmjuka intrycket. Jag tillbakavisar med den allra största skärpa herr Bengtssons i Kullen tillvitelse och vill säga, att med samma rätt som ni betecknar herr Brädefors som representanten för skattesolkare, betecknar jag er som representanten för falskdeklaranter.

Med herr Hagberg i Luleå förenade sig herr *Olovson* i Västerås.

Herr **Lundqvist**: Herr talman! Endast ett par ord! Herr Kilbom understök i slutet av sitt senaste anförande ett uttalande av mig, däri jag framhållit, att många funno det ganska upprörande, att landsvägsstrykarna hade rösträtt. Jag kan ju hålla med herr Kilbom — jag är ganska vidsynt av mig — att mången kan tycka det är upprörande, att en oförviltlig person skall berövas sin rösträtt. Men det är ju inte detta det är fråga om i denna motion,

Ang. skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för kommunal rösträtt m. m. (Forts.)

det understryker jag för andra gången. För övrigt skulle jag också vilja säga, att litet var borde kunna förstå, att många i en kommun finna det tämligen upprörande, om kommunens utgifter åtminstone till en del skola bestämmas av sådana, som aldrig bryr sig om att betala ett öre. Jag tycker man borde kunna förstå upprördhetskänslan även på det hållet.

Jag tillät mig nyss säga en liten vänlighet om andan i de kommunala församlingarna, sådan jag känner den nu. Jag kände den inte före 1918 — jag är nämligen så ung i jämförelse med herr Conrad Jonsson i Eskilstuna — men jag hade icke väntat att denna älskvärdhet från min sida skulle användas såsom något vapen, något slagträ emot mig. Jag menade bland annat helt enkelt — jag skall gärna ge en liten blomma till — att ansvarskänslan har vuxit inom olika partier, inte minst inom det socialdemokratiska, under senare år, varför man numera kan reflektera på en sådan gallring av skatteskolarna, som vi här tänkt oss för att skilja fåren från getterna.

Härmed var överläggningen slutad. På av herr talmannen först därå given proposition blev utskottets i mom. 1) gjorda hemställan av kammaren bifallen.

Vidare framställde herr talmannen beträffande mom. 2) propositioner dels på bifall till utskottets däri gjorda hemställan, dels ock på bifall till den vid utskottets utlåtande i ämnet under 1) a) antecknade reservationen av herr Reuterskiöld m. fl.; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övertvägande ja besvarad. Votering begärdes likväl av herr Bengtsson i Kullen, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller konstitutionsutskottets hemställan i punkten 2 av utskottets förevarande utlåtande nr 26, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid utskottets utlåtande under 1) a) antecknade reservationen av herr Reuterskiöld m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av uppresningsförfarandet.

Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet hava röstat för ja-propositionen. Herr Bengtsson i Kullen begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 116 ja och 78 nej, varjämte 7 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan i förevarande moment.

§ 16.

Ang. skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag.

Till avgörande förelåg nu konstitutionsutskottets utlåtande, nr 27, i anledning av väckta motioner om skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag.

Konstitutionsutskottet hade till behandling i ett sammanhang förehaft dels motionen nr 126 i andra kammaren av herr *Werner* i Höjen *m. fl.*, dels motionerna nr 167—171 i andra kammaren av herr *Olsson* i Mora *m. fl.*, dels ock

Ang. skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag. (Forts.)

de likalydande motionerna nr 171 i första kammaren av herr *Bägg m. fl.* och nr 519 i andra kammaren av herr *Lundqvist m. fl.*, de sistnämnda i vad de avsåge frågan om skärpning av utskyldsstrecket som villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag.

I motionerna II:126 samt II:167—171 hade framlagts förslag till ändringar i kommunallagarna, avseende skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag.

Därjämte hade i motionerna II:167—171 hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om fortsatt utredning av frågan om fullgjord skattebetalning såsom villkor för valbarhet och behörighet till kommunala förtroendeuppdrag samt framläggande av förslag till de lagbestämmelser i ämnet, som kunde anses påkallade i anslutning till riksdagens tillkännagivna principståndpunkt.

I motionerna I:171 och II:519, i vad de nu gjorts till föremål för behandling, hade föreslagits, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning — — — angående en skärpning av bestämmelserna av skatteplikt som valbarhetscensus för samtliga förtroendemän i de kommunala samfälligheterna — — — samt att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen skyndsammast framlägga de förslag, vartill utredningen kan giva anledning».

Utskottet hemställde,

1) att riksdagen i anledning av motionerna I:171 och II:519 samt II:126 och II:167—171 för sin del ville antaga av utskottet framlagda förslag till

a) lag angående ändrad lydelse av 15 § lagen den 6 juni 1930 (nr 251) om kommunalstyrelse på landet;

b) lag angående ändrad lydelse av 13 och 51 §§ lagen den 6 juni 1930 (nr 252) om kommunalstyrelse i stad;

c) lag angående ändrad lydelse av 12 § lagen den 6 juni 1930 (nr 259) om församlingsstyrelse;

d) lag angående ändrad lydelse av 8 § lagen den 6 juni 1930 (nr 260) om församlingsstyrelse i Stockholm;

e) lag angående ändrad lydelse av 8 § lagen den 6 juni 1930 (nr 262) om skolstyrelse i vissa kommuner; och

f) lag angående ändrad lydelse av 6 § lagen den 20 juni 1924 (nr 349) om landsting; samt

2) att riksdagen, i anledning av motionerna I:171 och II:519 samt II:126 och II:167, i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om skyndsamt utredning av och förslag i frågan om införande i kommunallag av allmänna valbarhetsbestämmelser rörande kommunala uppdragshavare.

Reservation hade emellertid avgivits av herrar *Strömberg, Oscar Gottfrid Karlsson, Sandegård, Källman, Borg, Fast, Nordström* i Torsby, *Johnsson* i Norrahammar och *Nilsson* i Göteborg, vilka ansett, att utskottets hemställan bort innefatta, att förevarande motioner — motionerna I:171 och II:519 i vad de avsåge frågan om skärpning av utskyldsstrecket som villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag — icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde:

Herr **Andersson** i Igelboda: Herr talman! Under den nyss avslutade debatten har här från flera talare på högerhåll framhävts, att det icke var dem

Ang. skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag. (Forts.)

som av oförmåga voro förhindrade att betala sin skatt, man ville komma åt och beröva rösträtt, utan det var de verkliga skatteskokarna, de, som icke ville fullgöra sin skyldighet mot samhället.

I föreliggande betänkande, där konstitutionsutskottets majoritet ansett sig böra föreslå riksdagen att antaga en lagändring, har man däremot icke tänkt på dessa verkliga skatteskokare allenast, utan överhuvud taget föreslagit en lagändring, varigenom var och en som icke i rätt tid fullgör sin skatteplikt skall bli obehörig att inneha vissa kommunala uppdrag. Att det här icke rör sig om skatteskokare i vanlig mening är tämligen uppenbart, ty det behövs ingen lagstiftning för att förhindra att notoriska skatteskokare hållas borta ifrån de kommunala nämnderna och styrelserna; den saken sköta valmännen om själva. Jag vill visserligen icke förneka, att det inom vissa kommunala nämnder och styrelser finns personer, som icke ha fullgjort sin skatteplikt till kommunen. Sådana exempel kan man säkerligen leta upp, och jag vill ingalunda bestrida att enstaka fall förekomma. Men dessa fall, det vågar jag dock påstå, äro så enstaka, att någon lagstiftning för att råda bot i detta hänseende icke är erforderlig.

Jag är övertygad om att det inom denna kammare icke finns mer än en mening om att den person, som befolkningen givit förtroendet att inneha kommunala uppdrag av vad slag det vara må, framför andra bör fullgöra sin skattebetalning till kommunen. Sålunda är det icke någon tvist på den punkten. Vi ha också, från socialdemokratiskt håll många gånger lämnat bevis på vår beredvillighet, då det gällt att vidtaga åtgärder för att i den mån det överhuvud taget finns möjlighet indriva skatten från var och en, som är skyldig att betala sådan skatt. Men då man här föreslår att ingen, som icke har fullgjort hela sin betalningsskyldighet i fråga om den kommunala skatten, skall kunna inneha kommunala förtroendeuppdrag, kan det dock icke undgås, att detta stundom drabbar personer som äro fullkomligt oförvitliga men som på grund av sjukdom, arbetslöshet eller annan ekonomisk misär icke i rätt tid ha kunnat fullgöra sin skatteplikt.

Efter den period av ekonomiskt betryck, som landet gått igenom, och med hänsyn till de stora ekonomiska svårigheter, som drabbat hela samhällen och olika befolkningsgrupper inom dessa samhällen, såväl arbetare som jordbrukare, borde man enligt min mening dra sig för att genomföra den här föreslagna lagstiftningen. Det torde icke möta några svårigheter att leta fram exempel på att denna lag, därest den hade varit tillämplig under dessa krisår vi nu upplevat, skulle ha medfört rena orimligheter. Det finns förvisso personer, som utan någon som helst ersättning nedlagt ett långt livs arbete för en kommuns bästa men som på grund av ekonomiska svårigheter icke i rätt tid kunnat fullgöra sin skattebetalning och som därför skulle få lov att avkopplas från varje befattning med kommunens angelägenheter. Jag skulle kunna stå till tjänst med sådana exempel. Men jag erkänner, att de äro icke många, ty överhuvud taget är det endast i undantagsfall någon, som innehar kommunala förtroendeuppdrag, uraktlåter att betala sin skatt. Men även om icke denna lagreform, om man får kalla den så, har någon större räckvidd, måste jag dock säga, att det i de enstaka fallen, kanske icke minst ur kommunens synpunkt, måste betraktas som en olägenhet, om personer, som valmännen önska ha kvar vid de kommunala förtroendeuppdragen, icke kunde i fortsättningen inneha desamma, emedan de måhända ett enda år icke i behörig tid fullgjort sin skatteplikt.

Jag vill nämligen här påpeka, att endast några månaders försummelse i detta hänseende kan göra det nödvändigt för en kommunal förtroendeman att

Ang. skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag. (Forts.)

lämna sin befattning. Om en landstingsman exempelvis försummar att i december månad betala sin kronobetsedel, och sådant kan ju inträffa — kanske en resa, en sjukdom eller någonting annat gör det omöjligt — vad betyder då detta? Jo, sedan kronoskatten är förfallen till betalning, utsändes en restlängd till vederbörande uppbördsman, men den kommer icke honom till handa förrän någon gång på det nya året. Den 1 januari häftar alltså denne landstingsman, som icke vid uppbörden fullgjort sin betalningsskyldighet, för skatt som förfallit till betalning föregående år, och han kan följaktligen icke längre, enligt det lagförslag som här föreligger, vara landstingsman. Jag vet icke om det skall åligga landstingets ordförande att infordra uppgift från länsstyrelsen beträffande var och en av landstingsmännen, om de i rätt tid fullgjort sin betalning av skatten, eller om det skall bli beroende på vederbörande landstingsmans eget omdöme, att göra myndigheterna uppmärksammade på, att han icke längre kan vara landstingsman om han försummat sin skattebetalning. Detta är möjligt, men det kan också bli nödvändigt för ordföranden att infordra uppgift från de olika kommunerna i detta hänseende, om vederbörande där fullgjort sin skattebetalning.

Herr talman! Denna fråga har som jag förut sagt icke någon större räckvidd, emedan det här endast gäller ett litet fåtal personer, som kunna drabbas av denna bestämmelse. Å andra sidan anser jag emellertid, att det icke föreligger sådana förhållanden, som på något sätt motivera en lagstiftning för att råda bot på olägenheter, som vållats vederbörande kommuner. Valmännen kunna själva reglera denna angelägenhet, då fråga är om nyval, och jag är tämligen övertygad om att valmännen också göra detta utan någon särskild lagstiftning. Skulle händelsevis en person ha blivit vald till ett kommunalt förtroendeuppdrag, vilken sedan visar sig vara en sådan skatteskoklare, om vilken man här talar, tror jag säkert att valmännen själva se till att han kommer bort ifrån sin befattning ganska snart.

Herr talman! Då jag icke finner något som helst bärande skäl för en lagstiftning i detta hänseende, ber jag att i anslutning till reservationen få yrka avslag på utskottets hemställan och på de i ämnet väckta motionerna.

Herr Lindskog: Herr talman! Efter den mycket långa debatt som pågick rörande föregående utlåtande vore det kanske lämpligt att försöka inskränka debatten så mycket som möjligt på denna punkt.

Jag vill inte neka till att jag, när jag såg, att herr Kilbom begärde ordet efter mig, blev litet ängslig för mitt eget vidkommande. Jag är fullkomligt beredd på att herr Kilbom kommer att över mig och mitt uppträdande fälla samma hårda dom som han nyss fällde över min partikamrat herr Lundqvist, nämligen att jag naturligtvis har ett arrogant och suffisant uppträdande, och att det ligger politik bakom det hela. Men det är ju klart, att herr Kilbom får lära sig förstå, att icke alla alltid kunna ha herr Kilboms mjuka och älskvärda uppträdande och icke heller kunna vara så fullkomligt frigjorda från alla politiska synpunkter som han. Det ber jag att herr Kilbom måtte beakta, då han kommer med sitt nedgörande anförande här efter mig. Så mycket vill jag dock säga, att jag kan lova att jag åtminstone icke skall om riksdagskamrater här i kammaren göra så olämpliga uttalanden som att de skulle vara representanter vare sig för skatteskoklare eller falskdeklaranter. Sådana uttalanden tror jag att vi helst böra undvika.

Vad nu angår den fråga som här är före, så har det i denna debatt liksom i den föregående synts mig vara lämpligt att ägna en jämförande tanke åt den debatt som hölls här för någon tid sedan angående utjämningsmandaten.

Ang. skärpning av utskyldsstreetet såsom villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag. (Forts.)

Jag påpekade i det sammanhanget att det var märkvärdigt, hur uttrycken rättfärdighet och rättvisa alltid åberopas vid debatter om dylika spörsmål. Till min stora glädje hade då herr Fast ett anförande, som jag i allra högsta grad måste sentera på grund av dess logiska skärpa och dess klarhet och vari han i så måtto ställde sig fullständigt på samma ståndpunkt som jag, att han menade, att rättvisesynpunkterna icke äro de enda och kanske icke alltid ens de avgörande i sådana här frågor. Herr Fast använde t. o. m. det uttrycket, att inte ens den allmänna rösträtten får vara ett självändamål, och det är ett fullkomligt berättigt ord.

I fråga om denna valbarhet bör man därför icke på densamma uteslutande anlägga synpunkten: kan det vara rätt och rättvist, att en person skall berövas sin valbarhet endast därför att han händelsevis icke kunnat betala sin skatt? Man bör i stället se det hela ifrån synpunkten: är det verkligen överensstämmande med samhällets intressen, att personer, som stå i den ställningen, att de icke kunna fullgöra sina åligganden till kommunen, erhålla kommunala förtroendeuppdrag, och att åt dem överlåtes att disponera över kommunens och skattebetalarnas medel? Det är den synpunkten, som för mig är den avgörande. Den orättvisa, som kan tänkas uppstå i enstaka fall på grund av oförfvälad oförmåga att betala skatten, är icke på långt när så stor som den risk och den olägenhet, som uppkommer därutav, att en person i beroende ekonomisk ställning verkligen skulle kunna disponera över kommunens medel. Om man lägger denna synpunkt på saken, nämligen vad som från samhällets och kommunens sida sett är det ändamålsenliga, då tror jag man kommer därhän, att man måste anse, att det icke kan vara lämpligt, att en dylik person, som inte betalar sin skatt, skall bestämma över samhällets ekonomiska åtgöranden.

Det är således inte alls riktigt, då man här använder sådana uttryck som oskyldiga eller oförvitliga personer, oskuld eller dylikt. Det är inte fråga om skuld eller oskuld, oförvitlighet eller förvitlighet, utan frågan är kort och gott: vad är från samhällets sida sett det riktiga och det gäneliga?

Herr talman! Jag vill till sist blott inskränka mig till att säga, att när riksdagen har beslutat att för Stockholms vidkommande införa denna bestämmelse, vore det väl ganska inkonsekvent om man för landsortens del hade andra bestämmelser. Jag ber således, herr talman, att med dessa få ord få yrka bifall till utskottets hemställan.

Häruti instämde herr *Magnusson* i Skövde.

Herr **Kilbom**: Herr talman! Jag skall också med hänsyn till den föregående debatten yttra mig kort. Det är ingen som bestrider — i varje fall vilja icke vi göra det — det principiellt riktiga uti att personer, som sitta i förtroendeställning, skola så långt görligt uppträda på alla sätt så att de äro föredömen också i fråga om fullgörandet av förpliktelserna mot kommunen.

Här har nu också i denna fråga från flera håll uttalats, att det finns så många exempel på vilka vådor det nuvarande systemet medför och till vilka orimligheter det leder, att exemplen i fråga väl motiverade en lagändring. Nu lyssnade jag verkligen mycket noga på herr Lindskog, men jag kunde icke finna, att han anförde ett enda exempel på *nödvändigheten* av denna lagstiftning. Det borde annars ha varit mycket lätt för högern att få fram sådana exempel, framför allt om de äro så många. Högern kunde bara ha vänt sig till sina partiorganisationer ute i landsorten och frågat dem: har inom ert verksamhetsområde inträffat något fall, då en kommunal förtroendeman av-

Ang. skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag. (Forts.)

siktligt underlåtit att fullgöra skattebetalning? Uppenbarligen har man inte ens gjort ett sådant försök. Jag kan inte erinra mig mer än ett enda fall under de senaste sex, sju åren, och det var ett fall i Göteborg, där någon person, om jag inte missminner mig, invaldes i hamnstyrelsen eller något liknande, ehuru han icke betalat kommunalskatten. Men vederbörande valkorporation — det var socialdemokraterna — rättade förhållandet och beklagade saken så fort det blev klart, hur det stod till.

När man icke kan anföra några exempel på vådan av nuvarande tillstånd, när allt har fungerat i stort sett utmärkt, när respektive valkorporationer mycket noggrant hålla efter sina förtroendemen och när dessa förtroendemen gång på gång bevisa sig ha det ansvaret inför sin ställning, att de t. o. m. låna upp avsevärda belopp — jag känner till dylika fall — för att kunna betala sina skatter, vad finns det då för anledning att begära denna ändring av lagen? Det hela är fullkomligt uppkonstruerat. Det finns ingen reell anledning till högerns, i detta fall också folkpartiets och bondeförbundets, förslag till lagändring. Man faller då tillbaka och säger, att demokratiens och parlamentarismens anseende skall hållas högt. Ja, men för att man skall kunna använda dylika argument måste väl ändå bevisas, att demokratiens och parlamentarismens anseende lidit skada till följd av den nuvarande lagstiftningen, men det kan man inte. Är för övrigt högern speciellt det parti, som skall tala om att det är nödvändigt att slå vakt om demokrati och parlamentarism? Den som läser en hel rad högertidningar dag för dag vet, att där om någonstädes behöves man inte sådana här uppkonstruerade fall för att söka nedsetta parlamentarismen och demokratin, man gör det på annat sätt. Jag tror, att detta bottnar i en annan uppfattning om demokrati och parlamentarism än den, som mer eller mindre hyses av företrädarna för desamma.

Jag skall icke upprepa vad herr Andersson i Igelboda sagt om vad som inträffar — och vad som i många fall *har* inträffat under de gångna åren och inte minst under krisen — om denna lag hade varit till finnandes, nämligen att personer skulle ha mistat sina kommunala förtroendeposter på grund av *oförmåga*, exempelvis på grund av arbetslöshet, att betala sina skatter.

Jag läste i går en artikel i en tidning, som representerar folkpartiet, det var för övrigt Svenska Morgonbladet, som fäste min uppmärksamhet vid uttalanden i detta sammanhang, vilka återfinnas i herr Olssons i Mora motion och vilka äro nog så betecknande för de tankegångar som t. o. m. han följer. Han talar nämligen om, att de som skola »bestämma över kommunens och skattebetalarnas medel, böra ha det samhällsintresse och», tillägges det, »*det ekonomiska oberoende*» — det ekonomiska oberoende! — »att de för egen del både vilja och» — detta är alltså citat ur herr Olssons i Mora motion — »*kunna* fullgöra de åligganden till kommunen, som de ålägga och utkräva av andra».

Det är således så långt ifrån bara frågan om viljan att betala skatten, att det är fråga om att vederbörande också skall ha *förmågan* att betala den. När folkpartiets motionsförfattare hyser en sådan uppfattning, och jag antar tanklöst — ty det vore i allra högsta grad otaktiskt av honom att medvetet skriva detsamma — ger uttryck för en dylik uppfattning i en motion, då måste herrarna på högerkanten och bondeförbundet förstå oss, om vi ha svårt att sätta tilltro till ert påstående, att det icke är några som helst politiska bisyften med hela den här historien.

Vad innebär stiftandet av en lag angående de egenskaper som kommunala förtroendemen, enligt vad herr Olsson i Mora säger, skola ha? Det innebär alldeles uppenbart, att man utestänger folk, som kanske bara betala sina man-

Ang. skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag. (Forts.)

talspengar på grund av att de ha för liten inkomst eller för stor familj, att personer som äro arbetslösa en lång tid — de finnas som under denna kris gått på nödhjulsarbeten fyra och fem år; de gå icke regelbundet, de kunna ha arbete fjorton dagar och sedan kunna de få vara utan fyra till sex veckor — det innebär, säger jag, att dessa personer alltså skola ställas utanför alla kommunala förtroendeuppdrag. Jag måste ju säga mig att det är tämligen häpnadsväckande, att t. o. m. från folkpartihåll sådana meningar framföras. Jag är emellertid, herr talman, ytterligt spänd på den förklaring som folkpartiets ledare nu kommer att ge angående dessa uttryck i motionen.

Det säges vidare i denna artikel — och detta är betecknande för med vilka osanna påståenden man rör sig i agitationen för dessa lagändringar — »att det råder ju på sina håll en otrolig slapphet i fråga om skattepliktens fullgörande. Dessa skattesolkare lura samhället utan skrupler på miljontals kronor om året.» Skattesolkare — det är inte här fråga om sådana personer, vilka falskdeklarera. Jag tror jag vågar påstå, utan att det behöver upptagas som en förolämpning, att sådana grupper till största delen äro till finnandes i borgerliga kretsar och icke inom arbetarvärlden. Men här säger man, att det är ett känt förhållande, att det råder en *otrolig slapphet* i fråga om skatteuppbörden. Jag vädjar till herrarna från respektive kommuner att bara tänka efter: Är det sant, att förhållandena äro som den citerade tidningen skildrar dem? Var och en vet, att denna uppgift är raka motsatsen till sanningen.

Ett ytterligare bevis för den argumentation som härutinnan presteras, finns längre ned i samma artikel: »Särskilt kommunistpartierna» — flertal! — »lära i ty avseende vara tämligen otillförlitliga» — d. v. s. i fråga om skattebetalning. Och ett parti, vilket allra mest kristliga organ tillåter sådana påståenden, skall åberopa högre moral och plikten för kommunala förtroendemen att uppträda som föredömen! Särskilt kommunistpartiernas representanter *lära* underlåta att betala skatt! Jag tycker att Svenska Morgonbladet, som ofta har ledare om kristendom och därmed sammanhängande, i sin praktiska gärning också mot politiska motståndare borde komma ihåg åttonde budordet, som visst säger någonting om att man inte skall bära falskt vittnesbörd om sin nästa. Det är ett typiskt falskt vittnesbörd mot nästan, herr talman!

Men det är väl så, att när man kämpar för en sak, som är orättvis, för förslag till lagändringar, vilka äro opåkallade, måste man tillgripa sådana här argument för att få förslagen igenom. Ännu bättre blir emellertid tidningen i en sista punkt, varmed jag slutar. Där säger man att om någon gång en kommunal förtroendeman icke kan betala sin skatt, så kan ju exempelvis respektive valorganisation träda emellan. Är det bevis på högre moral att kräva, att andra skola betala skatt för en människa, som på grund av arbetslöshet icke kunnat betala sin skatt, än att säga, att personer, som på grund av arbetslöshet, sjukdom eller andra skäl icke kunnat fullgöra sin skattebetalning, icke skola straffas genom att mista sina kommunala uppdrag. Herrarna veta precis lika bra som vi, att vid varje valperiods utgång prövas kandidaterna till olika befattningar synnerligen omsorgsfullt. Man undersöker, om de äro fullviktiga, också i det avseendet att de ha betalat sina skatter. Är det någon från andra partier, som vill säga att så icke är fallet, må jag beklaga deras dåliga valorganisation, ty jag vet att det i mitt eget parti — liksom också i det socialdemokratiska, då jag tillhörde detsamma — är vanligt, att vi undersöka dessa förhållanden. Vi veta nämligen att vi äro infamt påpassade och vilja icke utsätta oss för blamagen att bli beslagna med att ha en representant, som inte betalt sin skatt.

Herr talman! Jag tillåter mig att yrka bifall till reservationen.

Ang. skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag. (Forts.)

Herr **Fast**: Herr talman! Då herr Lindskog hade vänligheten citera ett uttalande jag gjorde här i kammaren för några dagar sedan, var förmodligen avsikten att ställa detta mitt uttalande i motsatsförhållande till den ståndpunkt, som jag tillsamman med de socialdemokratiska reservanterna intagit i denna fråga.

Jag ber då, herr talman, att få förklara, att jag icke har anledning ta tillbaka något av vad jag yttrade i samband med frågan om tilläggsmandaten. Jag anser för mitt vidkommande, att i just detta fall inga samhälleliga intressen kräva, att man går till ett lagfästade av en praxis, som ändå upprätthålles, och att alla praktiska skäl, i den mån de kunna mobiliseras, tala för avslag på utskottets hemställan och bifall till reservationen. Ty eftersom här vittnas och måste vittnas, att regeln om skattebetalning vid innehav av kommunala förtroendeuppdrag upprätthålles, och då det endast är i sådana fall då katastrofer inträffa för ett samhälle, som avvikelser ske, så tala de praktiska skälen för att icke införa dessa lagändringar. Samhällets intresse kräver ingalunda, att man härvidlag går till ett lagfästade.

Jag har begärt ordet, herr talman, för att således konstatera, att intet motsatsförhållande råder i fråga om den ståndpunkt jag intagit i dag och den jag i en annan fråga intog härom dagen. Med dessa ord ber jag få yrka bifall till reservationen och avslag på utskottets hemställan.

Herr **Skoglund**: Herr talman! Jag ber att få konstatera, att herr Kilbom inte är så särdeles konsekvent i sin bevisföring. Han började sitt anförande med att tala om, att ingenting hänt på detta område, som påkallar ett inskrivande i lagen att skatteskolare icke skola få inneha kommunala förtroendeuppdrag. Men blott få minuter därefter försöker han påvisa, att enligt hans uppfattning många kommunala förtroendemen icke skulle få inneha sina uppdrag, om ifrågasvarande lagändring genomföres.

Vidare efterlyser han ideligen exempel på att någonting verkligen skett på detta område, som motiverade en sådan åtgärd, som utskottet föreslår. Jag kan säga herr Kilbom, att jag skulle kunna stå till tjänst med sådana exempel. Men om jag gör det här i kammaren, vad säger herr Kilbom då? Jo, att det inte är riktigt och lämpligt att man i riksdagen drar fram enskilda personers förhållanden, och därför känner jag mig förhindrad att nu anför sådana exempel. Men jag kan ge sådana exempel, och jag vet, vad det skadar förtroendet för det kommunala arbetet, då det finns förtroendemen, som kanske ha kunnat men icke velat lämna den gärd till samhället, som åligger dem.

Vad är det egentligen vi härvidlag ha skilda meningar om? Vi äro överens om att det bör åligga en god medborgare att betala sin skatt till samhället och att en kommunal förtroendeman också bör sökas i de kretsar, där man fullgör sin skattskyldighet. Det enda som skiljer oss åt är frågan, huruvida vi skola skriva in i kommunalförfattningarna, vad vi alla äro överens om i sak. Om jag inte minns fel, yttrade herr Höglund förra året, då denna fråga debatterades i kammaren, att den socialdemokratiska partiorganisationen i Stockholm var mycket noggrann med att tillse, att ingen fördes fram som kandidat, som icke betalat sin skatt. Egentligen är väl här icke fråga om annat än att vi vilja ha utsagt i lag och förordningar ungefär detsamma som konstitutionsutskottet tidigare yttrat, nämligen »att de, som erhöle kommunala förtroendeuppdrag och åt vilka sålunda överlättes att disponera över kommunens och skattebetalarnas medel ävensom, beträffande kommunalnämndens ledamöter, att förvalta kommunens egendom, uppbära dess inkomster och i övrigt handhava dess drätsel, hade det samhällsintresse och det ekonomiska oberoende,

Ang. skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag. (Forts.)

att de för egen del både ville och kunde fullgöra de åligganden till kommunen, som de ålade och utkrävde av andra».

Nu säga reservanterna, att detta medför att oförvitliga personer, som på grund av vidriga omständigheter icke kunnat fullgöra sin skatteplikt, icke längre skulle kunna inneha sina kommunala förtroendeuppdrag. Jag erkänner, att det kan finnas ett och annat fall, då så kan inträffa, men jag erinrar om vad professor Lindskog nyss anförde, nämligen att man måste ta hänsyn till det stora samhällsintresset och överväga, om ändå icke detta talar för att man måste gå den väg, som här anvisats. Jag skulle tro, att de flesta, som icke kunnat betala sin skatt men i övrigt äro ordentliga människor, icke ha någon större glädje av att inneha kommunala förtroendeuppdrag, då de befinna sig i denna belägenhet. Ty vi veta, att de kommunala förtroendeuppdragen äro dåligt avlönade och alltså icke äro något att förtjäna pengar på, utan i stor utsträckning kräva ett arbete och en uppoffring, som få göras som en tjänst åt det gemensamma. Det finns en annan grupp, som har starka arm-bågar och som inte alltid är noga med att fullgöra sina medborgerliga skyldigheter men som gärna tränger sig fram. Det är för den gruppen, mina damer och herrar, som det inte skall finnas någon väg öppen i detta avseende.

Jag ber, herr talman, att i korthet få säga, att jag tror, att vi i detta fall icke skola tveka att fullfölja den väg, vi slog in på under förra året, då vi fastställde likartade bestämmelser i förordningen för Stockholm. Det hade t. o. m. varit önskvärt, att man kunnat gå ännu längre än man nu kan komma genom ett beslut i enlighet med utskottets förslag. Jag erinrar härvidlag om en debatt för några dagar sedan, då det framhölls, att det finns en möjlighet att gå den väg, som statsrådet Schlyter brukar kalla de partiella reformernas väg.

När riksdagen vid upprepade tillfällen skrivit till Kungl. Maj:t i fråga om skattestrecket, men regeringen icke velat ta hänsyn till riksdagens vilja, måste man gå denna väg och nöja sig med, vad man kan få. Emellertid skulle det vara önskvärt, om man från statsrådsbänken kunde få besked, i händelse riksdagen nu följer utskottet även beträffande förslaget om skrivelse, huruvida det finns någon utsikt för att regeringen på något sätt ämnar respektera riksdagens vilja. Vi äro väl ändå det svenska folkets förtroendemän, och när hans excellens herr statsministern gärna talar om samarbetet mellan riksdag och regering, innebär väl detta, att regeringen borde ta hänsyn till vad en riksdagsmajoritet vid upprepade tillfällen uttalat.

Till slut ber jag få säga ett par ord till herr Kilbom, när vi nu tala om det gemensamma samhällsintresse, som kommer till uttryck i det kommunala arbetet. Jag har alltid bekänt mig vara en vän av den kommunala självstyrelsen. Jag har också försökt efter förmåga vara en arbetare i den kommunala vingården och göra min gärning. Jag anser vår kommunala självstyrelse vara ett värde för det svenska samhället, men skola vi vårda och hävda den, krävs det också att vi icke hålla sådana vägar öppna, som kunna misstänkliggöra och nedsätta den svenska kommunala självstyrelsen.

Med herr Skoglund förenade sig herrar *Persson* i Fritorp, *Petersson* i Storgården, *Anderson* i Norrköping, *Liedberg*, *Lithander*, *Nilsson* i Karlstad, *Persson* i Grytterud, *Aronson*, *Nilsson* i Antnäs, förste vice talmannen *Magnusson*, *Hansson* i Vännäsby, *Lindmark*, *Johansson* i Tväråselet, *Holmström*, *Johansson* i Krogstorp, *Nylander*, *Hassler* och *Gustafson* i Kasenberg.

Herr Andersson i Rasjön: Herr talman! Det principiella avgörandet i förevarande fråga träffades redan i fjol, då riksdagen i samband med behand-

Ang. skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag. (Forts.)

lingen av ny kommunallag för Stockholm beslöt att införa ett skärpt utskyldsstreck för valbarhet till vissa kommunala funktioner, och därför kan det ju anses rätt opåkallat att nu på nytt rulla upp principdebatten i hela dess vid såsom här har skett.

Det är ju en given sak, att konsekvensen fordrar, att samma bestämmelser i fråga om rösträtt och valbarhet skola gälla för landet i övrigt som för Stockholm. De motioner, som här föreligga och som tillstyrkts av konstitutionsutskottet, innebära ju ingenting annat än ett överflyttande till kommunallagarna i allmänhet av vad som redan är beslutat för huvudstadens vidkommande. De skäl, som anförts från motståndarna emot ett bifall till motionerna, äro precis samma skäl, som anfördes under debatten i fjol och som då underkändes av kammarens majoritet.

Nu frågar herr Kilbom, om vi kunna anföra några exempel på att fall ha förekommit, då kommunala förtroendemän brustit i fullgörandet av sina skyldigheter i här ifrågakarande avseende. Ja, herr Kilbom, det har förekommit ett stort antal dylika fall. Jag har ett från egen erfarenhet, som jag så mycket hellre här vill beröra som det icke gäller någon herr Kilboms meningsfrände eller någon socialdemokrat utan en borgerlig ledamot av kommunalfullmäktige, vilken först på grund av allvarliga föreställningar från samtliga grupper inom kommunalfullmäktige fann för gott att avsäga sig det av honom innehavda uppdraget. Dessutom har jag även andra fall, som jag kan relatera för herr Kilbom, om han icke vill tro oss på våra ord.

Herr Kilbom har tittat litet i en motion, som väckts från folkpartihåll, och i den har han fastnat för ett uttryck, som han för sin del finner blotta en häpnadsväckande mentalitet från folkpartihåll. Det är ju beklagligt, att herr Kilbom icke hunnit läsa motionen från början till slut, ty han skulle då ha funnit, att det icke är motionärernas uttalande, han vänder sig emot, utan ett citat ur riksdagens eget uttalande i saken. Den citerade meningen började med orden »Riksdagen har ansett, att», och så följer uttalandet om det ekonomiska oberoendet, vilket herr Kilbom finner blotta den dr häpnadsväckande mentaliteten. Jag skulle verkligen vilja tillråda herr Kilbom att gå tillbaka i urkunderna, ty om han det gör skall han i 1930 års konstitutionsutskottsutlåtande finna just detta uttryck, skrivet för övrigt vid det tillfälle, då riksdagen begärde den utredning, som regeringen emellertid ännu icke satt i gång, vilket föranlett, att frågan måste föras fram motionsvägen. Herr Kilbom förklarade sig med mycket spänd förväntan emotse den förklaring, som han skulle få från folkpartihåll. Jag fruktar, att hans förväntningar med avseende å den där sensationen slagit fel. Det är alltså riksdagens egna uttalanden herr Kilbom angriper och icke folkpartiets.

Herr Andersson i Igelboda anförde som skäl för sitt avslagsyrkande, att ett genomförande av den här ifrågasatta ändringen i kommunallagarna skulle medföra en del praktiska olägenheter i tillämpningen. Jag vill icke bestrida, att olägenheter kunna uppstå, men jag vill säga, att precis samma olägenheter inställa sig med nuvarande bestämmelser i fråga om vissa streck, som vi för närvarande ha, till exempel det inskränkta utskyldsstrecket, konkursstrecket och fattigvårdsstrecket.

Jag tror icke, att man rent principiellt kan sammankoppla denna fråga med den nyss behandlade. I förra fallet var det verkligen fråga om medborgarrätten, om rösträtten. Här åter är det fråga om en kvalificerad medborgarrätt. Icke någon av de talare, som yttrat sig i debatten och som gått emot motionerna, har bestritt det riktiga och önskvärda uti, att kommunala förtroendemän skola ha betalt sina utskylder. Herr Fast gick till och med så långt, att

Ang. skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag. (Forts.)

han sade, att den regeln upprätthålles så gott som obrottsligt redan nu, och att här förty icke behövs någon lagändring. Men varför skall man då motsätta sig ett inskrivande i lagen av en sak, som förklaras vara alldeles självklar, och som också som det säges praktiseras redan nu? Snarare är det väl så, att ett kodifierande av denna uppfattning måste innebära ett mycket starkt stöd för en mening, som alla anse vara riktig. Anser man det riktigt, att kommunala förtroendemän böra betala sina utskylder, bör man skriva in detta i lagen och icke bara nöja sig med deklamationer här i riksdagen.

Vad herr Kilbom anförde i fråga om något som stått att läsa i en huvudstadstidning finner jag synnerligen malplacerat, alldenstund herr Kilbom själv förfogar över en tidning, i vilken han kan polemisera emot sina kolleger. Vore det icke lämpligare att föra tidningspolemiken på dess rätta plats och här i riksdagen endast behandla vad som förekommit i motioner och yttranden?

Då den föreslagna lagändringen som sagt endast är en klar konsekvens av riksdagens beslut i fjol, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

I detta anförande instämde herrar *Olsson* i Mora, *Näslund*, *Olsson* i Rimforsa, *Malmqvist*, *Ekman* och *Carleson*.

Herr Lindskog: Herr talman! Det är måhända icke av behovet påkallat att jag uttryckligen säger det, men för all säkerhets skull och för att icke något missförstånd skall kunna uppstå vill jag bestämt framhålla, att vad jag nyss yttrade om herr Fast's ståndpunkt icke var avsett — detta sades icke heller från min sida — att innebära ett påstående om, att vad herr Fast förut uttalat och vad han i dag sagt på något sätt skulle innefatta ett motsatsförhållande. Långt därifrån! Vad jag ville säga var blott detta, att den utgångspunkt, jag här i dag liksom vid det tidigare av mig åsyftade fallet intagit, är precis densamma, som herr Fast gav uttryck åt vid nyssberörda tillfälle, nämligen att det är samhällsgagnet, som bör vara det avgörande för ett ställningstagande även i denna fråga. På den punkten äro sålunda herr Fast och jag ense. Sedan skilja sig herr Fast's och mina vägar åt, ty medan herr Fast förmenar, att denna lagändring ur samhällsnyttans synpunkt icke alls är behöflig, fasthåller jag för min del bestämt vid att en dylik ändring i själva verket är högst nödvändig.

Jag behöver icke närmare utveckla denna synpunkt efter de utomordentligt klarläggande anföranden, som här hållits, först av herr Skoglund och sedan av herr Andersson i Rasjön. Jag menar alltså, att var och en, som verkligen sakligt och lugnt vill bedöma denna sak, måste säga sig, att här föreliggande verkligen vissa risker, därest man låter det hela fortgå på sätt, som hittills skett. Det har verkligen förekommit saker och ting, som måste te sig såsom oroväckande och upprörande för vidsträckta lager av svenska medborgare. På grund härav, herr talman, vidhåller jag också mitt förra yrkande.

Herr Höglund: Herr talman! Jag uppkallades att begära ordet med anledning av herr Skoglund's yttrande. Detta innefattade nämligen ett uttalande, att jag vid andra kammarens behandling föregående år av den då föreliggande frågan om kommunalförvaltningens ordnande i Stockholm skulle ha yttrat, att den socialdemokratiska partiorganisationen i huvudstaden var mycket angelägen om att se till, att den, som underlåtitt att betala sina utskylder, icke skulle ifrågakomma till kommunala uppdrag.

Det är mycket riktigt, att jag fällde ett sådant yttrande. Man får emellertid därutav icke dra den slutsats, som herr Skoglund gjorde, utan tvärtom den

Ang. skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag. (Forts.)

motsatta. Det var som argument i en beviskedja, som sökte ådagalägga, att det vore fullkomligt onödigt och oriktigt med en lagstiftning sådan som den här föreslagna, detta yttrande fälldes. Om det förhölle sig så, att de borgerliga partierna lika strängt som vi hölle efter de partimedlemmar, som kunnat fullgöra sina skyldigheter men icke gjort det, så tror jag, att den här föreslagna lagändringen icke kommer att få någon praktisk betydelse annat än beträffande sådana personer, som faktiskt äro i det läget, att de icke kunna betala sina utskylder men samtidigt inneha en förtroendeställning, vilken man på goda skäl icke vill beröva dem. På grund av att saken ligger till på detta sätt och då partiorganisationerna själva i allt större utsträckning se till, att ingen kan ifrågakomma till kommunala förtroendeuppdrag, som verkligen kan fullgöra sin skattskyldighet, men underlåter att göra det, får denna lagstiftning karaktären av en klasslagstiftning riktad mot de allra fattigaste, vilka i tider av arbetslöshet eller likartade svåra situationer icke kunna fullgöra sin medborgerliga skyldighet som skattebetalare.

En talare i denna debatt — flera ha för övrigt varit inne på samma sak — framhöll, att det är en given konsekvens av föregående års riksdagsbeslut beträffande Stockholms stad att man nu utsträcker dessa regler att gälla även de övriga delarna av landet. Ur formella och logiska synpunkter kan man ju säga detta. Men om nu en lagstiftning, som mången betraktar såsom oriktig, genomförts för en del av landet, så kan man inte gärna säga, att vi för den formella logikens skull skola svälja detta, som herrarna kalla konsekvensen av det tidigare beslutet. En av de ärade talarna i denna debatt — jag tror att det var på skånebanken — framhöll, att någon »rättvise»synpunkt finge man icke dra fram som argument i denna diskussion. Han erkände till och med, att det kunde ifrågasättas, huruvida icke denna lagstiftning kunde drabba en del personer orättvist. Han sade emellertid vidare, att den omständigheten icke kunde få vara avgörande, utan att det avgörande borde vara vad »samhällsintresset» krävde, vilket skulle vara grundvalen för den föreslagna lagändringen. Jag vill nu fråga herr Lindskog, om det verkligen är på det sättet, att samhällsintresset kan ställas i motsättning till vad den enskilda medborgaren rättvisligen kan kräva av samhället. Om det förhåller sig så, som professor Lindskog här indirekt erkänt, nämligen att man kan komma att begå en orättvisa emot en med kommunala uppdrag hedrad person, som på grund av tillfälliga svårigheter, arbetslöshet eller dylikt, icke kan fullgöra sin skatteplikt, skulle det vara intressant att få höra vad det är för ett samhällsintresse, som kan påkalla en dylik orättvisa.

I likhet med herr Kilbom och andra talare i denna debatt skall jag be att få efterlysa några mera konkreta exempel på, vari detta samhällsintresse består. Måhända ligger detta »samhällsintresse» i en uppfattning, som säger, att det skulle vara något moraliskt förkastligt att slarviga personer kunna få utöva bestämmanderätten i kommunala angelägenheter. Må så vara, men vi försöka ju också finna vägar att råda bot på detta missförhållande. Det är sålunda inte den frågan saken närmast gäller. Om det nu förhåller sig så, att det är de mera välsituerade och icke de fattiga som rösta borgerligt, men de förmildrande omständigheter, som vi här talat om, föreligga i högre grad, så vitt angår de fattiga, så är ju det hela en fråga, som det närmast bör ankomma på de borgerliga partierna att lösa, och lösa på ett annat sätt än lagstiftningsvägen, en väg som — vilket också professor Lindskog erkände — kan föra med sig en hel del orättvisor för en del kommunala förtroendemän. Jag kan sålunda icke finna ett spår av verkligt samhällsintresse uti en lagstiftning sådan som den här föreslagna.

Ang. skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag. (Forts.)

Herr Andersson i Rasjön frågade herr Kilbom, om han icke visste, att det har förekommit en hel del sådana fall, då kommunala förtroendemän underlåtit att betala sina skatter. Ingen har väl bestritt, att sådant förekommit. Tvärtom är det väl ett känt förhållande, att så allt emellanåt skett. Frågan är emellertid, om man kan visa upp ett enda fall, då en person medvetet och så att säga i ond avsikt underlåtit att fullgöra sin skatteplikt. Kan man visa upp ett sådant fall bör man göra det, herr Skoglund. Man må gärna dra fram den ort, där något dylikt inträffat, och säga, att den eller den personen är ovärdig att inneha sitt kommunala förtroendeuppdrag, han är i stånd att betala sin skatt, men han gör det icke. På så sätt bör man naturligtvis gå till väga, då en innehavare av ett kommunalt förtroendeuppdrag underlåtit att betala sin skatt oaktat han kunnat göra det, och denna hans underlåtenhet medfört skadliga verkningar för kommunen. Det är ett dylikt fall, som vi önska få exempel på, men icke ett enda sådant har man dragit fram. I stället talar man i allmänna ordalag om samhällsintresset. Man tycker, »att det är så otrevligt», »att det väcker anstöt» och så vidare.

Jag tror för min del, och jag säger det öppet, att det gått bra mycket av politik och demagogi i detta krav, herr talman. När jag hör vad vissa tidningar skrivit i denna sak, vilket citerades av herr Kilbom, finner jag det alldeles påtagligt, att man i den allmänna opinionen söker skapa den föreställningen, att det är vänsterpartiernas representanter som skulle vara komprometterade på grund därav att de ofta underlåtit att betala sina skatter även i fall då de kunnat göra det. Det är emot en sådan propaganda som man måste rikta en bestämd gensaga. Jag kan för övrigt säga herrarna, med den erfarenhet jag har från förhållandena inom Stockholms stadsfullmäktige, där jag har äran sitta som ordförande i dess valkommitté, att det inträffat väl så ofta på borgerligt håll som ibland de fattigare klasserna, att det visat sig nödvändigt att diskutera, huruvida den ene eller den andre kommunala förtroendemannen borde berövas sitt uppdrag på grund av skatteförsummelse. Jag konstaterar sålunda, att vi arbetarrepresentanter icke ha någon som helst anledning att ta åt oss någon kritik eller någon speciell förebråelse för att bland vårt partis representanter skulle i högre grad än bland övriga partiets representanter återfinnas personer, vilka underlåtit att fullgöra sin medborgerliga skatteplikt.

Jag ber, herr talman, att med dessa ord få yrka bifall till reservationen.

Herr **Hagberg** i Luleå: Herr talman! Jag blev uppkallad att begära ordet närmast med anledning av herr Kilboms uppläggning av denna fråga, en uppläggning som enligt min mening går litet vid sidan om själva saken.

Nog förekommer det fall av s. k. skatteskolkning, och nog är det riktigt, såsom här påståtts, att det i vissa kommuner finns exempel på, att kommunala förtroendemän icke ha fullgjort viss skatteplikt. Men under vilka betingelser har nu detta inträffat? Ja, låt oss som exempel ta Seskarö eller någon annan kommun, där produktionen på grund av kapitalistiskt vanstyre slagits igen, där människorna ha blivit arbetslösa under både ett och två och tre och ibland ännu flera år, och där arbetslösheten begränsats icke bara till en del av arbetsstyrkan utan praktiskt taget kommit att omfatta alla kommunens invånare. Vad skulle nu bli följden i en sådan kommun, därest en lagstiftning sådan som den nu utav konstitutionsutskottet föreslagna genomfördes? Jo, följden skulle bli att personer, som på grund av fattigdom eller annan oförmåga icke kunnat gälda sina skatter, berövades möjligheten att kunna tillvarata sina väljares intressen. Detta återverkar ju i andra hand även på

Ang. skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag. (Forts.)

väljarnas egen rätt. Väljarnas rätt, som man nu säger sig icke vilja kränka, kränkes nämligen indirekt just därigenom att en person, som man vill välja till kommunal förtroendeman, icke kan åtaga sig uppdraget i fråga, därest de begränsningar i valbarheten, som man här föreslår, bli genomförda. Just på grund av att hela denna lagstiftning icke alls träffar de verkliga skatteskolarna — jag menar sådana personer, som ha möjlighet att genom oriktiga deklARATIONER undandraga stat och kommun skatt — utan drabbar blott sådana som på grund av fattigdom, förorsakad exempelvis av arbetslöshet, icke kunnat fullgöra sina förpliktelser, kan man icke påstå, att det här gäller en allmän rättsprincip. Här gäller det bara att komma åt dem, som på grund av svag ekonomi icke kunna fullgöra sina förpliktelser. I Norrbotten finns det en hel rad kommuner, vilkas förvaltning, om föreliggande förslag antoges, skulle komma att överlämnas åt borgerliga partier. Mer behövs icke sägas för att karakterisera det förslag, som konstitutionsutskottet här har framlagt.

Icke bara det parti, som jag tillhör, utan praktiskt taget samtliga arbetarpartier skulle komma att bliva lidande. Förslaget riktar sig ensidigt mot den medborgargrupp i samhället, som vi i dagligt tal kalla arbetare. Jag ser i denna framstöt en strävan att väcka till livs principer, som man utdömde, när den stora författningsändringen genomfördes efter världskriget. Återigen vill man sätta i högsätet en princip, som bra uttryckes med orden: medborgarrätt heter pengar. På det ena området efter det andra vill man genomföra begränsningsåtgärder, som uteslutande drabba arbetarpartierna.

I detta sammanhang bör understrykas en annan sak. Om riksdagspartiernas storlek motsvarade de olika partiernas antal medlemmar ute i landet, skulle de folkfrisinna de, högern och bondeförbundet, d. v. s. de partier, som stå bakom nu föreliggande förslag, icke haft majoritet i riksdagen och kunnat driva igenom dessa reaktionära bestämmelser. Omedelbart före ett nytt val, som efter vad jag hoppas kommer att sluta ändå olyckligare för sistnämnda partier än det förra valet, försöker man att återuppliva så många som möjligt av sådana reaktionära bestämmelser, som man skulle trott för alltid blivit utstrukna ur den svenska författningen genom de beslut, som fattades år 1919.

Med denna motivering ber jag, herr talman, att få yrka avslag på konstitutionsutskottets utlåtande och bifall till reservationen.

Herr talmannen gav härefter för kort genmäle ordet till

Herr **Skoglund**, som yttrade: Herr talman! Herr Höglund nämnde i sitt anförande mitt namn några gånger samtidigt som han talade om att man beskyllt vissa samhälls- och yrkesgrupper för att vara skatteskolare i större utsträckning än andra. Jag har aldrig beskyllt vare sig någon viss samhällsgrupp eller någon viss yrkesgrupp för att i större utsträckning än andra skolka från skattebetalning. Goda och dåliga medborgare finnas inom alla samhällsskikt av det svenska samhället.

Jag vill göra herr Höglund uppmärksam på att han, när han började sitt anförande, yttrade, att han icke ville vara med om en sådan här lagstiftning därför att den skulle bliva en typisk klasslagstiftning, men att han, när han slutade sitt anförande, talade om sina erfarenheter från Stockholm och sade, att han inom borgerliga kretsar funnit väl så många, som icke fullgjort sin skatteplikt, som inom andra grupper. Är detta herr Höglunds sista uttalande riktigt, kunna väl icke de föreslagna bestämmelserna kallas för klasslagstiftning.

Ang. skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag. (Forts.)

Härpå anförde:

Herr **Kilbom**: Ett par repliker, herr talman! Jag vill ännu en gång understryka, att jag icke är den som förnekar, att det finns personer i kommunal förtroendeställning, vilka under en kort period underlåtit att betala sin skatt, men detta har i regel berott på *bristande förmåga*. Vår ståndpunkt är fullkomligt följdriktig: personer, som exempelvis på grund av arbetslöshet *icke kunna* fullgöra sin skatteplikt, kunna vara lika goda och bättre kommunalmän än personer, som tack vare en fördelaktigare ekonomisk ställning punktligt betalat sin skatt. Jag går till och med så långt, att jag påstår, att det i vissa fall vore till skada för samhället, om sådana som icke kunnat betala sin skatt utestängdes från kommunalt arbete.

En kammarkamrat har fäst min uppmärksamhet också på en annan sak. Det kan inträffa, att en kommunal förtroendeman, vars barn äro arbetslösa, anser det vara genant att begära fattigvård åt barnen och därför själv underhåller dem med påföljd att han blir urståndsatt att i tid betala sin skatt. Praktiskt taget varje arbetare, som har arbetslösa barn att försörja, är ur stånd att betala skatten. Om konstitutionsutskottets förslag går igenom, skulle således en kommunal förtroendeman kunna mista sina kommunala uppdrag för att han själv underhållit sina barn i stället för att låta dem begära hjälp av fattigvårdsstyrelsen. Är det rim och reson i sådant?

Jag vädjar till herr Skoglund, professor Lindskog och herr Andersson i Rasjön: se icke herrarna vilka konsekvenser den av er föreslagna lagändringen kan medföra?

Herr Andersson i Rasjön sökte komma ifrån ett yttrande, som jag citerade ur Svenska Morgonbladet, med den förklaringen, att tidningen återgivit ett riksdagens uttalande. Det förändrar ju saken enbart formellt. Herr Olsson i Mora och folkpartiet citera väl riksdagens eget uttalande därför att *de gilla det*, eller hur? Man citerar väl icke ett uttalande om att det är önskvärt att välja personer, som kunnat fullgöra sin skatteplikt, om man ogillar det. Herrarna torde för övrigt ha varit med om att på sin tid i vederbörande utskott formulera det uttalande, som sedermera riksdagen gjorde till sitt. Jag hade icke väntat mig, att herr Andersson i Rasjön skulle komma med ett sådant argument, men jag antager, att han nu erkänner sig ha gjort det i hastigheten utan att ha tänkt närmare över saken.

Herr Skoglund yttrade, att man bör söka kommunala förtroendemen bland folk, som *kan* betala skatt. Där ha vi uppfattningen, att det här gäller att utvälja personer som icke äro fattiga eller kunna bli arbetslösa.

Till sist skulle jag vilja framställa ytterligare en fråga.

För ett par år sedan förekom i Malmöns kommun i Bohuslän, att vid val av kommunalfullmäktige arbetarna icke kunde uppställa en enda kandidat, som fullgjort sin skatteplikt. Flera av kammarens ledamöter torde erinra sig, att detta fall också omnämndes i pressen. Kommunen i fråga hade drabbats av förödande kris. Jag är övertygad om att man dag som i dag är skulle kunna leta upp flera kommuner i Bohuslän, där arbetarna i händelse av ett val icke skulle kunna ställa upp någon kandidat, som fullgjort sin skatteplikt. Vad skulle följden bliva, om riksdagen antog konstitutionsutskottets förslag? Jag uppställer den frågan, därför att jag vill, att kammaren skall veta vad den gör. Jag vill ha antecknat till protokollet, att man nu står i begrepp att med öppna ögon införa en lag, som kommer att verka uppenbart orättvist. Följden av utskottsförslaget upphöjande till lag blir att arbetarna helt ute-

Ang. skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag. (Forts.)

stängas från kommunal representation. Man avskaffar på en omväg de demokratiska bestämmelser, som infördes år 1918.

Jag ställer ännu en gång en fråga till herrarna: vilja ni verkligen med öppna ögon gå in för en lag, vilken leder till dylika konsekvenser? Kunna ni samtidigt vidhålla, att denna lagstiftning icke har något som helst politiskt syfte? Ni få förlåta oss, mig och mina partikamrater, att vi icke tro på dylika förklaringar.

Herr Lindskog: Herr talman! Herr Höglund riktade till mig en direkt fråga, som jag kanske har skyldighet att svara på.

Såvitt jag från denna bänk uppfattade honom rätt, frågade han, om jag icke ansåge, att rättvisa och samhällsintresse sammanföle.

På den frågan vill jag svara endast med att hänvisa till det beslut, riksdagen för en kort tid sedan fattade, ett beslut, som enhälligt biträdades av det parti, herr Höglund tillhör. Jag syftar på beslutet om riksdagsmandaten. Detta beslut innebär, att man låter en uppenbar orättvisa, som principielt är oförenlig med det nuvarande valsystemet, stå kvar. Hela herr Höglunds parti ställde sig då på den ståndpunkt, som även jag intog, nämligen att den rent individuella rättvisan icke alltid sammanfaller med samhällsintresset. Om herr Höglund önskar en motivering för denna ståndpunkt, hänvisar jag honom till det anförande, som hölls av hans partikamrat herr Fast.

Herr Andersson i Igelboda: Herr talman! Herr Lindskog framhöll i sitt närmast föregående anförande, att det förekommit oroande och upprörande saker, som krävde en lagändring.

Jag vet icke, om det var herr Skoglunds erfarenheter och exempel, vilka han ansåg sig icke böra delgiva kammaren, som föranledde herr Lindskog till detta uttalande, eller herr Lindskogs uttalande föranleddes av herr Anderssons i Rasjön omnämmande av ett fall, där en borgerlig representant i kommunalfullmäktige blivit utmotad från fullmäktige av sina kamrater, däribland sina egna partivänner, därför att han icke fullgjort sin skyldighet att betala skatt. Det exempel, som herr Andersson i Rasjön nämnde, tycker jag närmast talar för riktigheten av vårt påstående, att det här icke behövs någon lagstiftning. Sådana här saker reder man upp utan lagstiftning. Jag är övertygad om att liknande fall förekommit på andra håll, då vederbörande icke haft tillräcklig ansvarskänsla att självmant lämna sina kommunala förtroendeuppdrag.

Här har från flera håll talats om samhällsintresset. Herr Lindskog framhöll, att det här gällde icke så mycket att tillgodose rättvisan som att bevaka samhällsintresset, och herr Skoglund underströk, att det var samhällsintresset, som var huvudsaken. Jag ger dem fullkomligt rätt. Mången gång är det för vederbörande en lättnad att slippa de kommunala förtroendeuppdragen och därigenom befrias från en tryckande arbetsbörda. Men tillvaratager man genom en sådan lagstiftning som den här föreslagna samhällsintresset bättre än förut? Är det verkligen i samhällets intresse, att en person, som icke förmår betala sin skatt, omedelbart måste lämna sina kommunala förtroendeuppdrag? Då herrarna icke här kunnat komma med några exempel på olägenheterna av det nuvarande systemet, kanske jag får lov att stå till tjänst med ett par exempel från de områden, där liknande bestämmelser som de nu föreslagna gälla. Sådana bestämmelser finnas beträffande taxeringsnämndsledamöter och vägstämmoombud.

Jag känner till ett par fall på mycket nära håll. I det ena fallet var det

Ang. skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag. (Forts.)

fråga om en taxeringsnämndsledamot, en man med mångårig erfarenhet av taxeringsarbetet. Först drabbades han av arbetslöshet och därefter sjukdom. Följden blev, att han icke kunde fullgöra sin skattskyldighet. När det blev fråga om att omvälja honom till ledamot av taxeringsnämnden, sade han själv ifrån, att han icke var valbar. Samtliga de personer, framför allt ordföranden, som i många år arbetat tillsammans med honom i taxeringsnämnden, hävdade med oerhörd skärpa, att det vore så gott som nödvändigt att ha mannen kvar som taxeringsnämndsledamot därför att han bäst av alla kände till förhållandena på sin ort. Han var dessutom på grund av sitt mångåriga arbete i taxeringsnämnden väl förtrogen med taxeringsförfattningarna. Det skulle vara en oerhörd förlust för taxeringsnämnden att mista den mannen. Man var även på borgerligt håll beredd att välja in honom i taxeringsnämnden, trots att han icke var valbar, men han ville icke utsätta sig för risken att valet överklagades och undanröjdes. Jag vet icke, om det var i överensstämmelse med samhällsintresset, att den mannen blev utestängd och ersatt med en oerfaren eller i varje fall mindre erfaren taxeringsnämndsledamot.

Man skulle säkerligen kunna uppleta många liknande fall inom den kommunala förvaltningen, där det skulle vara en verklig förlust för kommunen att mista en person därför att han icke under fastställda uppbördsterminerna fullgjort sin skattskyldighet.

Jag skall nu ingå på det andra fallet, vilket helt säkert var av mindre betydelse, men som dock visar några tragikomiska konsekvenser, som de här ifrågasatta bestämmelserna kunna få. Det gällde därvidlag det val av vägstämmoombud som ägde rum för någon tid sedan. En kommun i Stockholms län hade sedan årtal tillbaka enhälligt valt en person till vägstämmoombud. Man hyste oinskränkt förtroende för denne man, vilken för övrigt innehade en hel del andra förtroendeuppdrag — han var bland annat även nämndeman. Vid det av mig nu åsyftade tillfället blev denne person liksom så många gånger tidigare enhälligt vald till vägstämmoombud. Någon diskussion om hans lämplighet för uppdraget ifråga förekom icke, ty han åtnjöt som sagt förtroende från alla håll. Från böndernas, från arbetarnas, från tjänstemännens och från industriföretagarnas sida ville man ha honom till vägstämmoombud. Sedan han valts, slog man emellertid upp röstlängden för att kontrollera, om han var valbar. Döm om allas förvåning, då man fann, att han icke var detta. Man började undersöka saken, och fann, att mannen — en bonde — året förut sålt en tomt, som han var ägare av. I köpekontraktet angående tomtförsäljningen hade stipulerats, att köparen skulle betala å tomtens belöpande skatter. Då lagfart emellertid icke hunnit ordnas, fick vår man skattsedeln ifråga sig tillsänd. Han skickade den över till köparen och tänkte icke vidare på saken. Köparen uraktlät emellertid att betala å uppbördsstämman, och följaktligen kom säljaren att restera för den å tomtens belöpande vägskatten. Följden blev att han icke var valbar till vägstämmoombud. Hade den nu föreslagna lagändringen genomförts redan vid ifrågavarande tidpunkt skulle vederbörande, som naturligtvis guldit övriga honom påförda utskylder, ha nödgats lämna även de andra kommunala förtroendeuppdrag, som han innehade.

Herr talman! Jag ser denna fråga ur samhällsnyttans synpunkt och icke ur den enskilde individens. Ej heller anlägger jag i allt för hög grad rättvisesynpunkten på densamma, låt vara att jag anser, att man måste göra rätt åt alla. Ur samhällelig synpunkt är emellertid denna lagändring varken nödvändig eller nyttig, och den skulle i vissa fall kunna bli till hinders för det samhälleliga arbetet, ja, rent av kunna skada detta. Av den anledningen, herr talman, vill jag icke vara med om den föreslagna lagändringen.

Ang. skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag. (Forts.)

Herr **Andersson** i Rasjön: Herr talman! Det sista exemplet, som den föregående ärade talaren gav, föreföll rätt underligt. Valnämnden skall ju nämligen i fråga om vägröstlängden i samma ordning som gäller vid kommunala val och val till riksdagens andra kammare se till, att de, som sakna röst rätt därför att de häfta för oguldna utskylder, erhålla underrättelse om detta förhållande, så att ett förbiseende i fråga om skattebetalningen skall kunna rättas till.

Jag begärde emellertid ordet närmast för att rikta en replik till herr Höglund. Herr Höglund frågade, om det kunde bevisas, att det nuvarande systemet medfört några skadeverkningar. Ja, det kan ju vara svårt att leda i bevis att så skett, om herr Höglund fordrar svart på vitt på den saken. De skadeverkningar, som vi vilja undanröja, ligga nämligen på det moraliska planet. Det väcker synnerligen ond blod hos alla ordentliga skattebetalare, och då kanske inte minst bland dem, som ha svårt för att komma ut med sina skatter, att behöva finna, att personer, som uraktlåta att fullgöra sina skyldigheter till kommunen, sitta i de kommunala nämnderna som kommunens förtroendemän. Det är den sortens skadeverkningar, som vi ha fäst uppmärksamheten på, och jag kan försäkra herrarna, att det är en mycket utbredd mening, framför allt bland allmogen på landsbygden, att det nuvarande tillståndet icke är lyckligt. Den meningen härskar icke bara inom de partier, som stå för dessa motioner, utan den sträcker sig vida längre.

Herr **Andersson** i Igelboda, som nu för kort genmäle erhöi ordet, anförde: Herr talman! Jag vill bara rätta ett misstag, som herr Andersson i Rasjön gjorde sig skyldig till, på det att kammaren icke skall tro, att jag lämnat oriktiga uppgifter.

Herr Andersson i Rasjön gjorde gällande, att den som uppförts i vallängden för val av vägstämmobud såsom icke röstberättigad skulle ha underrättats om detta förhållande. Detta är icke fallet. Enligt väglagen har valnämndens ordförande ingen skyldighet att underrätta dem, som upptagits såsom icke röstberättigade. Däremot skall valnämndsordföranden underrätta vederbörande, ifall någon gör invändning mot hans rösträtt. Den underrättelseplikt, herr Andersson i Rasjön talade om, hänför sig till röstlängd för val till riksdagens andra kammare och den röstlängd, som upprättas för kommunala val och övriga kommunala angelägenheter. Därvidlag skall nämligen, till skillnad från vad som gäller vid val av vägstämmobud, underrättelse lämnas den, som upptagits såsom icke röstberättigad.

Härefter yttrade:

Herr **Höglund**: Herr talman! Vi fingo av herr Andersson i Rasjön höra, att de skadeverkningar, som vi efterlyste skulle hänga samman med det nuvarande systemet, hörde hemma på det moraliska planet.

Ja, det är naturligtvis svårt nog för herrarna att styrka förefintligheten av dessa skadeverkningar, liksom det kan vara svårt nog för oss att motbevisa påståendet i fråga. Ty vad är nu detta moraliska plan för något? Ja, det skulle väl närmast vara detta, att det väcker förargelse och ovilja på sina håll, att personer, som icke betala sina utskylder, inneha kommunala förtroendeuppdrag, en omständighet som skulle kunna verka som ett dåligt exempel i det att även övriga medborgare slarva med sin skattebetalning. Jag medger gärna, att detta kan hänföras till skadliga verkningar, under förutsättning nämligen att man kan visa, att det i stor utsträckning praktiseras inom kommunerna

Ang. skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag. (Forts.)

att man väljer till förtroendemän personer, som icke betala sina skatter, men som man kunde förutsätta skulle kunna göra det.

Jag bestrider emellertid, att det vare sig förelegat eller föreligger något material av den art och den omfattning, att det kan läggas till grund för en dylik lagstiftning. Det är ju herrarna, som ha bevisskyldigheten härvidlag. När ni föreslå en fullständigt ny lagstiftning, så är det ni, som skola komma med bevis för, att denna lagstiftning är nödvändig. En sådan bevisföring ligger icke i ett allmänt påstående om, att moraliska skadeverkningar äro förenade med det nuvarande systemet.

Professor Lindskog sökte som stöd för denna lagstiftning, om den nu kommer till stånd, och denna orättvisa mot vissa samhällskategorier, en orättvisa som han erkände vara förenad med densamma, åberopa den omständigheten, att det socialdemokratiska partiet i sin tur skulle ha begått en analog orättvisa, när det icke ville gå in för ett system med tilläggsmandat vid val till riksdagens andra kammare. Man kan väl ändå icke jämföra en fråga om den matematiska rättvisan i ett visst valsysteem, vars principer ingalunda erkänts såsom några rättsprinciper, med det föreliggande fallet. Var står det skrivet, att proportionalismens princip är en orubblig rättsprincip, som vi, när det gäller valen, måste dra ut till dess yttersta konsekvenser? Därvidlag gäller det ju endast en rent praktisk politisk åtgärd. Många äro anhängare av majoritetsvals-systemet, som de finna vara en rättvisare och mera praktisk arbetsmetod än den proportionella i det politiska livet. Den frågan ligger i varje fall på ett helt annat plan. Att begå den orättvisan gent emot ett visst politiskt parti, som anser sig ha matematisk rätt till så och så många platser i representationen, är en helt annan sak, än den man begår genom att direkt ställa en enskild medborgare utanför den allmänt gällande rättsprincipen, den princip som vi i och med den allmänna rösträtten ha infört i vårt land, nämligen att den fattige skall vara likaberättigad med den rike, åtminstone i rent formellt hänseende.

Herr Skoglund missförstod den karakteristik som jag tillät mig ge detta förslag, då jag kallade det för en klasslagstiftning. Jag framhöll i mitt anförande, att det finns lika många skatteskokkare inom de borgerliga partierna, ja, kanske fler än inom det socialdemokratiska. Herr Skoglund ville i anslutning till detta mitt påstående göra gällande, att den här ifrågasatta lagstiftningen kommer att träffa lika hårt på alla håll. Den omständigheten berör emellertid icke alls sakens kärna, ty den ligger ju däri, att vissa personer, de må vara högermän — ehuru det mera sällan inträffar, men sådana fall kunna ju tänkas — eller bondeförbundare eller arbetare, på grund av tillfällig oförmåga icke kunna betala sin skatt och på den grund icke bli valbara. Det är där frågans kärnpunkt ligger. Det måtte väl även herr Skoglund inse, att det är en helt annan sak än den han talade om.

Jag går så långt att jag i motsats till herr Andersson i Igelboda säger, att i denna fråga är samhällsintresset någonting relativt underordnat. Vad det här gäller är nämligen faktiskt ingenting annat än en *rättsprincip* och någonting som har mycket litet att göra med ett samhällsintresse i herrarnas mening. Det gäller här en första återgång till det gamla penningstrecket, ingenting annat. Andra kammaren avslög vid behandlingen av det föregående ärendet ett försök i samma riktning som det här gäller. Det skulle vara ganska egenomligt och inkonsekvent, om man härvidlag skulle försöka att genom en argumentation vid sidan om och så att säga på omvägar komma fram till ett första upprivande av vad som 1918 och 1919 genomfördes i vårt land, och som vi som stå på demokratiens grund, nämligen den allmänna och lika rösträtten

Ang. skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag. (Forts.)

med därav följande formella likaberättigande för rik och fattig, varit så stolta över.

Herr talman! Jag skulle mycket beklaga, om andra kammaren skulle vilja vara med om ett sådant steg, låt vara att det är ganska litet. Ty jag tror, att det kommer att i sina konsekvenser riva upp en ganska förödande strid i en fråga, som vi dock hoppats skulle vara slutgiltigt löst i vårt land.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övertvägande ja för den förra propositionen. Votering begärdes likväl av herr Andersson i Igelboda, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller konstitutionsutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 27, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid berörda utlåtande fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen därefter blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av uppsyningsförfarandet.

Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet hava röstat för ja-propositionen. Herr Andersson i Igelboda begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 101 ja och 97 nej, varjämte 5 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 17.

Härpå föredrogos vart för sig:

konstitutionsutskottets memorial, nr 28, med förslag till ändrad lydelse av § 6 mom. 10 riksdagsordningen; och

bevillningsutskottets betänkande, nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 4 § sista stycket förordningen den 4 oktober 1929 (nr 307) angående tullrestitution.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda memorial och betänkande hemställt.

§ 18.

Å föredragningslistan fanns vidare upptaget bevillningsutskottets betänkande, nr 17, i anledning av väckta motioner om befrielse för travtävlingar och kapplöpningar från nöjesskatt. *Ang. befrielse för travtävlingar och kapplöpningar från nöjesskatt.*

I två likalydande, till bevillningsutskottet hänvisade motioner, nr 105 i första kammaren av herr *Alexander Nilsson m. fl.* och nr 255 i andra kammaren av herrar *Nilsson* i Hörby och *Pettersson* i Rosta hade föreslagits, »att

Ang. befrielse för travtävlingar och kapplöpningar från nöjesskatt (Forts.) riksdagen måtte besluta sådan ändring i kungl. förordningen av den 30 maj 1919 om rätt för kommun att upptaga särskild avgift vid vissa offentliga nöjeställningar att travtävlingar och kapplöpningar undantagas från de nöjen, för vilka skatt kan uttagas».

Utskottet hemställde, att förevarande motioner icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vid betänkandet var fogad reservation av herrar *Löfvander* och *Hammarlund*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen, i anledning av ovanberörda motioner, måtte besluta, att den i 3 § förordningen den 30 maj 1919 om rätt för kommun att upptaga särskild avgift vid vissa offentliga nöjeställningar omförmälda nöjesskatt skulle, i vad anginge kapplöpning och travkörning, utgå med följande belopp: 5 öre för biljett, vars pris är högst 50 öre, 10 öre för biljett, vars pris överstiger 50 öre men ej 1 krona, och därutöver 10 öre för varje påbörjat belopp av 50 öre utav biljettpriset.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid anförde:

Herr Nilsson i Hörby: Herr talman! Mina herrar! Det föreliggande utskottsutlåtandet innefattar ju den hemställan från bevillningsutskottets sida, att riksdagen måtte avslå en av herr Pettersson i Rosta och mig väckt motion.

Motionen har sålunda rönt samma öde som motioner i allmänhet bruka röna, även om jag måste säga, att bödelsyxan förts med en något varsammare och mildare hand än fallet oftast brukar vara. Jag kanske av den omständigheten får dra den slutsatsen, att den sak, varom jag motionerat, fallit så att säga framåt. I sin motivering konstaterar nämligen utskottet, att travtävlingar och kapplöpningar icke enbart ha karaktär av nöjen. Jag ber att få uttala min tillfredsställelse med denna karakteristik av travtävlingarna av det ena eller andra slaget. »Även om utskottet icke kan dela motionärernas uppfattning, att travtävlingar och kapplöpningar helt böra vara undantagna från nöjesskatt, anser utskottet det likväl kunna ifrågasättas, om icke nöjesskatten för dessa tävlingar och kapplöpningar bör utgå efter en lägre skattesats än den nu gällande», heter det vidare i utskottsbetänkandet. Jag tycker nu för min del, att utskottet kunnat gå en aning längre i sitt tillmötesgående gent emot motionen genom att föreslå en lägre skattesats för tävlingarna i fråga än den nu gällande.

Sedan kommer utskottet i sin motivering in på ett annat resonemang. Utskottet tänker sig nämligen att vid en undersökning beträffande skattesatsen även bör tagas under omprövning »ifrågavarande nöjesskatts betydelse i ekonomiskt avseende för de kommuner, som äga upptaga skatten». Jag har tidigare här i kammaren deklarerat, att kommunerna icke skola profitera på dessa tillställningar. Vi ha ju också någon gång tidigare sagt, att om det skall finnas en sådan nöjesskatt, så skall den gå till staten, i vilket fall den kan komma att verka i skatteutjämnande syfte, vilket icke blir fallet om endast kommunerna få uppbära densamma. Det kan annars hända att i beskattningshänseende bättre ställda kommuner få hela denna skatteintäkt. Jag skulle vilja ta ett exempel från Stockholm och Solvalla. Vad Spånga kommun tar in i skatt känner jag inte till, men skattetrycket i Stockholm torde väl vara bland de lägsta, som överhuvud taget förekommer. Enligt utskottets egen statistik har Stockholms stad och Spånga kommun i nöjesskatt för travtävlingar å Solvallabanen under år 1935 uppburit tillhoppa närmare 53,000 kronor och under sistförflutna 5-årsperioden tillhoppa icke mindre än 223,369 kronor. Nu heter det vidare i utskottsbetänkandet: Med hänsyn till det anförda — d. v. s. vad jag tidigare citerat och relaterat ur utskottets motivering — har »1933 års riksdag i sin för-

Ang. befrielse för travtävlingar och kapplöpningar från nöjesskatt (Forts.)
 utberörda skrivelse till Kungl. Maj:t anhållit, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om utredning angående revision av nöjesskatteförordningens bestämmelser». Om jag minns rätt, så kom detta beslut om en skrivelse till Kungl. Maj:t till mera av den anledningen, att vi voro osäkra om vem som skulle uppbära denna skatt. Jag tror åtminstone, att detta var huvudanledningen. Så till sist säger utskottet: »Utskottet förutsätter nämligen, att den av riksdagen begärda utredningen inom den närmaste tiden kommer till stånd.» Ja, nu är just frågan, vad uttrycket »inom den närmaste tiden» innebär? Jag vet för min del icke, om denna utredning påbörjats, men jag skulle inte tro, att så är fallet, åtminstone gör jag det icke, förrän jag fått en säker uppgift i det avseendet. Jag skulle nu emellertid vilja tolka detta utskottets uttalande så — även om jag för egen del skulle ha känt mig mera tillfreds med att utskottet direkt skrivit in detta i sitt betänkande — att denna utredning bör bedrivas så skyndsamt, att den kan föreligga färdig till nästa års riksdag.

Utskottet har vidare sträckt sin välvilja gentemot motionen så långt, att utskottet säger: »I samband med en undersökning beträffande skattesatsen synes lämpligt att uppmärksamhet även ägnas frågan, om hästaveln kan anses i ekonomiskt hänseende fullt tillgodosedd genom de bidrag av totalisatormedel, som för närvarande utgå till hästaveln.» Detta uttalande tyder på, att man har blicken öppen för, att dessa pengar böra användas just för det syfte, som min motion avser att främja.

Ja, detta var, herr talman, några reflexioner, som jag ville göra vid kammarens behandling av min motion. Som frågan nu ligger till kan jag icke sträcka mitt yrkande längre, än att jag hemställer om bifall till den vid utskottets betänkande fogade reservationen.

Herr Lövgren: Herr talman! Jag tror icke, att man begår någon större orätt, om man allenast på de grunder, utskottet anfört, tillstyrker bifall till utskottets hemställan.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Vidare yttrades ej. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den vid betänkandet fogade reservationen; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 19.

Härefter föredrogs bankoutskottets utlåtande, nr 13, angående verkställd granskning av riksbankens styrelse och förvaltning.

Punkterna 1 och 2.

Lades till handlingarna.

Punkten 3.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 20.

Vidare föredrogs bankoutskottets utlåtande, nr 14, angående verkställd granskning av riksgäldskontorets styrelse och förvaltning.

Punkterna 1—4.

Lades till handlingarna.

Punkten 5.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 21.

Härpå föredrogos vart efter annat bankoutskottets utlåtanden:

nr 15, angående verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning;

nr 16, angående provisoriskt dyrortstillägg under budgetåret 1936/1937 till befattningshavare vid riksdagens verk; och

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående villkoren för pension åt visst indelt manskap vid marinen.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 22.

Ang. delaktighet i statens pensionsanstalt för vissa sjukstuguläkare. Vid härpå skedd föredragning av bankoutskottets utlåtande, nr 18, i anledning av väckt motion angående delaktighet i statens pensionsanstalt för vissa sjukstuguläkare lämnades på begäran ordet till

Herr **Gustafson** i Kasenberg, som anförde: Herr talman! Ifrågavarande motion har väckts av mig jämte tre andra ledamöter av kammaren, och vi ha yrkat på sådan ändring av reglementet för statens pensionsanstalt, att innehavare av läkarbefattning vid sjukstuga med mera än 30 vårdplatser måtte vinna anslutning till anstalten. Det är nämligen så, att med nuvarande bestämmelser har man ganska svårt att få läkare till sjukstugorna, då de inte ha den möjlighet till pension som vederbörande ha vid lasaretten. Det är en nödvändighetsåtgärd, att denna sak blir ändrad.

Det förvånar mig, att utskottet inte kunnat tillstyrka motionen, då flera myndigheter, såsom medicinalstyrelsen, statskontoret och svenska landstingsförbundet, förordat bifall till densamma. Även statens pensionsanstalt har ansett, att skäl synas tala för att medge av Konungen utnämnd läkare vid sjukstuga enahanda pensionsrätt, som tillkommer lasaretsläkare. Utskottet hänvisar till, att det pågår en utredning, som i en nära framtid väntas bli färdig. Men saken är av den betydelse, att den fordrar skyndsamt utredning. Jag hade först tänkt att yrka bifall till motionen, men det är kanske inte lönt, och jag ber därför att i stället få hemställa till vederbörande statsråd, att utredningen företages så skyndsamt som möjligt, så att inte sjukstugorna i fortsättningen ställas inför svårigheten att få kompetenta läkare. Det är ju givet, att läkarna måste taga hänsyn till den pension de i en framtid kunna behöva.

Häruti instämde herr *Niklasson*.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 23.

Föredrogs bankoutskottets utlåtande, nr 19, angående fullmäktiges i riksgäldskontoret förslag till utarbetande av ett person- och sakregister till riksdagens protokoll med bihang för åren 1931—1940; och blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 24.

Härefter förelåg till avgörande första lagutskottets utlåtande, nr 22, i anledning av väckt motion angående bekämpande av den olagliga sprithanteringen.

Ang. bekämpande av den olagliga sprithanteringen.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 483, vilken behandlats av första lagutskottet, hade herr *Hällgren* föreslagit, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag rörande dels lagstiftning, varigenom för lönnbrännare försvärades åtkomsten av de för tillverkningen nödiga råämnena, dels ock ändring av lagen den 20 juni 1924 med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin i sådan riktning att det bleve lättare att åstadkomma bevisning mot lönnbrännare.

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Efter föredragning av berörda hemställan yttrade:

Herr Hällgren: Herr talman! Jag har varit nog djärv att såsom ensam motionär föra fram denna fråga till kammarens behandling. Jag ser i föreliggande utskottsutlåtande till min förvåning, att ett enhälligt första lagutskott yrkat avslag på min motion.

Huvudsyftet med motionen är ju att åstadkomma en utredning rörande vilka åtgärder, som böra vidtagas för ett effektivt bekämpande av lönnbränningen. Jag har särskilt nämnt två sätt, genom vilka man enligt mitt förmenande skulle kunna komma detta samhällsönda till livs. Dels skulle man kunna försöka ordna spritlagstiftningen på ett sådant sätt, att det skulle gå lättare för allmän åklagare att åstadkomma bevisning mot lönnbrännare, dels skulle man kunna försöka införa kontroll, varigenom råvarorna för den olagliga brännvinsbränningen gjordes svåråtkomligare.

Första lagutskottet har inte velat binda sig för något av dessa utav mig framförda förslag. Utskottets utlåtande beträffande kontrollen över råvarorna är dock inte så kategoriskt avvisande som när det gäller ändring av spritlagstiftningen därhän, att allmän åklagare skulle få lättare att åstadkomma bevisning mot lönnbrännare.

Bestämmelserna om lönnbränning äro inrymda i 1924 års förordning rörande olovlig befattning med spritdrycker och vin. Denna förordning tillkom som en utbyggnad på lagen om olovlig varuinförsel, och som ett bihang till lagen, som avsåg att stävja spritsmugglingen, tog man med såväl den olagliga renatureringen av skattefri sprit, som olovlig befattning med den genom lönnbränning åstadkomna spriten. Detta kan man finna i den historik, som första lagutskottet givit i sitt utlåtande. Jag har läst denna historik över lagstiftningens utveckling, men trots den omständliga behandlingen har utskottet inte kunnat övertyga mig om att min motion är obefogad. I stället har jag kommit till den uppfattningen, att jag borde ha formulerat den på ett sådant sätt, att första lagutskottet haft svårare att gå på ett avstyrkande av densamma. Jag är givetvis tacksam mot utskottet för det sympatiska uttalande som gjorts beträffande motionen och dess syfte. Men det räcker ju inte med att strö blommor över en motion, det hjälper inte att ställa sig sympatisk till bekämpandet av lönnbränningen, utan med den utveckling denna hantering i närvarande stund nått är det nödvändigt att tillgripa kraftiga åtgärder.

Jag skall inte vidare ingå på utskottets motivering. Jag skall endast påpeka en svag punkt i utlåtandet. Det står på sidan 10 sista stycket följande: »Vad

Ang. bekämpande av den olagliga sprithanteringen. (Forts.)
slutligen angår motionärens förslag om ändring i 1924 års lag om olovlig befattning med spritdrycker och vin så att förvärvare av olovligen tillverkad sprit skall anses ojävig att vittna i mål om ansvar å den från vilken förvärvet skett, vill utskottet anföra följande» o. s. v. Och så pekar man på det s. k. innehavarestraffet, vilket man anser vara nödvändigt beträffande innehav av s. k. smuggelsprit. Det heter sedan, att »behovet av straff gör sig måhända icke gällande med samma styrka vid förvärv av hembränd sprit». Utskottet har där enligt min mening snuddat vid en riktig tankegång, då man tänker sig, att den hembrända spriten kanske skulle kunna behandlas på annat sätt i lagstiftningshänseende än smuggelspriten. Det är därvidlag den väsentliga skillnaden, att källan till smuggelspriten ha vi utomlands, under det att källan till den hembrända spriten finns inom landets gränser. Man har således enligt min mening lättare att med lagstiftning kunna stävja hembränningen än smuggelfaran. Men utskottet fortsätter: »Då emellertid redan av praktiska skäl enhetliga linjer böra följas vid ingripande mot den illegala trafiken, synes icke heller sistnämnda straffsanktion kunna eftergivnas.»

Här säger utskottet enligt mitt förmenande litet för mycket, ty vi ha en illegal trafik, som icke inrymmes under denna innehavarelagstiftning, nämligen den olagligt erhållna motboksspriten. Det är således icke all illegal trafik med spritdrycker, som är underkastad dessa bestämmelser.

Första kammaren har redan behandlat denna motion, och särskilt med hänsyn till att detta stycke i första lagutskottets utlåtande skulle kunna binda riksdagen vid en kommande prövning av denna fråga — det förhåller sig nämligen på det sättet, vilket också utskottet synes ha erfarit, att frågan i en framtid skall komma under utredning — har första kammaren med stor majoritet beslutat att stryka detta stycke i utskottets motivering. Härigenom skulle utredningen kunna ske utan att man på förhand ansåg att riksdagen i denna del av motionen fattat särskild ställning.

Kungl. Maj:t tillsatte, jag tror det var 1933, särskilda sakkunniga för omorganisation av tullpolisen, kustbevakningen etc., d. v. s. den statliga organisationen för bekämpande av den illegala sprithanteringen. Emellertid har finansministern i proposition nr 95 till innevarande års riksdag förklarar, att Kungl. Maj:t icke kan fatta ställning till de sakkunnigas förslag med mindre än att det i vissa delar kommer att genomgå en viss ytterligare utredning. Under sådana förhållanden komma väsentliga delar av detta sakkunnigutlåtande, där de speciella förslagen beträffande lönnbränningen icke äro upptagna, att bli föremål för en utredning, som väntas bli färdig till nästa års riksdag. Då jag ser, att finansministern är närvarande i kammaren, skulle jag vilja ställa den frågan till finansministern, huruvida han inte är villig att även upptaga frågan om ett eventuellt bekämpande av lönnbränningen samtidigt som han upptager de andra delarna av de sakkunnigas betänkande till utredning.

Då det givetvis är meningslöst att yrka bifall till min motion, som är avstyrkt av ett enhälligt första lagutskott, och då en utredning ändå kommer till stånd, varigenom jag kan anse mig ganska tillfredsställd, särskilt om andra kammaren skulle vilja följa första kammarens beslut i fråga om utskottets motivering, kan jag icke göra annat yrkande än att den del av utskottets motivering, som börjar med orden »Vad slutligen angår» och slutar med orden »från vilken förvärvet skett», måtte utgå.

Till sist vill jag endast påpeka, att, såsom framgår av tidningspressen, det väl knappast finns något län i detta land, där inte lönnbränningen tagit en alldeles oroväckande utbredning. Jag talade häromdagen med en landsfiskal,

Ang. bekämpande av den olagliga sprithantering. (Forts.)

som berättade, att i två små landsfiskalsdistrikt beräknar man att ungefär 50 liter hembränt i veckan omsättas. Det finns ingen möjlighet för myndigheterna att kunna effektivt komma åt lönnbränningen, ty alla kunder, som köpa av varan, äro jäviga att vittna, och man skall så gott som taga lönnbrännarna på bar gärning, därest det skall vara möjligt att få dem fast. Förhållandena ha vid många domstolar urartat på det sättet, att rättegångsförhandlingarna äro en fullständig cirkus, där man kallat in personer, som äro medvetna om att lönnbränning försiggått, eftersom de köpt och använt av varan, och dessa personer kunna stå inför rätten och ljuga hur mycket de vilja utan att bli straffade härför, deras utsago blir ej vittnesgill, varför det blir omöjligt för åklagaren att få bevisning mot lönnbrännarna.

Herr Lindqvist: Herr talman! Den ärade motionären yrkade ju icke bifall till sin motion utan endast bifall till utskottets utlåtande men med uteslutande av en del av motiveringen. Jag för min del är icke övertygad om, att utskottet här har sagt något, som är felaktigt, utan att det mycket väl kan stå kvar. Men då första kammaren tydligen har trott, att det skulle, som motionären här säger, komma att binda kommande riksdagar, kan det ju lika gärna utgå. För min del har jag ingenting emot att andra kammaren bifaller herr Hällgrens förslag, vilket ju är detsamma som utskottets med uteslutande av viss del av motiveringen.

I detta anförande instämde fröken *Wellin*.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet Wigforss: Herr talman! Med anledning av herr Hällgrens fråga vill jag bara svara, att jag anser det självklart, att vid den fortsatta utredningen om spritsmugglingens bekämpande även frågan om den andra illegala trafiken, alltså lönnbränningens bekämpande, kommer att uppmärksammas.

Herr Olsson i Gävle: Herr talman! Jag skall då finansministern är närvarande, ställa den vädjan till honom, att man i det fortsatta utredningsarbetet också skall ägna uppmärksamhet åt den omfattande vinberedning, som nu äger rum. Det är inte fråga om den, som sker i hemmen, utan de fall, där man faktiskt sätter in den som en avgörande faktor som ersättning för smuggelsprit på de platser, där myndigheterna genom sin insats ha kunnat stoppa smuggeltrafiken.

Efter härmed slutad överläggning blev på herr talmannens därå först givna proposition utskottets hemställan av kammaren bifallen.

Vidare framställde herr talmannen beträffande motiveringen propositioner dels på godkännande av utskottets motivering oförändrad, dels ock på bifall till det av herr Hällgren under överläggningen framställda yrkandet; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i den senare propositionen.

§ 25.

Slutligen föredrogs andra lagutskottets utlåtande, nr 21, i anledning av väckta motioner angående lagstiftning om rätt att utnyttja underjordiska vattentillgångar; och biföll kammaren utskottets däri gjorda hemställan.

§ 26.

Avgåvos följande motioner nämligen av:

herr *Lövgren*, nr 653, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 193, angående domänverkets övertagande av Kalix träindustriaktiebolags tillgångar m. m.;

herrar *Brädefors* och *Hagberg* i Luleå, nr 654, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 134, med förslag till lag om skydd mot vräkning vid arbetskonflikter;

herr *Norell m. fl.*, nr 655, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 213, med förslag till motorfordonsförordning och vägtrafikstadga;

herr *Bengtsson* i Kullen *m. fl.*, nr 656, om avslag å Kungl. Maj:ts proposition, nr 99, angående obligatorisk sjuårig folkskola m. m.; och

herr *Norling m. fl.*, nr 657, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 156, angående anslag till fångvården m. m.

Dessa motioner bordlades.

§ 27.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 99, till Konungen i anledning av väckta motioner om ökat tullskydd för fönster- och spegelglas samt om viss ändring av tulltaxans bestämmelser om valsade plattor av zink.

§ 28.

Till bordläggning anmälades:

statsutskottets utlåtanden:

nr 48, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvärv för kronans räkning av vissa jord- och vattenområden vid Stadsforsen i Indalsälven m. m.; och

nr 49, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående restaurering av Gustaf III:s paviljong i Haga;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 23, i anledning av väckta motioner rörande klockares m. fl. befattningshavares avlöningsförhållanden;

nr 24, i anledning av väckt motion om ändring i gällande bestämmelser angående besvär över förslag till organist- med flera befattningar;

nr 25, i anledning av väckt motion om viss ändring av bestämmelserna rörande förening av folkskolläraryrke med organist- eller klockaresyssla; och

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 16 februari 1934 (nr 19) om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet m. m.;

andra lagutskottets utlåtande, nr 22, i anledning av väckt motion angående förbättring av skogsarbetarnas härbärgen under avverkningstiden; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 31, i anledning av väckta motioner om nedsättning av viss aktiebolaget Per Holms Elektricitetsverk i Strömsund påford fiskeavgift;

nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa statens järnvägar tillhöriga markområden i Stockholm m. m.;

nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående användande av medel ur domänverkets markinköpsfond för förvärv av fastigheterna Gammen nr 8 och 9 i Luleå stad;

nr 34, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 32 § lagen den 7 juni 1934 (nr 241) om allmänna vägar; och

nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av lägenheten Stockö mjöl- och sågkvarnar nr 1 och 2 i Söraby socken av Kronobergs län jämte i ämnet väckt motion.

§ 29.

Justerades protokollsutdrag.

§ 30.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Isacsson</i>	under 4 dagar fr. o. m. den 20 mars,	
» <i>Johnsson</i> i Norrahammar	» 4 » » » 20 »	
» <i>Lovén</i>	» 4 » » » 20 »	
» <i>Högström</i>	» 5 » » » 20 »	
» <i>Hagberg</i> i Malmö	» 5 » » » 19 »	
» <i>Andersson</i> i Munkaljungby	» 5 » » » 21 »	
» <i>Andersson</i> i Höör	» 2 » » » 20 »	
» <i>Brännström</i> i Skellefteå	» 4 » » » 20 »	
» <i>Liedberg</i>	» 2 » » » 23 »	
» <i>Johanson</i> i Huskvarna	» 3 » » » 27 »	
» <i>Norling</i>	» 3 » » » 21 »	
» <i>Leo</i>	» 7 » » » 19 »	
» <i>Paulsen</i>	» 4 » » » 23 »	
» <i>Lindmark</i>	» 6 » » » 21 »	
» <i>Nordström</i> i Torsby	» 8 » » » 21 »	
» <i>Werner</i> i Höjen	» 5 » » » 21 »	
» <i>Gustafsson</i> i Välsnäs	» 2 » » » 20 »	
» <i>Ljunggren</i>	» 5 » » » 23 »	
» <i>Meuerhöffer</i>	» 7 » » » 21 »	och
» <i>Åqvist</i>	» 7 » » » 23 »	

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.50 e. m.

In fidem
Per Cronvall.